

internationaal

Lied Festival programma 17 - 26 mei 2024 ma

vertel
vertel

De beste zangers

24 sep

Ian Bostridge en Julius Drake: Schubert en de Schumanns

Al meer dan 25 jaar delen tenor Ian Bostridge en pianist Julius Drake het podium. Vanavond klinken naast werken van Schubert en de Schumanns ook de *Rückert-Lieder* van Mahler.

8 okt

Will Liverman en Daan Boertien: Burleigh, Vaughan Williams en Still

De Amerikaanse bariton Will Liverman is een allrounder, en de Nederlandse pianist Daan Boertien een zanger op de vleugel. De musici brengen een volledig Engelstalig liedprogramma.

27 okt

Ton Koopman 80 jaar: Händels Esther

Ton Koopman is een onvermoeibaar pleitbezorger van zijn grote liefde: de barokmuziek. In Het Concertgebouw viert hij zijn tachtigste verjaardag en dirigeert hij zijn eigen koor en orkest in Händels oratorium *Esther*.

6 nov

Cecilia Bartoli in Glucks Orfeo ed Euridice

Cecilia Bartoli zingt in de onweerstaanbaar mooie opera *Orfeo ed Euridice* van Gluck. Zij wordt begeleid door haar geliefde Les Musiciens du Prince onder leiding van Gianluca Capuano.

Fotocredits: zie de desbetreffende concertpagina op concertgebouw.nl

- 4 **BLOKKENSHEMA**
- 7 **WELKOM**
- 11 FESTIVALTHEMA VERTEL, VERTEL, VERTEL!
- 14 **NEXT GENERATION**
- 18 OPDRACHTCOMPOSITIE THE SONG OF SHADOWS
- 23 **EDUCATIE EN PARTICIPATIE**
- 24 DE FESTIVALLOCATIE
- 28 ZULLEN WE **VRIENDEN** WORDEN?

- 32 **VAN DAG TOT DAG VRIJDAG 17 MEI**
- 33 **YOUNG ARTIST PLATFORM**

- 35 **VAN DAG TOT DAG ZATERDAG 18 MEI**
- 36 **DAG VAN HET LIED**
- 50 RECITAL **RODERICK WILLIAMS / ROGER VIGNOLES**

- 57 **VAN DAG TOT DAG ZONDAG 19 MEI**
- 58 RECITAL **ROSANNE VAN SANDWIJK / ROBIN TRITSCHLER**
DANA ZEMTSOV / LESTARI SCHOLTES
- 66 RECITAL **HENK NEVEN / HANS EIJSACKERS / OLGA ZUIDERHOEK**

- 73 **VAN DAG TOT DAG MAANDAG 20 MEI**
- 74 JONGEREN RECITAL **MUZIKAAL VERHAAL**

- 77 **VAN DAG TOT DAG DINSDAG 21 MEI**
- 78 RECITAL **JUDITH VAN WANROIJ / MAARTEN KONINGSBERGER /**
MAARTEN VAN DER GRINTEN / REGINA ALBANEZ

- 87 **VAN DAG TOT DAG WOENSDAG 22 MEI**
- 88 RECITAL **OLIVIA VERMEULEN / HANS EIJSACKERS / PYNARELLO**

- 95 **VAN DAG TOT DAG DONDERDAG 23 MEI**
- 96 RECITAL **MARIE SEIDLER / TONI MING GEIGER**

- 104 **VAN DAG TOT DAG VRIJDAG 24 MEI**
- 106 RECITAL **RAOUL STEFFANI / SHOLTO KYNOCH / SUZE VAN DER POLL**

- 113 **VAN DAG TOT DAG ZATERDAG 25 MEI**
- 114 WINNAARSRECITAL **YUE WANG / SARA PAVLOVIC**
TOMAS KILDIŠIUS / ANI TER-MARTIROSYAN
- 122 RECITAL **CAROLYN SAMPSON / JOSEPH MIDDLETON**

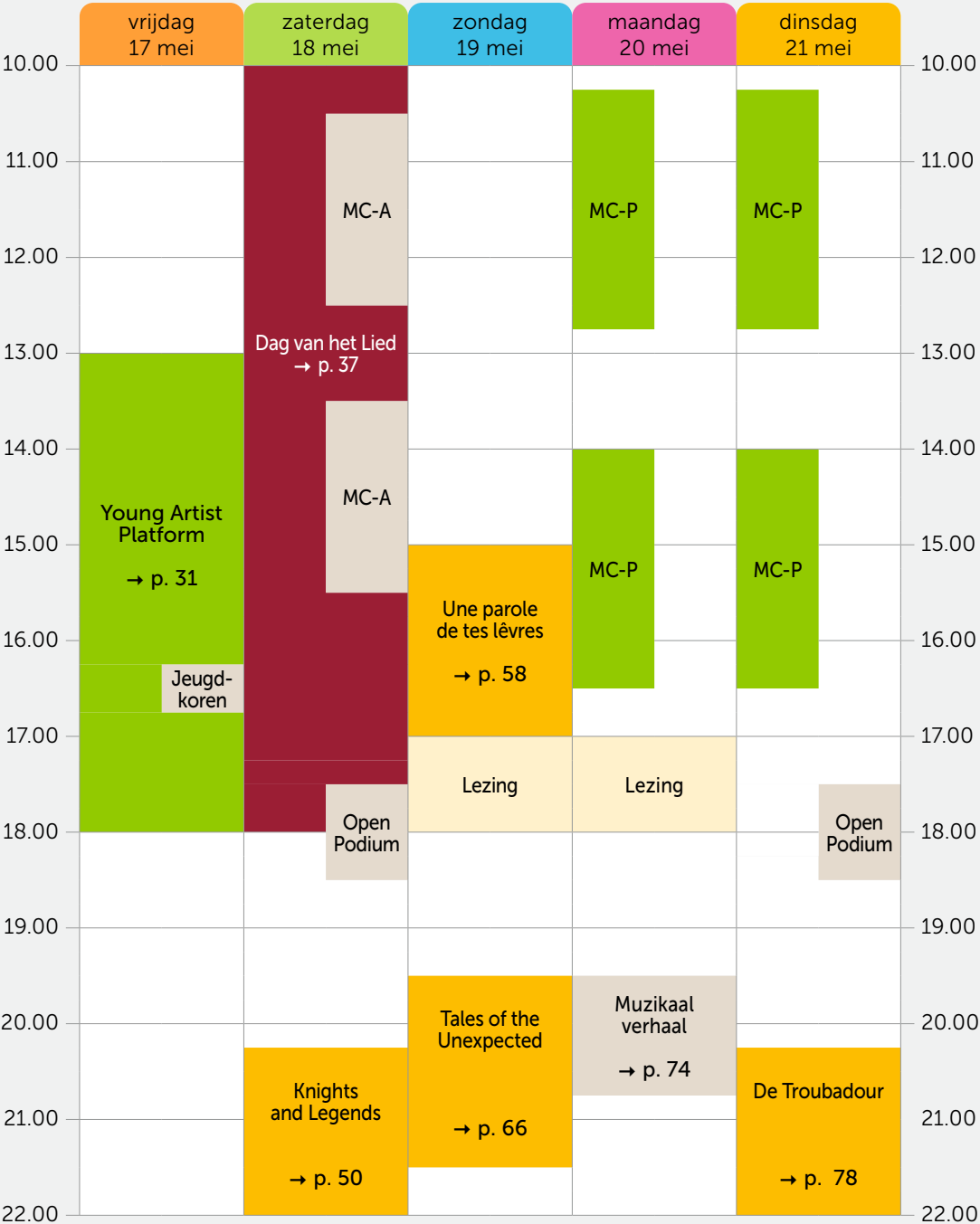
- 128 **VAN DAG TOT DAG ZONDAG 26 MEI**
- ZELF ZINGEN PRESENTATIES
- 130 JONGEREN RECITAL **SAMEN ONDERWEG**

- 132 BIOGRAFIEËN
- 150 DEELNEMERS YOUNG ARTIST PLATFORM
- 153 DEELNEMERS MASTERCLASS
- 158 PRAKTISCHE INFORMATIE
- 160 INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST 2025
- 162 COLOFON / COMITÉ VAN AANBEVELING
- 163 MET DANK AAN

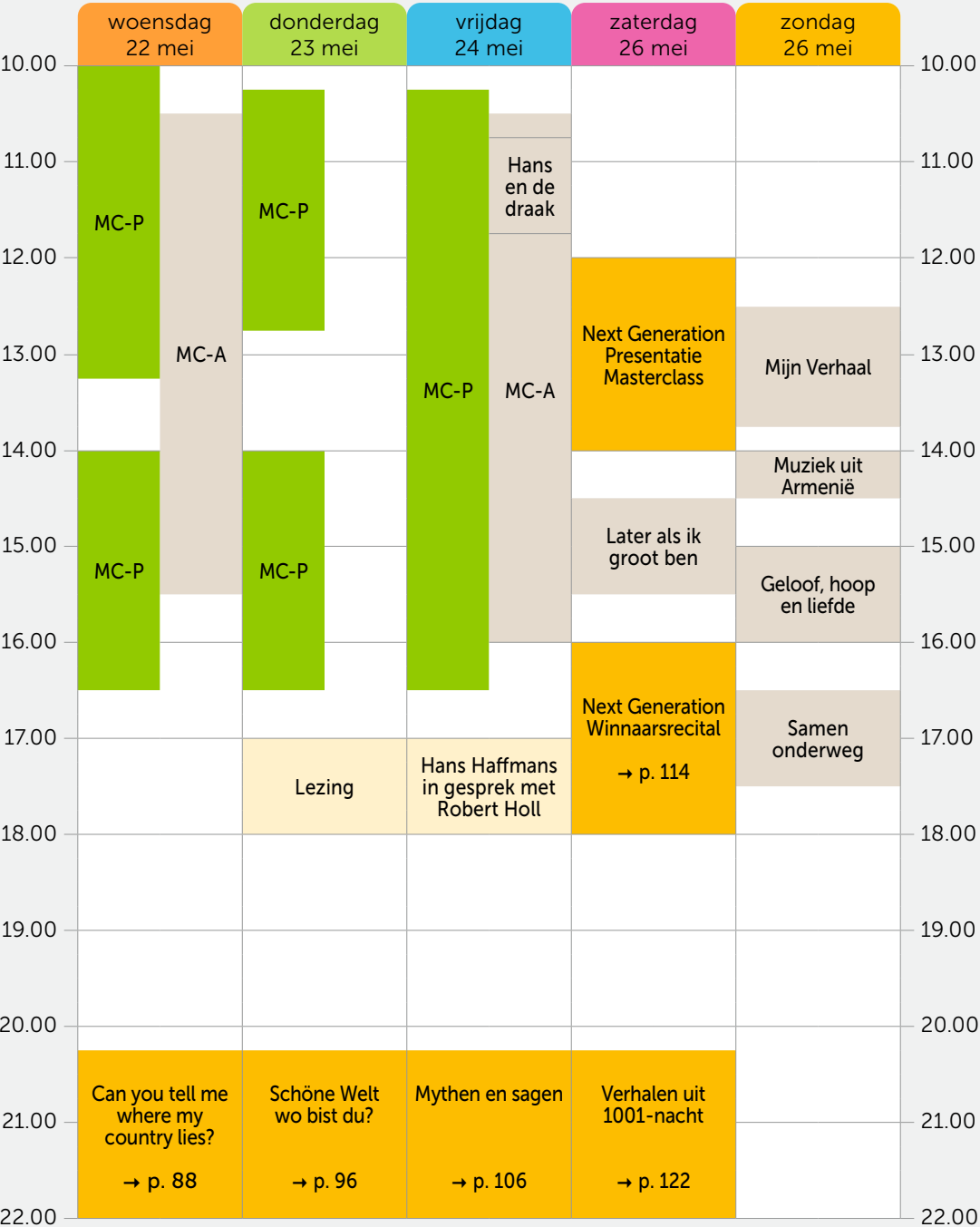
Kijk voor meer concerten op
concertgebouw.nl/zangers en bestel

BLOKKENSHEMA INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST

■ Recital ■ Next Generation / MC-P = masterclass voor professionals
■ Lezing / Goed gesprek ■ Zelf Zingen / MC-A = masterclass voor amateurs
■ Vrienden van het Lied

BLOKKENSHEMA INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST

WELKOM

Van harte heet ik u welkom en nodig u uit als bezoeker deel te nemen aan de achtste editie van het Internationaal Lied Festival Zeist. Dwaal tien dagen lang over het festivalterrein en geef u over aan een overvloed aan heerlijke liedkunst in al haar verschijningsvormen.

Ieder mens heeft een onbedwingbare behoefte aan verhalen. We lezen ze, we horen ze graag en vertellen ze met plezier. Ze werden ons voorgelezen, in onze prille jeugd op de bedrand voor het slapen gaan. Goede verhalen spreken onze verbeeldingskracht aan en prikkelen zo onze fantasie.

Verhalen zijn waar én onwaar. En het meest ongewone kan in verhalen totaal geloofwaardig zijn. Zolang de mens bestaat gaan verhalen de wereld rond; van legendes, mythen en sagen tot bijbelvertellingen en sprookjes. Ze gaan dwars door alle culturen, werelddelen en lagen van de bevolking heen.

De gelukkige symbiose van tekst en muziek, maakt van liederen hét instrument om die verhalen tot ons te brengen. Het thema van het festival in 2024 is daarom: **Vertel, vertel, vertel!** Een thema dat u inspirerende, verklankte vertellingen biedt, maar ook de gelegenheid schept om uw eigen verhalen te delen met de overige festivalbezoekers.

Voor dit festival is de compositieopdracht, een lied voor stem en piano, verstrekt aan de artist-in-residence van dit festival, de Britse bariton en componist Roderick Williams. Tijdens het Young Artist Platform zullen jonge musici het in (wereld-) première brengen.

Dompel uzelf onder in die overvloed aan prachtige muziek, geweldige recitals door topduo's en young artists, enthousiasmerende masterclasses en presentatie-recitals voor en door amateurs en professionals.

Onder andere met de jongerenconcerten *Muzikaal verhaal* en *Samen onderweg*, en het scholenproject *Hans en de Draak* betrekken we nadrukkelijk de jongeren bij het festival. Het zijn zij die in de toekomst hopelijk de podia en de zalen gaan bezetten.

Vanzelfsprekend gaat veel dank uit naar de Gemeente Zeist en de Provincie Utrecht, de vele fondsen, sponsors, mecenasen en vrienden; zonder hun ondersteuning kan het festival niet gerealiseerd worden. Maar ik wil hier vooral alle vrijwilligers nu al nadrukkelijk bedanken. Zij zijn de ontelbare handjes, vaak ook op de achtergrond, die het festival in de beleving voor iedereen tot een succes maken.

Mocht u als enthousiaste bezoeker ook een bijdrage willen leveren, aarzel niet. Vrienden hebt u nooit genoeg en onze vriendschap is te koop, voor slechts een klein bedrag kunt u zich al verbinden.

Jef Oomen, **voorzitter**

FESTIVALTHEMA

VERTEL, VERTEL, VERTEL!

De mens heeft een onbedwingbare behoefte aan verhalen. Om ze te vertellen en om ze te horen. Sterker nog, een leven zonder verhalen is geen leven. Daarom gaan, zo lang de mens bestaat, verhalen de wereld rond. Ze gaan dwars door alle culturen, werelddelen en lagen in de maatschappij. Vaak komen oude vertellingen uit verschillende uithoeken van onze planeet inhoudelijk ook nog eens overeen. Mondelinge verhalen, geschreven verhalen, beeldverhalen ... het is een onuitputtelijke hoeveelheid.

BLIJF VERTELLEN!

Onze vroegste jeugd begint met verhalen. Ze worden ons verteld of voorgelezen. In het ideale geval in een geruststellende omgeving in het niemandsland tussen waken en slapen.

Verhalen verleggen grenzen, ze troosten of laten ons huiveren. In onze jonge geesten wordt zo de fantasie geprikkeld, ontwikkeld en leren we onderscheid maken tussen realiteit en fictie. Het absurde kan daarbij in verhalen totaal geloofwaardig zijn.

Verhalen kunnen ons helpen om greep te krijgen op een ongrijpbare wereld. Zo ontstonden de mythen, sagen en legendes, Bijbelse vertellingen, en sprookjes. En om herhaling te voorkomen moeten we ook de bittere verhalen over oorlog, onrecht en onmenselijkheid niet vergeten en daarom blijven vertellen.

DE WAARHEID LIEGEN

In de taal bevindt 'het verhaal' zich tussen waarheid aan de ene kant en verzinsels, leugens en fantasieën aan de andere. Als we zeggen 'hang geen verhalen op', bedoelen we 'neem me niet in de maling, of 'lieg niet tegen me'. Maar zeggen we 'vertel me het hele verhaal', dan vragen we naar de volledige waarheid. Of als we iets willen ontkrachten zeggen we 'het is maar een verhaal'. Iets wat we ongeloofwaardig vinden is een 'sterk verhaal'. Een verhaal kan de waarheid liegen.

PIANO'S MAENE

DE GROOTSTE PIANOSPECIALIST
VAN NEDERLAND

ALKMAAR

DELFT

AMSTERDAM

UTRECHT

OFFICIËLE DISTRIBUTEUR STEINWAY & SONS
AANBOD VAN INSTAP TOT HIGH-END
AKOESTISCH EN DIGITAAL
NIEUW EN TWEEDEHANDS
KOPEN & HUREN
4 VESTIGINGEN & WEBSHOP
WWW.MAENE.NL

In een interessant gesprek over storytelling tussen de invloedrijke schrijvers John Berger en Susan Sontag verschillen de twee van mening. Berger meent: 'A story is always a reassuring operation, a shelter against the absurd, against the endless terrifying space we live in.' Sontag brengt daar tegenin: 'Storytelling enlarges the field of our imagination and introduces us to the absurd.' De een zoekt bescherming tegen het absurde, de ander vindt dat juist in verhalen. Kan het allebei?

MAGISCHE SAMENSMELTING VAN TEKST EN MUZIEK

Wie verlangt niet terug naar de geborgenheid waarin de eerste verhalen tot ons kwamen, de manier waarop ons jonge brein fantasie de vrije loop kon laten? Wie wil niet vertoeven in dat spannende schemergebied tussen fictie en werkelijkheid? Willen we niet allemaal onszelf en de wereld beter begrijpen? De magische samensmelting van tekst en muziek, maakt van liederen een ontroerend en intens medium om aan die verlangens tegemoet te komen. Het thema van het festival in 2024 is daarom: *Vertel, vertel, vertel!*

Al sinds de oudheid maakt de mens gebruik van muziek, dichtelijke voordracht en dans om de beleving van een verhaal intenser te maken, om het smakelijker te vertellen, of om het simpelweg beter te kunnen onthouden en door te geven. Kijk naar de Homerische verzen, de ballades van de troubadours, volksliedjes, maar ook declamaties van Schumann, Liszt en Schönberg. Daarom gaan we op zoek naar riddersverhalen en hoofse liefde, religieuze verhalen en mythen en sagen. We horen verhalen over oorlog en vrede. En natuurlijk ontbreken kleurrijke sprookjes niet, zoals de vertellingen uit *Duizend-en-één-nacht*.

Luister en vertel met ons mee!

Henk Neven en Hans Eijsackers

HÉT PODIUM VOOR TALENTONTWIKKELING
EN NIEUWE MUZIEK

De liedkunst levend houden, doorgeven aan een nieuwe generatie musici én publiek en bijdragen aan vernieuwing, dat is de grondgedachte waarop Internationaal Lied Festival Zeist is gebouwd. Talentontwikkeling is dan ook een van de pijlers onder het festival en onlosmakelijk met het festival verbonden. Om dat waar te maken bieden we een kleurrijk palet aan activiteiten aan jonge, (pre)professionele zangers en pianisten, die klaar staan om de sprong naar een groter publiek te maken.

INTERNATIONAAL

Next Generation richt zich op jonge liedkunstenaren van over de hele wereld waarvoor we een samenhangend programma ontwikkelden: van de masterclass voor (pre)professionele duo's, het Young Artist Platform, Winnaarsrecitals tot internationale samenwerkingen gericht op uitwisseling en het bieden van podiumervaring bij collega-festivals. Daarvoor gaan we warme verbindingen aan met gerenommeerde masters en juryleden uit binnen- en buitenland.

BEGINNEN BIJ PLEZIER

Maar de liefde voor muziek begint al veel eerder: bij het op jonge leeftijd ervaren van het plezier dat samen musiceren brengt. Next Generation begint daarom bij het begin. Voor scholieren aan basis- en middelbare scholen organiseren we diverse projecten én we bieden jonge, talentvolle jongeren een plek op het podium tijdens twee avondvullende recitals. Zo nemen we het lied mee naar de toekomst.

MASTERCLASS VOOR LIEDDUO'S

Vanaf het eerste festival worden jaarlijks liedd duo's uit de hele wereld na een selectie toegelaten tot onze intensieve, zevendaagse masterclass. De visie van bas-bariton Robert Holl op het ontwikkelen van artistieke zeggingskracht staat daarin centraal. Dat houdt in: met doorleefde kennis van de muziek, maar ook van poëzie, literatuur en cultuurgeschiedenis de muzikaliteit van de jonge artiesten verdiepen en versterken; een kunstzinnige vriendschap opbouwen zoals die door Schubert en zijn vrienden werd geleefd en gevierd.

Het publiek heeft in deze week dan ook een belangrijke rol: tijdens de openbare masterclass dragen de toehoorders door hun belangstelling en aandacht bij aan

de ontwikkeling van de studenten. In de besloten sessies werken de jonge musici aan hun performance en het verdiepen van hun begrip van de talen waarin de poëzie geschreven is en cultuurhistorische context waarin ze ontstonden.

Het logeren bij gastgezinnen, het samen optrekken, de informele ambiance, de groene omgeving van Zeist én het Presentatierecital op zaterdag 25 mei dragen allemaal bij aan een resultaat dat de deelnemers hun leven lang bijblijft.

Masters tijdens de openbare sessies zijn dit jaar: Robert Holl, Roderick Williams, Roger Vignoles, Bernarda Fink en Hans Eijsackers. Musicoloog Richard Stokes gaat tijdens eveneens openbare poëziesessies dieper in op de teksten van de liederen waaraan gewerkt wordt. Coach Waltraud Österreicher verzorgt de besloten bijeenkomsten waarin zij met de musici werkt aan hun performance.

YOUNG ARTIST PLATFORM

In 2021 introduceerde het festival een nieuw element: het Young Artist Platform. Speciaal gericht op jonge zangers en pianisten die nog aan het begin staan van een grote carrière, maar zich al wel hebben onderscheiden. Zes jonge, getalenteerde duo's uit binnen- en buitenland die opvielen - bijvoorbeeld tijdens onze masterclass of op een van de andere festivals of concoursen in Europa waar wij mee samenwerken - dingen op vrijdag 17 mei mee naar de Young Artist Platform Prijs. Voor deze editie componeerde bariton Roderick Williams - die dit jaar artist-in-residence is - een nieuw lied op het thema *Vertel, vertel, vertel!* dat tijdens deze spannende auditie zijn wereldpremière beleeft. Op pagina 18 leest u meer over deze compositie.

Met hun programma kunnen de geselecteerde duo's hun unieke geluid benadrukken en zich aan het publiek en een jury - bestaande uit musici en programmeurs - presenteren. Dit jaar bestaat die uit: voormalig directeur van de International Vocal Competition Annett Andriesen (voorzitter), pianist Hans Eijsackers, bas-bariton Henk Neven, bariton Roderick Williams, pianist en artistiek leider van LiedFest Antwerpen Aaron Wajnberg en oprichter en mededirecteur van festival Wonderfeel Tamar Brüggemann. Het duo dat hen het meest aanspreekt, gaat naar huis met de Young Artist Platform Prijs: de belofte dat zij terug kunnen keren op ons podium in een Winnaarsrecital én dat zij kunnen optreden bij onze partner het Oxford International Song Festival.

WINNAARSRECITAL

Voormalig voorzitter Aat Klompenhouwer was zich als geen ander bewust van het feit dat een masterclass aanbieden jonge musici verder helpt, maar hij vond ook dat je hen daarna niet zomaar los kon laten. Het behouden van jong talent voor de toekomst en de toekomst van het lied mede vormgeven, stonden hem daarom na aan het hart. Vanuit die grondgedachte ontstond de afgelopen jaren het programma voor talentontwikkeling dat we inmiddels aanbieden.

Het winnaarsrecital en de samenwerking daarvoor met festivals en concoursen in binnen- en buitenland vormen daarbij de kroon op het werk. Op zaterdag 25 mei hoort u dan ook twee duo's die eerder in de prijzen vielen bij ons eigen Young Artist Platform. Bij het samenstellen van hun programma's krijgen zij de vrije hand om te laten zien hoe het festivalthema hen inspireert tot een hedendaags recital, voortbouwend op een rijke traditie. We moedigen hen aan om in te spelen op de actualiteit en het publiek te laten ervaren dat het lied ons bestaan spiegelt, blijft ontroeren en nog altijd fascineert. Dat levert bijzondere repertoirekeuzes op en inspirerende, muzikale ontmoetingen.

JONG GELEERD IS OUD GEDAAN

Jong geleerd is oud gedaan, daarom stimuleert het festival ook het plezier in (samen) musiceren met projecten voor de midden- en bovenbouw van het primair onderwijs en het middelbaar onderwijs. Om dat te kunnen realiseren bouwden we de afgelopen jaren een breed netwerk op en werken we samen met regionale en landelijke culturele en educatieve partners. De leerlingen samen laten toewerken naar een optreden op ons festivalpodium waar zij aan iedereen die dat wil kunnen laten horen wat ze leerden, is elk jaar opnieuw een feest. Op vrijdag 24 mei zingen honderden basisschoolkinderen uit volle borst het verhaal van *Hans en de Draak* in de Grote Kerkzaal.

Op maandagavond 20 en zondagmiddag 26 mei is het podium voor jongeren uit Zeist en omstreken die op hoog niveau en met hart en ziel musiceren. Ze zijn al lange tijd onderweg om hun muzikaal talent te ontwikkelen en sommigen bereiden zich al voor op een professionele carrière. Door de liefde voor muziek bij kinderen en jongeren aan te wakkeren dragen we bij aan een breed gedragen en toekomstbestendig cultureel landschap.

WERELDPREMIÈRE

THE SONG OF SHADOWS

OPDRACHTCOMPOSITIE DOOR RODERICK WILLIAMS

Een van onze doelen is het lied levend te houden. Daarnaast willen we ook een hedendaagse blik op het jaarlijks festivalthema laten schijnen. Daarom geven we sinds de eerste editie van het Young Artist Platform in 2021 een componist de opdracht een nieuw lied voor stem en piano te componeren. Dit lied is het verplichte werk dat alle deelnemende duo's opnemen in het recital dat zij brengen. Door te kiezen voor buitenlandse en Nederlandse componisten benadrukken we het internationale karakter van het festival. De afgelopen drie festivals werden liederen voor ons gecomponeerd: door de Poolse componist Hanna Kulenty met *Eldorado*, de Turkse componist Meriç Artaç met *Auf Flügeln des Gesanges* en in 2023 door toenmalig Componist des Vaderlands, Martin Fondse, met *Sensation*.

WERELDPREMIÈRE

Voor dit festival componeerde Roderick Williams een lied op het thema *Vertel, vertel, vertel!* Hij koos daarvoor een gedicht van Walter de la Mare (1873-1956): *The Song of Shadows*. Het is een beklemmende tekst met beschrijvingen van vervagend licht, flakkerende sintels en naderende schaduwen die een gevoel van nostalgie en verlies oproepen. Intrigerend is de gebiedende wijs waarin De la Mare zijn tekst schreef. Een muzikant - een troubadour? - wordt verzocht zacht zijn snaren te beroeren. Wie is die opdrachtgever? Zijn wij het zelf, de luisteraars? *The Song of Shadows* is een gedicht over de kracht van muziek, van het lied dat schaduwen en geesten oproept en weer thuisbrengt.

In zijn compositie laat Roderick Williams de zangers en pianisten vrij om hun eigen verbeelding te laten spreken. In zijn eigen woorden: 'Tot op zekere hoogte is elke interpretatie van een kunstlied een daad van compositie; de gedetailleerde keuzes die uitvoerenden maken - om de instructies op de bladmuziek te laten uitkomen - bevatten ook iets van hun eigen oordeel, stilistische kennis en smaak.'

Als uitvoerende en componist koester ik de kans die ik krijg om andere uitvoerenden ruimte te geven om zich vrij te voelen en in te leven in de muziek die ik schrijf. Ik beleef veel plezier aan het horen van andere interpretaties van mijn liederen. Interpretaties die "mijn" noten verder brengen dan waar ik van droomde.

Voor deze toonzetting van *The Song of Shadows* heb ik drie verschillende zangmelodieën geschreven. De zanger wordt gevraagd om tussen deze drie te kiezen en van tevoren een eigen versie te maken of tijdens de uitvoering naar believen een geïmproviseerde versie te brengen. Om zangers in staat te stellen op een goed moment te switchen tussen een van deze drie mogelijkheden, bevat de zangnotatie stippellijnen. Het besluit om te switchen kan bijvoorbeeld genomen worden omdat het lied dan binnen het stembereik van de zanger blijft of omdat de woordkeuze dat suggereert. Maar de keuze is altijd aan de zanger.

En ook de pianopartij is "vrij" geschreven. Deels geïnspireerd op de notatie voor Franse barokclaveciniëten waarbij de lengte van elke toon bepaald wordt door de uitvoerende. Maar ook op de improvisatorische compositiestijl van Charles Ives een paar eeuwen later. Er zijn wel een paar aanwijzingen voor dynamiek en textuur - het weefsel dat zang- en pianopartij vormen - maar ik laat dat liever zoveel mogelijk over aan de pianist, zodat die vrij is om in het moment te reageren als dat erom vraagt. Ik heb géén aanwijzingen voor het pedaal gegeven, maar hoop dat de pianist zich volledig vrij voelt om zijn eigen smaak te onderzoeken.'

The Song of Shadows

Sweep thy faint strings, Musician,
With thy long lean hand;
Downward the starry tapers burn,
Sinks soft the waning sand;
The old hound whimpers couched
in sleep,
The embers smoulder low;
Across the walls the shadows
Come, and go.

Sweep softly thy strings, Musician,
The minutes mount to hours;
Frost on the windless casement
weaves
A labyrinth of flowers;
Ghosts linger in the darkening air,
Hearken at the open door;
Music hath called them, dreaming,
Home once more.

Walter de la Mare (1873-1956)

Het lied van schaduwen

Beroer uw gevoelige snaren, muzikant,
Met uw lange magere hand;
Stralende kaarsen branden op,
In het uurglas zakt het zand;
De oude hond jammert
in zijn slaap,
De sintels smeulen na;
Langs de muren schaduwen
Komend, en gaand.

Beroer zachtjes uw snaren, muzikant,
De minuten worden uren;
Vorst weeft in windstilte buiten op
het raam
Een labyrinth van bloemen;
Geesten talmen in de donker
wordende lucht,
Horen toe bij de openstaande deur;
Muziek heeft hen geroepen, ze dromen,
Weer thuis.

Vertaling: Dees Wilgehof-Sodaar

SEIZOEN 24-25 KLASSIEKE MUZIEK

WIENER SÄNGERKNABEN

LA TEMPÊTE

LETS RADIOKOOR

NEDERLANDS KAMERKOOR

& MEER

 BEKIJK HET COMPLETE SEIZOEN OP WWW.TIVOLIVREDENBURG.NL

**Broekmans
& Van Poppel**

Bladmuziek en muziekliteratuur

KLASSIEK

POPULAIR

ANTIQUARISCH

Openingstijden
Dinsdag t/m zaterdag 10.00 - 17.00 uur

Oudkerkhof 38 • 3512 GL Utrecht
030-234 36 73 • www.broekmans.com
utrecht@broekmans.com

**SEIZOEN
24/25**

Miah Persson
Carlos Mena
Cappella Amsterdam
Julia Lezhneva
**Voces8, en nog
véle anderen!**

Bestel nu je tickets op
muziekgebouweindhoven.nl

M MUZIEKGEBOUW
FRITS PHILIPS **EINDHOVEN**

EDUCATIE EN PARTICIPATIE

Zingen zit in ons bloed en wat is nu leuker dan samen musiceren? Internationaal Lied Festival Zeist is er voor iedereen, van jong tot oud, van beginner tot gevorderde amateur. Daarom besteden we veel aandacht aan educatie en participatie en bieden een ruim aanbod van zangactiviteiten voor diverse doelgroepen. Om dat te realiseren werkt het festival nauw samen met onder andere KunstenHuis Idea, scholen voor primair en voortgezet onderwijs in de regio Zeist en educatieve partners in heel Nederland.

VOOR JONGEREN

Het resultaat van die samenwerking mag er zijn. Er zijn projecten voor scholieren in de midden- en bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Voor basisscholen is er *Hans en de Draak*, waarin de leerlingen onder leiding van een verteller, een koordirigent en een pianist, een voorstelling vol liedjes maken waarin het sprookje van *Hans en de draak* - uit *Sprookjes van de Lage Landen* van Hans Christian Andersen - tot leven komt. Met een vrolijke presentatie van jeugdkoren uit Zeist trappen we deze achtste editie van het festival af. In het centrum van het dorp zingt het Jeugdzangtheater liederen uit *The Wiz*: het bekende verhaal over Dorothy in het land van Oz. En ook het publiek kan meedoen, want als afsluiting zingen we gezamenlijk *De passie van Zeist* en *De Haven van Zeist*.

Onze deuren staan ook open voor jongeren, omdat we hen graag willen laten proeven van de muziek die onze harten sneller doet kloppen. Daarnaast bieden we talentvolle jongeren, die al jaren op een hoog niveau musiceren een volwaardige plek op ons festivalpodium tijdens de recitals *Muzikaal verhaal* op maandag 20 mei en *Samen Onderweg* op zondag 26 mei.

VOOR VOLWASSENEN

Voor volwassenen van alle niveaus zijn er tijdens het festival masterclasses zang voor individuele zangers en liedduo's bestaande uit twee zangers of een zanger en een pianist, een festivalkoor en twee open podia. Op deze manier brengt het festival iedereen die zingt samen en biedt het hen een podium. Alle activiteiten sluiten af met een presentatierecital, dat in de weken voorafgaand aan het festival wordt voorbereid. We kunnen u deze presentaties van harte aanbevelen. Kijk dus vooral even op de pagina's 'van dag tot dag' voor een overzicht wanneer en waar ze plaatsvinden. Het festival is dus al veel langer aan de gang dan u vermoedde! Op de achtergrond blijft het festival samen zingen stimuleren en draagt het bij aan het ontwikkelen van zangplezier en zangtalent op elk niveau. Zonder dat u het ziet bruist het in Zeist!

DE FESTIVALLOCATIE

Het verhaal over de festivallocatie leest als een straatnamenboek, want de naamgevers van de straten in de omgeving - de Nassau Odijklaan, de Zinzendorflaan, de Cornelis Schellingerlaan en de Hernhuttersingel - hebben alles met elkaar en met de kerk van de Evangelische Broedergemeente te maken.

Als in 1768 de Grote Kerkzaal, die we onze concertzaal noemen, in gebruik wordt genomen is daar al een lange geschiedenis aan vooraf gegaan. Een geschiedenis die begint in 1722 als Graaf Nikolaus Ludwig von Zinzendorf in Saksen de nederzetting Herrnhut sticht. Graaf Zinzendorf is reislustig en stelt zich ten doel het evangelie onder de mensen te verspreiden. In 1736 komt hij naar Nederland. Vanaf dat moment raken de geschiedenis van Zeist, Slot Zeist en de Evangelische Broedergemeente onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Eigenlijk berust het allemaal op toeval. Had Willem Adriaan van Nassau in 1745 het Slot en de heerlijkheid Zeist niet te koop gezet, dan was het nooit in handen gekomen van Cornelis Schellinger, een koopman uit Amsterdam. Schellinger, zelf hernhutter, koopt het met als doel er een nederzetting van de Broedergemeente te vestigen. Hij laat er geen gras over groeien, want vanaf 1748 verrijzen aan weerszijden van de lange oprijlaan naar het Slot eerst het Broederhuis en aan de andere kant het Zusterhuis. Ruim een decennium later staan er aan beide pleinen ongeveer twintig huizen en wonen er naar schatting driehonderd hernhutters.

Wie denkt dat alles voorspoedig verloopt heeft het mis. Eind 18e eeuw worden de hernhutters nog als onwelkome gasten afgeschilderd bij de Staten van Utrecht. Maar waren zij in Herrnhut veilig onder 'des Herrn Hut', nu kan men hen weinig maken omdat zij bescherming genieten van de slotvoogd. De vieringen vinden dan ook plaats binnen de muren van het Slot, totdat op 9 oktober 1766 de eerste steen wordt gelegd van de huidige kerkzaal die twee jaar later in gebruik wordt genomen. De kerkzaal moest passen tussen de huizen die op dat moment al op het Zusterplein stonden en krijgt daarom het uiterlijk van een rijtjeshuis. Dat lijkt vreemd, maar past precies bij de manier waarop de hernhutters in het leven staan. Alles onder één dak: wonen, werken en geloven.

Nu, ruim 250 jaar later, biedt het niet alleen onderdak aan de eigen geloofsgemeenschap, maar ook aan tal van culturele activiteiten binnen de gemeente. Op het Broederplein en het Zusterplein zijn meer historische panden. Zo werd in 2018 in het Hernhutter Huis een museum geopend dat de geschiedenis van de geloofsgemeenschap en de locatie in beeld brengt. Verder zijn er nog de Kleine kerkzaal en het Koetshuys, waar tijdens het festival ook een aantal van onze activiteiten plaatsvinden. Zonder de Broedergemeente zou Zeist een belangrijk podium armer zijn.

Zang- en muzieklessen

Van pop tot jazz en klassiek
Voor jong en oud
Koor, band, ensemble
of individueel

**Maak kennis met onze
professionele en bevlogen
muziekdocenten.**

Informatie & inschrijving:
kunstenhuisidea.nl

KunstenHuisIdea.nl

cursuscentrum | bibliotheek | podia | onderwijs | samenleving

Vanaf 15.00 uur

Orangerie
Slot Zeist

Royal High Tea Orangerie Slot Zeist

In de Orangerie van Slot Zeist kunt u genieten van een heerlijke Engelse High Tea.
Geniet van lekkere hapjes en zoete lekkernijen op een prachtige stijlvolle locatie!

De High Tea bestaat uit onder andere:

- Vegetarisch soepje en quiche
- Divers belegde sandwiches - 3 stuks p.p.
- Brie, vijg en balsamicostroop
- Gerookte zalm met mierikswortelcrème
- Kiprollade met truffelmayonaise
- Scones met clotted cream, marmelade en lemon curd
- Selectie van zoete lekkernijen

Een bijpassende fles wijn kan apart worden besteld.

€28⁷⁵
p.p.

Reserveer nu!

www.slotzeist.nl/orangerie | 030 - 721 06 00 | Zinzendorfflaan 1 | 3703 CE | Zeist

*Jaap
Blauwendraat*
www.pianoservice.nl

verzorgt al uw
piano- en vleugelwensen

Al 30 jaar dé pianospecialist voor Midden Nederland.
Voor stemmen, onderhoud, reparatie, verbetering van
speelaard en vervoer. Vakbekwaam én klantgericht.
Met een ruime voorraad piano's en vleugels voor
leerling en professional.

VvPN
CERTIFIED
PIANO TUNER

PTDAE

WIJ LEIDEN
VAKMENSEN OP

Erkend leerbedrijf

- gecertificeerd pianostemmer
- all-round pianotechnicus
- specialist in precisietechniek
- zorgvuldig en betrouwbaar

06 212 688 71 / 0343 76 41 00

info@pianoservice.nl / www.pianoservice.nl

zullen we **Vrienden** worden?

Het lied raakt onze ziel en diepste emoties, zowel in het luisteren als zingen. Zo draagt het op een bescheiden, maar waardevolle wijze bij aan een betere wereld. Dat geven we graag door aan volgende generaties zodat iedereen in de toekomst kan blijven genieten van de mooiste liederen. Helpt u ons mee de liedkunst levend te houden? U bent al vriend voor slechts € 45,- per persoon per jaar of € 70,- voor twee personen op één adres per jaar. Een grotere bijdrage is uiteraard welkom. U kunt ons ook met extra belastingvoordeel meerjarig steunen door met ons een overeenkomst voor minimaal 5 jaar te sluiten.

GEVEN IS OOK ONTVANGEN

Als dank voor uw vriendschap:

- **krijgt u 10% korting** op alle recitals, masterclasses, dagkaarten en het passe-partout;
- **geniet u van extra's** zoals het gratis meenemen van een introducee naar specifieke recitals of het volgen van voor overige bezoekers niet toegankelijke lezingen.

WILT U MEER DOEN? WORD MECENAS!

Als mecenas draagt u direct bij aan de top van morgen. Het Fonds Masterclass steunt jonge professionals die willen meedoen aan de masterclass. Meer informatie vindt u op de website onder VRIENDEN of in de speciale mecenasfolder.

CULTURELE ANBI

Internationaal Lied Festival Zeist heeft de status van een culturele ANBI. Dat maakt schenken voor u extra gunstig, want een ANBI betaalt geen erf- of schenkbelasting bij ontvangen erfenissen en schenkingen. Dat betekent dat u uw gift kunt aftrekken van inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Bovendien is de Geefwet van toepassing die een extra aftrek van 25% voor particulieren en 50% voor bedrijven mogelijk maakt bij een meerjarige overeenkomst.

Internationaal Lied Festival Zeist draait om vriendschap en samen iets moois tot stand brengen. Treedt u ook toe tot onze vriendenkring?

Zoek je een
plek om te

Lunchen?
Borrelen?
Dineren?
Vergaderen?

Lokaal
Victoria

MA - ZA
OPEN VANAF 10.00
(KEUKEN VANAF 11:30)

Kom langs bij Lokaal Victoria in Zeist.
Heerlijke lunch, koffie, taarten, wijnen & diner.
Tot snel! Team Vic.

Kamphuis & Berghuizen
accountants | belastingadviseurs

DE BIOLOGISCHE SUPERMARKT

Bij Ekoplaza kun je erop vertrouwen dat alle boodschappen 100% biologisch zijn. Jouw boodschappen zijn van hoge kwaliteit en jij draagt bij aan een betere wereld. Bij ons krijgen kleinschalige boeren, telers en producenten een eerlijke prijs, zodat ze duurzaam en diervriendelijk kunnen werken. Want als we samen goed voor de bodem, plant en dier zorgen, krijgen we daar veel lekkers voor terug. Onze producten zijn van de beste kwaliteit en troepvrij, dus zonder vreemde toevoegingen zoals e-nummers.

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **VRIJDAG 17 MEI 2024**

13.00 - 18.00 UUR

YOUNG ARTIST PLATFORM

NEXT GENERATION / GROTE KERKZAAL,
ZUSTERPLEIN 12

Wie gaat er naar huis met de belofte voor een recital tijdens het Oxford International Song Festival én het Internationaal Lied Festival Zeist?

16.15 - 17.00 UUR

JEUGDKOORFESTIVAL

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / MARKT 3

m.m.v. jeugdkoren van KunstenHuis Idea:

het **JEUGDZANGTHEATER**

o.l.v. koordinator **ANNET VAN DE HESSEWEG**

en **VOCAL GROUP YOUNG VOICES**

o.l.v. koordinator **JOSÉ BOSSCHERS**

en andere jeugdkoren uit Zeist en de regio

VRIJDAG 17 MEI

NEXT
GENERATION

YOUNG ARTIST PLATFORM

GROTE KERKZAAL / 13.00 - 18.00 UUR

GIACOMO SCHMIDT, BARITON
JONG SUN WOO, PIANO

DAVID FERREIRA, TENOR
ALEXANDRA KASATKINA, PIANO

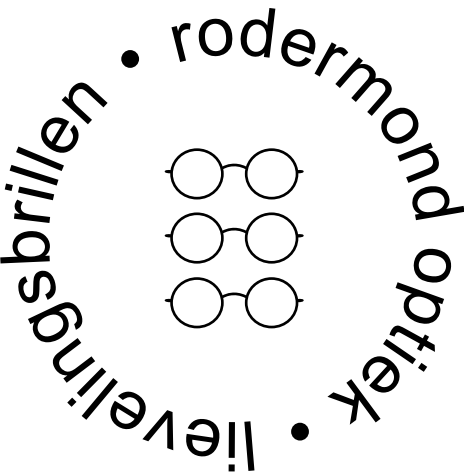
ANNA GRAF, SOPRAAN
WAN-YEN LI, PIANO

MITCH RAEMAEKERS, TENOR
VIRGILE VAN ESSCHE, PIANO

HELENA DONIE, MEZZOSOPRAAN
YEON SEO RA, PIANO

FLORIAN STÖRTZ, BARITON
MARK ROGERS, PIANO

pauze

rodermondoptiek.nl

**LISMAN
+ LISMAN**
ONTWIKKELT EN BOUWT

www.lisman.eu

De muziekwinkel met persoonlijke aandacht

**Verkoop - Inkoop - Verhuur
Reparatie - Bladmuziek**

Bergweg 9 - 3701 JJ ZEIST
0306974380
www.muziekwinkelzeist.nl
info@muziekwinkelzeist.nl

HERMITAGE
Restaurant
& Café de Paris

Een feest voor de zintuigen!

Het Rond 7, 3701 HS Zeist, t. 030 - 69 33 159
www.hermitage-zeist.nl

Onderdeel van 'Oud London Horeca Groep'

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **ZATERDAG 18 MEI 2024**

10.00 - 17.45 UUR **DAG VAN HET LIED**
ZIE PAGINA 36-37 VOOR PROGRAMMA

10.30 - 12.30 UUR **OPENBARE MASTERCLASS MIJN VERHAAL**
ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KOETSHUYS,
ZUSTERPLEIN 2
Openbare masterclass voor gevorderde amateurzangers
o.l.v. **LIA MULDER, MANUELA OCHAKOVSKI EN
HELEEN VEGTER.**

13.30 - 15.30 UUR **OPENBARE MASTERCLASS MIJN VERHAAL**
ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KOETSHUYS,
ZUSTERPLEIN 2
Openbare masterclass Mijn Verhaal voor gevorderde
amateurzangers o.l.v. **ANNELIES VAN GERVEN,
HENRIETTE SCHENK EN GILBERT DEN BROEDER.**

17.15 - 18.15 UUR **OPEN PODIUM I**
ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL,
ZUSTERPLEIN 20
Open Podium voor amateurzangers met aan de piano
BAS VERHEIJDEN.

20.15 - 22.00 UUR **KNIGHTS AND LEGENDS**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
RODERICK WILLIAMS, BARITON
ROGER VIGNOLES, PIANO
Ridderverhalen en hoofse liefde in liederen uit alle
windstreken.

DAG van het LIED

PROGRAMMA ZATERDAG 18 MEI 2024

De Vrienden van het Lied organiseert opnieuw een Dag van het Lied in samenwerking met Internationaal Lied Festival Zeist. Deze editie bevat naast twee recitals door duo's van de vereniging ook een presentatie door conservatoriumstudenten, het vernieuwende LiedLab, een meezingconcert, een masterclass, lezing en College Tour.

- 10.00 - 10.30 UUR **WELKOM**
GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
- 10.30 - 11.15 UUR **AUORE**
LIEDRECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
IRENE HOOGVELD, SOPRAAN
MAXIME SNATERSE, PIANO
Een programma waarin de vele gezichten van de nacht en de kracht van de tijd tussen zonsonder- en opgang tot klinken komt.
- 11.45 - 12.45 UUR **MASTERCLASS**
GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
LENNEKE RUITEN, SOPRAAN
JASPERINA VERHEIJ, MEZZOSOPRAAN & **WILLEM VAN DEN DOOL**, PIANO / **DOESCHKA VAN GINKEL**, SOPRAAN & **JORN QUIRIJNEN**, PIANO
Studenten Koninklijk Conservatorium Den Haag werken aan liederen van Reynaldo Hahn en Gabriel Fauré.
- 11.45 - 12.30 UUR **...UND LASS UNS WIEDER VON DER LIEBE REDEN**
MEEZINGCONCERT / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20
CÉCILE VAN DE SANT, ALT-MEZZOSOPRAAN
FEMKE DE GRAAF, PIANO
Grijp uw kans en galm lekker mee met toppers uit de liedkunst.

- 14.15 - 15.00 UUR **VERTEL, VERTEL, VERTELLEN!**
LIEDRECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
Presentatie Studenten Prins Claus Conservatorium Groningen
MARINA TORRA CABAU, SOPRAAN / **HANNAH TOMASINI**, MEZZOSOPRAAN / **TWAN VAN DER WOLDE**, TENOR / **MICHIEL NONHEBEL**, BARITON / **VICTORIA DMITRIEVA**, PIANO
Een programma met liederen van onder anderen Brahms en Schumann op teksten van Heine en Rückert.
- 14.15 - 15.00 UUR **COLLEGE TOUR**
GOED GESPREK / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20
LENNEKE RUITEN, SOPRAAN
LEO SAMAMA, MUSICOLOOG EN GESPREKSLEIDER
- 15.30 - 16.00 UUR **LIEDLAB**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
studenten Codarts Rotterdam
DANA KOPPE, SOPRAAN / **LUKA DEN BOER**, BARITON / **LISA MARIA BLANCO**, PIANO
Het verhaal van een complexe liefdesgeschiedenis aan de hand van liederen uit Wolfs *Italienisches Liederbuch*.
- 15.30 - 16.00 UUR **VERLAINE'S PRISON DOOR HAHN EN FAURÉ**
LEZING / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20
DINANT KROUWEL, MUSICOLOOG
In zijn lezing bespreekt Dinant Krouwel het gedicht *Prison* van Paul Verlaine, dat door Hahn en Fauré werd getoonzet.
- 16.30 - 17.15 UUR **METAMORFOSEN**
LIEDRECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
JAN-WILLEM SCHAAFSMA, TENOR
PHYLLIS FERWERDA, PIANO
Gedaanteveranderingen in de natuur, verhalen en de liefde op muziek gezet door Britten, Prokofiev en Poulenc.
- 17.15 - 17.45 UUR **MEET-AND-GREET**
GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
Napraten onder het genot van een hapje en een drankje.

Mobiliteit van Broekhuis

Dat klinkt als muziek in de oren!

Bij Broekhuis kunt u terecht voor een auto, bedrijfswagen, fiets of camper! Met al deze producten en aanverwante diensten zetten wij ons elke dag vol enthousiasme in om mensen van zorgeloze mobiliteit te voorzien.

ZATERDAG 18 MEI **DAG VAN HET LIED** LIEDRECITAL

AURORE

GROTE KERKZAAL / 10.30 - 11.15 UUR

IRENE HOOGVELD, SOPRAAN
MAXIME SNATERSE, PIANO

Benjamin Britten (1913-1976)

A Charm of Lullabies op. 41

1. A Cradle Song (*Blake*)
2. A Highland Balou (*Burns*)
3. Sephestia's Lullaby (*Greene*)
4. A Charm (*Randolph*)
5. The Nurse's Song (*Phillip*)

Robert Schumann (1810-1856)

Uit: *Gesänge der Frühe* op. 133

Im ruhigen Tempo

Gustav Mahler (1860-1911)

Rückert-Lieder

1. Ich atmet' einen linden Duft!
2. Blicke mir nicht in die Lieder!
3. Um Mitternacht
4. Liebste du um Schönheit
5. Ich bin der Welt abhanden gekommen

Robert Schumann (1810-1856)

Uit: *Gesänge der Frühe* op. 133

Im Anfange ruhiges, im Verlauf bewegtes Tempo

Henriëtte Bosmans (1895-1952)

Aurore

Sinds mensenheugenis worden er slaaplieden gezongen voor het kroost. Een anthologie van dergelijke slaaplieden verscheen in 1930 onder de titel *A Book of Lullabies 1300-1900* en trok de aandacht van **Benjamin Britten**. Hij selecteerde er een aantal uit voor zijn *A Charm of Lullabies*, een ontwapenende liedcyclus die hij in 1947 presenteerde, koud een maand na de première van de opera *Peter Grimes*. Onder de lieflijke zanglijn in *A Cradle Song* speelt de piano licht vervreemdende, dromerige noten. Zoete slaap wenst de moeder haar kind toe. Maar ze voorziet ook al de bedreigingen van de buitenwereld wanneer hij zal opgroeien: de muziek zwelt dan kortstondig wrang aan. Vooralsnog regeren echter mooie dromen. Het gepuncteerde, hobbelpaard-achtige ritme in *A Highland Balou* - in het Schots gesteld - is een verwijzing naar het (gestolen) paard dat de zuigeling volgens de moeder eens zal berijden.

Zijn het de tranen van het kind, of van de moeder die we horen in de piano-begeleiding van *Sephestia's Lullaby*? Huil nu maar niet zegt de moeder, later is er nog genoeg smart te verwachten. En zij kan het weten: de verwekker van het kind, ooit trotse vader, is met de noorderzon vertrokken. *A Charm* begint met een bevel: 'Quiet, sleep!' Wat volgt zijn gejaagde dreigementen wanneer het kind niet stil wil worden. *The Nurse's Song* staat hier weer in scherp contrast mee, het is een verstild, maar ook afstandelijk lied, je voelt dat het niet de moeder zelf is die het kind met niet aflatende pogingen in slaap wil brengen.

Het openings- en slotdeel uit *Gesänge der Frühe* van **Robert Schumann** vormen de intermezzo's voor en na Mahlers Rückert-lieder. Verstild, introvert bijna, zijn deze korte pianowerken, maar tegelijk ook harmonisch complex. Ze werpen hun schaduw vooruit richting de taal van Mahler.

Friedrich Rückert was een notoire veelschrijver, vele duizenden gedichten vloeiden uit zijn pen. Wanneer je de tekst van zijn gedicht *Blicke mir nicht in die Lieder* letterlijk neemt, dan dichtte hij de kwaliteit van zijn werk zelf geen al te grote waarde toe. Hij beseft kennelijk dat hij niet kon tippen aan de literaire kwaliteiten van diverse Duitse vakbroeders. Tegelijk was hij een uitzonderlijke talenkenner die tientallen talen sprak en met name de Oosterse poëzie uitvoerig las, bestudeerde en ook incorporeerde in eigen werk. De Nederlandse dichter/predikant Johannes Petrus Hasebroek kenmerkte Rückerts werk als 'De toovermacht van liefde en leed' en precies dát moet **Gustav Mahler** ook zo aangesproken hebben in het werk van Rückert. Het is poëzie dicht op de huid, direct appellerend aan menselijke ervaringen.

In *Ich atmet' einen linden Duft* roept de zoele lucht van een lindentak een sterk sfeerbeeld op. Zoals een toevallig waargenomen geur plots een lang vervlogen herinnering kan oproepen, of de gedachte aan een geliefde kan aanwakkeren. *Blicke mir nicht in die Lieder* zou een uitspraak van Mahler geweest kunnen zijn: hij hield er absoluut niet van om bij het componeren op de vingers gekeken te worden. Dat leverde slechts ongewenste onrust en irritatie op, zoals ook te bespeuren is in de pianobegeleiding van dit lied. Het verstilde begin van

Um Mitternacht wordt al snel doorbroken door de weltschmerz die Mahler met schrijnende akkoorden voelbaar maakt. Alleen vertrouwen in de allerhoogste kan rust brengen in het gekwelde hoofd. *Liebst du um Schönheit* is een regelrechte liefdesverklaring aan Alma Schindler, de betoverend mooie en muzikaal zeer begaafde vrouw die Mahler in 1902 zou trouwen. De ingebakerde emotie in *Ich bin der Welt abhanden gekommen* is Mahler ten voeten uit. Verstilde muziek waarin het broeit onder het oppervlak zonder dat het innerlijk ooit openlijk getoond wordt. 'Ich leb' allein in meinem Himmel, in meinem Lieben, in meinem Lied' luidt de slotregel van het gedicht. Om het intense, maar volledig afgeschermd gevoel leven ligt een sluier. De muziek tilt er even een tipje van op, maar dekt de gevoelens ook snel weer af, de duiding blijft ongewis.

Met *Aurore*, de godin van de dageraad, wordt dit programma besloten. Het lied toont **Henriëtte Bosmans** op haar mildst; omfloerst, Frans getint, en dit niet alleen door het gedicht van André Verdet.

Robert Andriessen

ZATERDAG 18 MEI **DAG VAN HET LIED** MASTERCLASS

MASTERCLASS

GROTE KERKZAAL / 11.45 - 12.45 UUR

LENNEKE RUITEN, SOPRAAN
STUDENTEN KONINKLIJK CONSERVATORIUM DEN HAAG

JASPERINA VERHEIJ, MEZZOSOPRAAN
WILLEM VAN DEN DOOL, PIANO

Gabriel Fauré (1845 - 1924)
Notre amour op. 23/2

Reynaldo Hahn (1874 - 1947)
L'Enamourée

DOESCHKA VAN GINKEL, SOPRAAN
JORN QUIRIJNEN, PIANO

Gabriel Fauré (1845 - 1924)
Le Secret, op. 23/3
Spleen, op. 51/3

Reynaldo Hahn (1874 - 1947)
L'Allée est sans fin (uit: *Chanson Grises* nr. 3)

ZATERDAG 18 MEI **DAG VAN HET LIED** MEEZINGCONCERT

...UND LASS UNS WIEDER VON DER LIEBE REDEN

KLEINE KERKZAAL / 11.45 - 12.30 UUR

CÉCILE VAN DE SANT, ALT-MEZZOSOPRAAN
FEMKE DE GRAAF, PIANO

Grijp uw kans en galm lekker mee met alt-mezzo Cécile van de Sant en pianist Femke de Graaf. Zij hebben een mooie keuze gemaakt met toppers uit de liedkunst. De teksten worden op grote schermen geprojecteerd, dus u hoeft niets mee te nemen behalve zin in zingen. Het meezingconcert is een open uitnodiging om samen muziek te maken en gezongen verhalen te vertellen.

Henry Purcell (1659-1695)
If music be the food of love

Robert Schumann (1810-1856)
Im wunderschönen Monat Mai

Franz Schubert (1797-1828)
Gretchen am Spinnrade

Jean-Baptiste Weckerlin (1821-1910)
Maman dites-moi

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
Dans un bois solitaire et sombre

Carlos Guastavino (1912-2000)
La Rosa y el sauce

Richard Strauss (1864-1949)
Allerseelen

Robert Schumann (1810-1856)
Widmung

VERTEL, VERTEL, VERTELLEN!

GROTE KERKZAAL / 14.15 - 15.00 UUR

STUDENTEN PRINS CLAUS CONSERVATORIUM

MARINA TORRA CABAU, SOPRAAN

HANNAH TOMASINI, MEZZOSOPRAAN

TWAN VAN DER WOLDE, TENOR

MICHIEL NONHEBEL, BARITON

VICTORIA DMITRIEVA, PIANO

Wat vindt u van een verhaal dat niet af is: is dat spannend, irritant, onduidelijk, of misschien juist uitnodigend? Stel u voor: twee zusjes die alles delen maar verliefd worden op dezelfde man, of een koning met zijn veel te jonge koningin die geen dienaar meer vertrouwt ... Hoe lopen die verhalen af?

De studenten van het Prins Claus Conservatorium brengen een programma ten gehore met liederen van onder anderen Brahms en Schumann op teksten van Heine en Rückert. Maar, in de verhalen die zij in hun duetten en kwartetten vertellen is nog onduidelijk hoe de bijzondere situaties zijn ontstaan. Of ze zijn zelfs nog helemaal niet af! Daardoor krijgt het publiek ook een rol: u mag na afloop zelf een invulling geven aan de vragen die deze verhalen oproepen door de afloop te dromen, zingen of ... te vertellen.

KWARTET

Robert Schumann (1810-1856):

Schön ist das Fest des Lenzes (uit *Minnespiel* op. 101/5; Rückert)

TWAN VAN DER WOLDE

Francis Poulenc (1899-1963)

Bleuet (*Apollinaire*)

Henri Duparc (1948-1933)

Chanson triste (*Lahor*)

MARINA TORRA CABAU

Francis Poulenc (1899-1963)

Deux poèmes de Louis Aragon

1. C

2. Fêtes galantes

HANNAH TOMASINI

Maurice Ravel (1875-1937)

Ballade de la reine morte d'aimer (*Marès*)

MICHIEL NONHEBEL

Alphons Diepenbrock (1862-1921)

Es war ein alter König (*Heine*)

MARINA TORRA CABAU EN HANNAH TOMASINI

Johannes Brahms (1833-1897)

Die Schwestern op. 61/1 (*Mörike*)

HANNAH TOMASINI EN MICHIEL NONHEBEL

Johannes Brahms (1833-1897)

Vor der Tür op. 28/2 (*anoniem*)

KWARTET

Johannes Brahms (1833-1897)

O schöne Nacht op. 92/1 (*Daumer*)

LIEDLAB

GROTE KERKZAAL / 15.30 - 16.00 UUR

STUDENTEN CODARTS ROTTERDAM

DANA KOPPES, SOPRAAN

LUKA DEN BOER, BARITON

LISA MARIA BLANCO, PIANO

Vernieuwing en inspiratie vind je door te experimenteren. Studenten van Codarts Conservatorium Rotterdam stellen een recital samen waarin zij volop vrijheid en ruimte genieten om te experimenteren en creatief om te gaan met het ontstaan en de uitvoering van liederen.

Dana Koppes, Luka den Boer en Lisa Maria Blanco in *Schweig' einmal still ...* het verhaal van een complexe liefdesgeschiedenis aan de hand van liederen uit Hugo Wolfs Italienisches Liederbuch. Wat begint als een idyllische, prille liefde, kan eindigen in puin. Maar met het vorderen van de tijd ontstaan nieuwe perspectieven. Een blik op het verleden kan een persoonlijke en confronterende ontdekking teweegbrengen, kunnen de geliefden hun blik scherper op elkaar richten?

Hugo Wolf (1860 – 1903)
uit : *Italienisches Liederbuch*

DANA KOPPES

Mein Liebster singt

LUKA DEN BOER

Ein Ständchen Euch zu bringen

DANA KOPPES

Verschling' der Abgrund meines Liebsten Hütte

LUKA DEN BOER

Ihr seid die Allerschönste

DANA KOPPES

O wär' dein Haus durchsichtig wie ein Glas

LUKA DEN BOER

Nun laß uns Frieden schließen

DANA KOPPES

Ihr jungen Leute

DANA KOPPES & LUKA DEN BOER

Heb' auf dein blondes Haupt

DANA KOPPES

Gesegnet sei das Grün

LUKA DEN BOER

Schon streckt' ich aus im Bett die müden Glieder

DANA KOPPES

Du denkst mit einem Fädchen mich zu fangen

LUKA DEN BOER

Nicht länger kann ich singen

DANA KOPPES

Mein Liebster hat zu Tische mich geladen

LUKA DEN BOER

Und willst du deinen Liebsten sterben sehen

METAMORFOSEN

GROTE KERKZAAL / 16.30 - 17.15 UUR

JAN-WILLEM SCHAAFSMA, TENOR
PHYLLIS FERWERDA, PIANO

Benjamin Britten (1913-1976)
Winter Words op. 52 (*Hardy*)

Sergej Prokofjev (1891-1953)
The Ugly Duckling op. 18 (*Andersen/Corp*)

Francis Poulenc (1899-1963)
Métamorphoses (*Vilmorin*)

Wat maakt *Winter Words* van **Benjamin Britten** nu precies tot een cyclus? Dat de teksten alle acht van de Engelse dichter Thomas Hardy zijn, zorgt niet meteen voor eenheid, zeker niet omdat ze uit verschillende periodes van zijn schrijverschap komen. Ook de onderwerpen van de gedichten lopen uiteen. Toch is er een overkoepelend idee te ontdekken. Dat is de reis van kinderlijke onschuld naar volwassenheid, met al zijn bedreigingen en het besef van sterfelijkheid. Kortom, de metamorfose die ieder volwassen mens doorlopen heeft, en die niet zelden melancholische gevoelens oproept.

Het is klare taal die Britten in *Winter Words* laat horen, zoals die bijvoorbeeld ook terug te vinden is in de opera *The Turn of the Screw* van een jaar later. Klare taal, maar met distantie, als haarscherpe foto's uit het verleden, van momenten die je gevoelsmatig nog bijna kan aanraken en toch niet tastbaar meer zijn. Muziek die als een handschoen past bij de van melancholie doordeesemde observaties in *At Day-close in November* en *The Little Old Table*. Referenties aan omgevingsgeluiden zoals vogels in *Wagtail and Baby* en *Proud Songsters* en treingeluiden (inclusief het fluitje van de conducteur) in *Midnight on the Great Western* versterken de situatieschetsen in de gedichten. Zo is ook de favoriete hymne van de overleden koordirigent verweven in *The Choirmaster's Burial* en krast de viool in *At the Railway Station, Upway*. Een vorstelijke bekroning van de cyclus vormt *Before Life and After*. Britten trekt met de keuze van het slotgedicht een accolade om de cyclus en past weelderige lyriek toe om het paradijs te schetsen vóór het moment dat de mens roet in het eten ging gooien. Het lied eindigt met een hartverscheurende climax: hoe lang moet het nog duren voordat dit paradijs hersteld wordt? Hoe lang? Hoe lang?

Peter en de Wolf is verreweg het bekendste, maar zeker niet het eerste sprookje dat **Sergej Prokofjev** van een muzikale context voorzag. Aan het einde van zijn conservatoriumtijd schreef hij bijvoorbeeld al de muziek voor *Het lelijke jonge eendje*, opus 18. Het libretto op basis van dit bekende sprookje van Hans Christian Andersen is van Prokofjevs toenmalige verloofde Nina Meshchersky. De verliefing zou geen stand houden, de muziek wel, en in 1932 maakte Prokofjev er ook nog een orkestversie van. De populariteit van *Peter en de Wolf* zou *Het lelijke jonge eendje* bij lange na niet bereiken, en wie de muziek beluistert snapt ook direct waarom. De partituur heeft een onmiskenbare expressieve kracht, maar de 'taal' is veel chromatischer en complexer en minder expliciet beeldend dan die van *Peter en de Wolf*. In *Het lelijke jonge eendje* is ook geen verteller aanwezig, maar doet de zanger in technisch uitdagende context kond van de metamorfose van eendenkuiken tot prachtige zwaan. De voordracht vindt hier plaats in Engelse vertaling van de hand van Ronald Corp.

Francis Poulenc en bariton Pierre Bernac werkten vijftientig jaar lang intensief samen als gevierd liedduo. Daarbij voerden zij naast liederen uit het grote romantische repertoire ook liederen uit van tijdgenoten én niet te vergeten muziek van de componist/pianist zelf. Poulenc schreef vele liederen voor Bernac, en Bernac schreef ná zijn pensionering een beroemd boek over de uitvoeringspraktijk van het Franse liedrepertoire en de liederen van Poulenc in het bijzonder. Beide heren waren fervente bewonderaars van schrijfster en dichteres Louise de Vilmorin. Bernac legde vaak als eerste de hand op haar gedichten, zodat Poulenc die in liedvorm kon gieten. Zo is *Reine des mouettes* het openingslied uit de korte cyclus *Métamorphoses* bij leven nooit in een bundel van Vilmorin verschenen: Bernac had het gedicht al 'geclaimd'. Opvlammende passie doet het bloed krachtig door de aderen stromen in dit lied. In een overweldigende gedachtestroom vermengen maritieme én intieme associaties zich met elkaar. De zoete maalstroom van Poulencs noten heeft hier een overrompelend effect en dat is precies de bedoeling. Een overdadig rustpunt centraal in de cyclus vormt *C'est ainsi que tu es*. Het is een van tederheid overlopende observatie van een beminde, zoals je een slapende geliefde slechts met ogen zou kunnen strelen. Die warme streling begint al in de warm-lyrische, bijna erotisch inleiding van de piano. Lyriek die door de zangstem wordt overgenomen en die na de laatste woorden met een dromerig naspel wordt afgesloten. Subiet overweldigend is dan weer het slot van de cyclus. Een lofzang op de van energie overlopende gedaantes die het spel van de meesterviolist kan aannemen in *Paganini*. Een speelse waterval van noten, zoals Poulenc dat als geen ander kon componeren.

Robert Andriessen

KNIGHTS AND LEGENDS

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

RODERICK WILLIAMS, BARITON
ROGER VIGNOLES, PIANO

Ralph Vaughan Williams (1872 - 1958)
The Splendour Falls (*Tennyson*)

Joan Trimble (1915-2000)
Green Rain (*Webb*)

Muriel Herbert (1897-1984)
So by my singing am I comforted
(*manuscript uit Benediktbeuern*)

Ina Boyle (1889-1967)
A Song of Enchantment (*De la Mare*)

Nicholas Marshall (*1942)
La Belle Dame sans Merci (*Keats*)

Ralph Vaughan Williams (1872-1958)
Love's Minstrels (*Rossetti*)

Carl Loewe (1796-1896)
Tom der Reimer (*Fontane*)

Robert Schumann (1810-1856)
Waldesgespräch (*Eichendorff*)

Clara Schumann (1819-1896)
Lorelei (*Heine*)

Robert Schumann (1810-1856)
Auf einer Burg (*Eichendorff*)

Johannes Brahms (1833-1897)
Minnelied (*Hölty*)
Ständchen (*Kugler*)

Hugo Wolf (1860-1903)
Der Sänger (*Goethe*)

pauze

Guillaume de Machaut (± 1300-1377)
Foy porter (*Machaut; a capella*)

Arthur Honegger (1892-1955)
Saluste de Bargas (*Monlaur*)
Le château du Bargas
Tout le long de la Baïse
Le départ
La promenade
Nérac en fête
Duo

Mélanie Bonis (1858-1937)
Chanson d'amour (*Bouchor*)
Songe (*Bouchor*)

Francis Poulenc (1899-1963)
Chanson d'Orkenise (*Apollinaire*)

Maurice Ravel (1875-1937)
Don Quichotte à Dulcinée (*Morand*)
Chanson romanesque
Chanson épique
Chanson à boire

Met hoorngeschal opent **Ralph Vaughan Williams** *The splendor falls*, als om de aandacht te trekken voor een lang verhaal dat verteld gaat worden. Een feeëriek decor licht op: een oud kasteel, besneeuwde toppen en licht dat over meren strijkt. In de volgende strofe verschuift het beeld naar het mysterieuze Elfenland en eindigt bij de sterfelijkheid van de ziel. En telkens weer roept de ik-figuur de hoorn op om te blazen.

Even feeëriek is *Green rain* van de Ierse **Joan Trimble**, een leerling van Vaughan Williams. Bijzondere harmonieën stromen naar beneden in een kort tussenspel tussen de tweede en derde strofe. En ondanks al die sprookjesachtige beschrijvingen zit er ook nog een vleugje humor: hoor de specht lachen in de pianopartij.

The music is too good for the lyrics, vond James Joyce na het horen van liederen van de nog jeugdige **Muriel Herbert**. Haar talent was onmiskenbaar, maar werd gedwarsboomd door een huwelijk, ongelukkig ook nog. Pas na haar scheiding ging Herbert weer componeren, veel bleef bij leven ongepubliceerd. Herberts natuurlijke habitat was het lied: ze was én een goede pianist én een goede sopraan. Zij toonzette Engelse gedichten op een typische melodieuze manier, vol met subtiële chromatiek. In de begeleidende passages kan het soms tot krachtig dramatiek komen, zoals bijvoorbeeld aan het einde van *So by my singin am I comforted*, een lied uit de *Carmina Burana*, in het Engels vertaald door Helen Waddell.

Voor de Ierse **Ina Boyle** bleek de Tweede Wereldoorlog een spelbreker. Zij studeerde eveneens bij Vaughan Williams die haar op veel plaatsen introduceerde. Ze schreef onnoemelijk veel, in allerlei genres, maar ook haar werk bleef grotendeels ongepubliceerd tijdens haar leven. 'I think it is most courageous of you to go on with such little recognition. The only thing to say is that it does come finally', voorspelde Vaughan Williams. De London Symphonic Orchestra voerde werk van haar uit, maar toen brak dus de oorlog uit. *A song of enchantment* is een gedicht van Walter de la Mare, een Engelse dichter en auteur van korte verhalen wiens werk zich kenmerkt door veel sfeertekening, soms met een vleugje mysterie en wat griezeligs.

La belle dame sans merci van Keats is een typisch Engels romantisch gedicht. In reactie op de Verlichting zochten de Engelse romantici naar persoonlijke en emotionele thema's. Keats motto was 'Schoonheid is waarheid, waarheid schoonheid' en dat is ook aan de orde in het lied *La belle dame sans merci* van **Nicholas Marschall**. Niet alles is bepaald, de lezer kan zelf ook een invulling geven aan dit verhaal over een mooie toverfee die mannen eerst verleidt en ze vervolgens alleen laat. Eeuwig zoeken deze mannen daarna naar deze toverfee, tevergeefs.

Eigenlijk heet *Love's minstrels* anders, namelijk *Passion and Worship*. Door deze wijziging verlegde **Ralph Vaughan Williams** de nadruk van de diverse stadia van het liefhebben naar de muzikale representatie van de liefde. Het gedicht is van Rossetti, voorman van de kunstenaarsbeweging Pre-Raphaelieten, die zich niet alleen als schilder maar ook als dichter profileerde.

Met zoveel verloren liefdes zou je haast denken dat er geen plezier was in de romantiek. De Schotse dichter Theodor Fontane laat het tegendeel horen in *Thomas Rymer*, waarvoor **Carl Loewe** een Duitstalige ballade schreef. Tom der Reime laat zich met groot plezier verleiden tot het geven van een kus, ook al zal hem dat zeven jaar kosten. Onbekommerd wil hij mee met zijn 'himmelskoningin'. Als deze onbekende vrouw zich bekend maakt als de elfenkoningin, klinken er vreemde harmonieën. Ze waarschuwt hem, maar hij wil toch mee. En gelukkig rijden ze samen weg, terwijl de klokjes van de elfenkoningin klingelen. En wat er verder met dit stel gebeurt, u mag het zelf verzinnen.

Ook in *Waldesgespräch*, een lied uit *Liederkreis* opus 39 van **Robert Schumann** op gedichten van Eichendorff, komt een ridder in het bos een eenzame dame tegen. Een dame alleen in het bos? Die moet snel naar huis gebracht worden, is de gedachte van de ridder. Of de dame in kwestie daarop zit te wachten, vraagt hij zich niet af, met alle gevolgen van dien. De dame waarschuwt hem nog 'O flieh, Du weißt nicht wer ich bin'. Maar tevergeefs. En dan neemt de dame hem mee naar de eeuwigheid. In hun dialoog geeft Schumann ridder en vrouw elk hun eigen muzikale taal: gepuncteerde ritmes voor de ridder, meer lyrische melodieën voor de dame.

Eichendorfs *Lorelei* bevindt zich in het bos, misschien daartoe geïnspireerd door de Boheemse legende over de Vilja. Tijdgenoot Clemens van Brentano verzong een nieuwe, populair geworden legende voor de Lorelei en plaatste haar als een verre nazaat van de Sirenen aan de Rijn. Heines hierop geïnspireerde gedicht werd diverse malen getoonzet, onder andere door **Clara Schumann**. Zij laat haar lied onmiddellijk beginnen, er is geen intro. In plaats daarvan klinkt wel een tussenspel na de tweede regel voordat de 'legende' wordt aangehaald. De neerwaartse melodie keert later in de vierde strofe terug: het is het bedwelmende lied van de Lorelei.

Auf einer Burg komt ook uit *Liederkreis* opus 39 van **Robert Schumann** en laat veel Eichendorffthema's de revue passeren: verlies, eenzaamheid, nachtelijke mysteries, dromen vol verlangen. De kale harmonieën doen denken aan de *Via Crucis* van Liszt. Mysterie alom in dit lied. Is die oude ridder echt? Geen noot van het vrolijke huwelijksfeest beneden op de Rijn is hoorbaar. Alleen de wenende bruid, maar waarom weent zij?

Minnelied van **Johannes Brahms** is als een middeleeuws hoofs lied, waarin alles wat de geliefde aanraakt, in goud verandert. Opvallend is de regel 'Ohne si ist alles tot' in de derde strofe die Brahms gruwzaam verklankt heeft.

Ständchen is een bagatelle, maar wel een met onvermoede dieptes. Dat ligt aan de tekst die Brahms met groot plezier van vele lagen heeft voorzien. De tekening van de stilte, de nacht en schaduwen waarin de serenadespelers toch durven te spelen. Het is juist de muziek die recht in het hart van het meisje slaat. Ze fluistert terwijl ze naar haar geliefde kijkt: herinner mij.

Der Sänger van **Hugo Wolf** is een onafhankelijke zanger. Een gouden ketting als beloning voor zijn zangkunsten blijft hij niet. 'Geef maar aan de kanselier, om het

te dragen samen met zijn ander lasten.' Nee, de minstreel zingt als een vogel, en het lied dat uit zijn keel stroomt is voor hem voldoende beloning. Als hij dan toch iets wil, dan graag een beker wijn - wel geserveerd in een gouden glas en uiteraard de beste wijn. Het lied zelf horen we niet, daarvoor fungeert het tussenspel tussen de tweede en derde strofe.

Met het eenstemmige *Foy Porter* gaan we eeuwen terug in de tijd. In de 14e eeuw was dit een zeer bekend lied. Mooi voorbeeld van de zogenaamde 'Ars Nova' van **Guillaume Machaut**. Een tijd waarin poëzie over hoofse liefde razend populair was. Het is een virela, opvallend door zijn ingewikkelde rijmschema, met heel korte zinnen van onregelmatige lengte.

Saluste de Bartas is een liedcyclus van zes korte liederen van **Arthur Honegger** op teksten van de 16e-eeuwse Pierre Bédat de Monlaur, hofdichter van Henry IV. Hij was verliefd op koningin Marguerite de Navarre, zo is te horen in *Tout le long de la Baïse*. Hij gaat weg voor haar in *La depart*, maar wel gekleed als dandy!

Mel Bonis leefde een dubbelleven. Als Madame Domange was zij de echtgenote van een rijke industrieel in een verstandshuwelijk. Als Mel Bonis was zij zichzelf, namelijk musicus. Ze componeerde meer dan driehonderd werken en was een geziene figuur in de Parijse muziekwereld. In *Songe* laat zij romantiek en impressionisme samenvloeien om het magische moment te vertolken waarop je iemand in de ogen kijkt en zo meegevoerd wordt naar een andere wereld. *Chanson d'amour* is een nogal vrije vertaling door Maurice Bouchor van een gedicht van Shakespeare.

In de wereld van Guillaume Apollinaire was poëzie 'een triomf van valsheid, dwaling en verbeelding'. Slechts een keer ontmoette **Francis Poulenc** de dichter. Van wezenlijk belang vond hij, vooral nu hij zijn stem had gehoord, 'tegelijkertijd melancholisch en vrolijk ... Daarom moet men mijn melodieën op teksten van Apollinaire zingen zonder de zotternijen te benadrukken.' En vervolgens schreef hij de vijfdeelige cyclus *Banalités*, waarvan *Chanson d'Orkenise* het openingsnummer is.

Een van de meest tot de verbeelding sprekende ridders is natuurlijk Don Quichot, de man die zo in zijn eigen verhaal opgaat dat hij daarmee een eigen realiteit schept. Met het hart op de juiste plaats springt hij te paard om de wereld te verbeteren en zijn Dulcinée te redden. Film maker George Pabst vroeg begin jaren '30 aan **Maurice Ravel** muziek te componeren voor zijn adaptie van de Don Quichot-legende, maar dat ging uiteindelijk niet door. Ravel was inmiddels echter zo gegrepen door Don Quichot dat hij - ondanks zijn gezondheidsproblemen en met hulp van vrienden - de liederencyclus toch afmaakte. Hij gebruikte daarvoor gedichten van Paul Morand: in een drieluik zingt Don Quichot als minnaar, als soldaat en tot slot als drinkebroer zijn geliefde Dulcinée toe, telkens in een ander Spaans ritme.

Susan Dorrenboom

Bloemen zijn onze passie, deze delen wij graag met u!

margriet
BLOEMBINDERS ZEIST

www.margrietzeist.nl 030-692 20 02

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **ZONDAG 19 MEI 2023**

15.00 - 17.00 UUR **UNE PAROLE DE TES LÈVRES**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

ROSANNE VAN SANDWIJK, MEZZOSOPRAAN
ROBIN TRITSCHLER, TENOR
DANA ZEMTSOV, ALTVIOOL
LESTARI SCHOLTES, PIANO
Bijbelse verhalen, heiligen, hun gebeden en legenden.

17.00 - 18.00 UUR **BALLADEN**
LEZING / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

CAS JÖNSTHÖVEL, TAALKUNDIGE
Balladen als genre in de liedkunst en poëzie door de eeuwen heen.

19.30 - 21.30 UUR **TALES OF THE UNEXPECTED**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

HENK NEVEN, BAS-BARITON
HANS EIJSACKERS, PIANO
OLGA ZUIDERHOEK, VERTELLER
Spannende verhalen op muziek.

UNE PAROLE DE TES LÈVRES

GROTE KERKZAAL / 15.00 - 17.00 UUR

ROSANNE VAN SANDWIJK, MEZZOSOPRAAN
ROBIN TRITSCHLER, TENOR
DANA ZEMTSOV, ALTVIOOL
LESTARI SCHOLTES, PIANO

Johannes Brahms (1833-1897)

Zwei Gesänge op. 91

1. Gestillte Sehnsucht (*Rückert*)
2. Geistliches Wiegenlied (*Geibel*)

Samuel Barber (1910-1981)

Hermit Songs

1. At St Patrick's Purgatory
(vert. *Ó Faoláin*)
2. Church Bell at Night
(vert. *Jones*)
3. St Ita's Vision
(vert. *Kallman*)
4. The Heavenly Banquet
(vert. *Ó Faoláin*)
5. The Crucifixion
(vert. *Jones*)
6. Sea Snatch
(vert. *Jackson*)
7. Promiscuity
(vert. *Jackson*)
8. The Monk and his Cat
(vert. *Auden*)
9. The Praises of God (vert. *Auden*)
10. The Desire for Hermitage
(vert. *Ó Faoláin*)

Benjamin Britten (1913-1976)

Lachrymae

pauze

Benjamin Britten (1913-1976)

I have sinned (*Taylor*)

Hymn to God the Father
(*Humfrey*, arr. *Britten*; *Donne*)

Gabriel Fauré (1845-1924)

uit: *La Chanson d'Ève* (*Lerberghe*)

1. Paradis
2. Prima verba
3. Eau vivante
4. Veilles-tu, ma senteur de soleil?
5. Dans un parfum de roses blanches
6. Crépuscule
7. O mort, poussière d'étoiles

Ralph Vaughan Williams (1872-1958)

Four Hymns

1. Lord! Come away! (*Taylor*)
2. Who is this faire one? (*Watts*)
3. Come Love come Lord (*Crashaw*)
4. Evening Hymn

ZONDAG 19 MEI TOELICHTING

Johannes Brahms was geen diep religieus mens, niettemin kende hij het Oude en het Nieuwe Testament van haver tot gort. De Bijbel was voor hem niet zozeer leidraad, als wel een levenslange bron van inspiratie. Een vuursteen voor de verbeeldingskracht die onder meer leidde tot *Ein Deutsches Requiem*, dat hij niet als religieus, maar human betitelde.

Ook voor de poëzie die Brahms inspireerde tot de *Zwei Gesänge* opus 91 - van Rückert en Geibel, naar Lope de Vega - vormden Bijbelse verhalen de bron. Brahms schreef deze liederen voor de (alt)violist Joseph Joachim en zijn vrouw Amalie Schneeweiss. Eerst *Geistliches Wiegenlied* toen het paar hun eerste kind verwachtte. *Gestillte Sehnsucht* was een poging van Brahms om het gestrande huwelijk van Joachim en Schneeweiss twee decennia later te redden. Een vruchteloze poging met wonderschone muziek. In beide liederen speelt de altviool een cruciale rol in dialoog met en inbedding van de zangstem. In *Gestillte Sehnsucht* is het zachte vogelzang in de avond, die het rusteloze hart uiteindelijk tot bedaren zal brengen. In *Geistliches Wiegenlied* zijn het de engelen, die op verzoek van Maria de winden boven Bethlehem tot bedaren zullen brengen.

Diep religieus was **Samuel Barber** evenmin. Wel sprak en las hij in vele talen, was hij een groot liefhebber van poëzie en koesterde een levenslange fascinatie voor Ierland en de Keltische cultuur. Deze fascinatie leidde tot zijn belangstelling voor een set middeleeuwse, Keltische gedichten. Poëzie van monniken en nonnen, in de kantlijn van manuscripten, over existentiële bespiegelingen, maar ook dagelijkse beslommeringen. Devotie, ernst en humor gaan in deze *Hermit Songs* hand in hand. Sopraan Leontyn Price bracht de cyclus samen met Barber in première, sindsdien behoort die tot de canon van het Amerikaanse lied. De klokken worden door de piano stevig geluid in *At St Patrick's Purgatory*. Een monnik is bezig aan een pelgrimage naar Loch Derg en vraagt om vergiffenis voor zijn zonden en stenen hart. Ook in *Church Bell at Night* klinkt een klok: de subtiele arpeggio's in de rechterhand van de piano. Een monnik bedenkt dat hij liever deze klok dan een vrouw van lichte zeden vergezelt in de nacht. In *St Ita's Vision* wordt het beeld opgeroepen van Maria met Jezus aan haar borst, een visioen van de Ierse non St. Ita. Barber baseerde zich hiervoor op een bekend wiegelied dat volgens een legende door haar gezongen werd. Het vrolijke *The Heavenly Banquet* wordt toegeschreven aan St. Brigid. De non wil een drinkgelag aanrichten voor wezens uit alle hoeken van de hemel. Jezus moet daar natuurlijk bij zijn, en voor hem moet er een groot meer van bier zijn! Het lied is even speels als de gedachtenspels van de non. Een enorm contrast hiermee vormt *The Crucifixion*. Bij het ochtendgloren, wanneer de eerste vogel zingt, begint de kruisiging. Het drama ontvouwt zich, Jezus lijdt, maar nog erger dan het lijden van haar zoon is het lijden van Maria die eenzaam achterblijft na zijn sterven, slechts begeleid door een enkele, kale vogelroep die klinkt in de pianopartij.

Verzwolgen door hemels vuur is de wereld in *Sea Snatch*. Ontembaar, furieus en alles verzengend zijn ook de zanglijn en pianobegeleiding. Een groot contrast hiermee vormt weer de knipoog in *Promiscuity*, een lied in de vorm van een muzikaal raadseltje. De spreker zegt hierin niet te weten met wie de monnik Eden vanavond zal slapen, maar één ding is zeker, hij zal niet alleen in bed liggen! Intense tevredenheid klinkt door in *The Monk and his Cat*. Samen in een cel zijn ze hoorbaar gesteld op elkaar, ieder doet zijn eigen ding. De kat, Pangur genaamd, speurt met scherpe blik langs de wanden, haalt uit en is trots op zijn vangst. De monnik ploegt met zijn slechte ogen door een boek en is in zijn nopjes wanneer hij de oplossing voor een probleem bedenkt. Ze zijn gelukkig daar, samen in die cel. *The Praises of God* is een springerige oproep om God altijd met luide stem eer toe te zingen.

Het laatste woord in deze cyclus is aan de kluizenaar. *The Desire for Hermitage* begint en eindigt uiterst sober en kaal: alleen in een kleine cel. Ver weg is hij van de huizen van de groten en van het kwaad. Als hij aan dat kwaad denkt, worden de emoties heftig en laait de muziek op. Maar de kluizenaar is veilig daar in zijn cel, alwaar hij de wereld ook zal verlaten.

Reflections on a Song of John Dowland luidt de ondertitel van Lachrymae van **Benjamin Britten**. Het zijn harmonische en ritmische meditatie over Dowlands lied *If my complaints could passions move*. In tien variaties buit Britten de expressieve mogelijkheden van de altviool volledig uit. In de eerste variaties is de altviool nog gedempt met een sordino, volle klankrijkdom wordt bereikt in de middelste variaties, en als in het coda de bron, het lied, uiteindelijk klinkt, valt alles op zijn plek.

Twee hymnes van Pelham Humfrey, een van de compositieraren van Henry Purcell, vormen de basis voor arrangementen die Britten voor tenor Peter Pears maakte. Britten had eerder al inspiratie gevonden in de muziek van Purcell, maar aan het einde van zijn leven toonde hij ook belangstelling voor de kring rond hem.

Gabriel Fauré werd in 1906 door zijn goede vriend Alfred Mockel gewezen op een bundel van de Belgische dichter Charles van Lerberghe. De impressionistische teksten over de schepping, met de focus volledig op Eva gericht, fascineerde hem. Nog hetzelfde jaar begon hij met componeren van de eerste liederen van *La Chanson d'Ève*.

In zijn selectie van tien gedichten focust Fauré met name op de scheppingsgedichten en laat hij de zondeval geheel links liggen. Het openingslied *Paradis* is meteen het langste lied van de cyclus. Fauré presenteert hierin de kiemcellen voor de overige liederen. Trage, kale, open akkoorden in de piano schilderen het begin van de schepping. Op het moment dat het planten- en dierenrijk geschapen worden in *Un jardin blue s'épanouit*, wordt ook een impressionistische, omfloerste onderstroom in de muziek actief.

ZONDAG 19 MEI **TOELICHTING**

Die kale beginakkoorden en die omfloerste onderstroom zullen we later weer tegen komen in *Crépuscule*, het een na laatste lied in de cyclus. Het is een herinnering aan het begin van de schepping, op het moment dat Eva sterft. Zo ver is het nog lang niet in het eerste lied: God heeft Eva het vermogen tot taal en spraak gegeven. In extase zal zij de dingen om haar heen benoemen, tot de avond van de eerste dag valt en de rust weerkeert.

In *Prima verba* beleeft Eva een moment van gelukzalige introspectie: door de dingen om haar heen te benoemen zijn ze tot leven gekomen. De muziek stroomt gelijk water als natuurlijke bron van leven in *Eau vivante*. De zon, die andere bron van leven, wordt met extatische sextolen in de begeleiding bezongen in *Veilles-tu, ma senteur de soleil?* Ontluikende seksualiteit van Eva is hier ook voelbaar en hoorbaar aanwezig. Duister is de sfeer in *Dans un parfum de roses blanches*. De rusteloze, zich herhalende baslijn en de zwervende harmonie zonder duidelijke grond scheppen een dreigende atmosfeer. Een simpele kwartenbeweging in de piano, gevoelsmatig zonder richting, begeleidt *O mort, poussière d'étoiles*. God is geheel afwezig in dit laatste lied, Eva verwordt tot stof en wordt weer opgenomen in de kosmos.

In *Four Hymns* van **Ralph Vaughan Williams** keert God terug en verschijnt de altviool ook weer ten tonele. Vier verschillende tekstdichters komen aan bod. *Lord! Come away!* van Jeremy Taylor is een uitbundige, bij vlagen extatische adventshymne. In *Who is this faire one?* van Isaac Watts is ook sprake van extase, maar dan veel persoonlijker en mystieker. Vaughan Williams gebruikt hier een oude kerktoonsoort - frygisch - en de diepe kleuren van de altviool om het mystieke karakter te versterken. De lange, dromerige inleiding voor piano en altviool legt de basis voor het meditatieve *Come Love come Lord* op een tekst van Richard Crashaw. Het is een verinnerlijkt gebed vol verlangen, liefde en geloof. De teksten tot nu toe zijn zeventiende-eeuws, maar de tekst van het slotlied is vroegchristelijk. *Evening Hymn*, ook bekend als de *Lamp-lighting hymn* kent een klokachtig ostinato (een herhaald motief) in de piano, waarboven de altviool een koraalmelodie inzet die overgenomen wordt door de zanger. In een quasi canon drijven altviolist en zanger elkaar op in deze lofzang tot de allerhoogste. Aan het einde van deze lofprijzing besluiten altviool en piano met een nawoord: een laatste maal klinkt, nu ingetogen, de koraalmelodie.

Robert Andriessen

Tales of the Unexpected

GROTE KERKZAAL / 19.30 - 21.30 UUR

HENK NEVEN, BAS-BARITON
HANS EIJSACKERS, PIANO
OLGA ZUIDERHOEK, VERTELLER

Carl Loewe (1796-1896)
Herr Oluf op. 2/2 (*Herder*)
Tom der Reimer op. 135 (*Fontane*)
Der selt'ne Beter op. 141 (*Fitzau*)

Johannes Brahms (1833-1897)
Ballade op. 10/1 in d (*nach der schottischen Ballade 'Edward' in Herders 'Stimmen der Völker'*)

Franz Schubert (1797-1828)
Der Vater mit dem Kinde D 906 (*Bauernfeld*)

Carl Loewe (1796-1896)
Edward op. 1/1 (*Herder*)

Franz Schubert (1797-1828)
Der Zwerg D 771 (*Collin*)

Robert Schumann (1810-1856)
Die beiden Grenadiere op. 49/1 (*Heine*)
Belsazar op. 57 (*Heine*)
Der Schatzgräber op. 45/1 (*Eichendorff*)

Richard Wagner (1813-1883)
Der Tannenbaum (*Scheurlin*)

Robert Schumann (1810-1856)
Der Dichter spricht op. 15/13 (*uit: Kinderszenen*)

Franz Liszt (1811-1886)
Die Vätergruft S281 (*Uhland*)
Der traurige Mönch S348 (*Lenau*)

ZONDAG 19 MEI TOELICHTING

Het scheelde maar één letter, en zo kreeg de romantiek in Duitsland zijn erlkönig. Het is een beetje zoals de wieslag van een vlinder aan de andere kant van de wereld die hier een orkaan veroorzaakt. De 18e-eeuwse dichter Herder had zich verdiept in Deense legendes, maar in zijn vertaling maakte hij van de ellerkonge - zeg maar de elfenkoning - een erlkönig. 'Elle' in het Deens betekent zowel 'elf' als 'elsenboom' en Herder koos voor de variant elsenboom, hoewel het verhaal overduidelijk over een elfenkoning ging. Was hier sprake van een vergissing, of koos Herder bewust voor de boomvariant, voor een erlkönig? Elzen groeien op vochtige grond, in gebieden waar nevel even makkelijk opkomt als weer verdwijnt. De erlkönig draagt daarmee intrinsiek al het mysterie in zich, griezelig en ongenaakbaar.

Goethe pikte als een van de eersten het personage erlkönig op en schreef meteen de beroemdste ballade uit de Duitse romantiek: een vader galoppeert met zijn doodzieke kind naar huis, de ogen recht vooruit gericht op zijn doel. Het kind ziet wat zijn vader niet ziet, of niet wil zien: hoe de erlkönig zijn armen uitnodigend naar hem uitstrekt. Bij thuiskomst is het kind overleden. De 'Verlichte' mens was er nog stellig van overtuigd dat hij de natuur naar zijn hand kon zetten, in de romantiek wist men inmiddels beter: de natuur is verleidelijk, verrukkelijk en tegelijkertijd betoverend en dodelijk.

De ballade zou zich in de 19e eeuw tot een geheel eigen muziekgenre ontwikkelen, met **Carl Loewe** als onbetwistbare leider. Als geen ander wist hij enerzijds de regelmatige strofen en anderzijds de zich voortdurend afwisselende situaties en gemoedstoestanden muzikaal met elkaar te verenigen. Alles stond bij hem in dienst van de tekst. Zijn preludes verraden nooit de vocale melodien en zijn postludes zijn opvallend kort, ter verhoging van het effect van de laatste zin, die vaak een verrassende wending in het verhaal bevat.

Magische elementen tekende Loewe verfijnd uit, met chromatiek of onvaste harmonieën, zoals bijvoorbeeld in *Herr Oluf*. De frases van de dochter van de elfenkoning lijken telkens netjes naar de slotnoot van een akkoord te klimmen, maar ze eindigen er stevast net onder, waarmee Loewe de luisteraar feilloos het gevoel geeft dat het niet pluis is.

Dezelfde Herder die de erlkönig introduceerde, bracht ook de geschiedenis van de Schotse Edward naar Duitsland. Langzaam, maar met een onmiskenbaar gevoel van dreiging, bouwt de ballade op naar het afschuwelijke hoogtepunt, waartoe de trouw en liefde van Edward voor zijn moeder heeft geleid. Maar waar bij Loewe al vanaf het begin een spanning te horen is, laat **Johannes Brahms** zijn pianistische versie vrij onbekommerd beginnen, met een vraag- en antwoordspel van moeder en zoon. En heel anders dan bij Loewe, waar de agitatie per vers toeneemt, laat Brahms moeder en zoon hun wonden likken in doodse stilte. Eveneens uit het Schots vertaald is *Tom der Reimer*, een van de weinige figuren die zich met opgewekt gemoed laat verleiden door de elfenkoningin.

Geheel ontdaan van magie is het sombere *Der selt'ne Beter*, waarin een oude, knorrige kasteelheer bekent, dat hij altijd alles op eigen kracht gedaan heeft. Nu weet hij niet meer hoe hij het heeft. 'Er hätt gezittert', en voor het eerst toont zijn triomf haarscheurtjes en gaat deze Schnurrbart op zijn knieën. Op zijn knieën voor God, opdat zijn dochter niet zal sterven. Maar zijn dochter overleeft het niet en Loewe balt alle wanhoop van de kasteelheer samen in de laatste zin met slechts enkele noten: geen spoor meer van trots; slechts onzekerheid, verdriet en ongeloof.

Een kind groot brengen, het is een kostbaar geluk, zo overdenkt de vader in *Vater mit dem Kind* van **Franz Schubert**. Het lied begint in een geruststellend wiegend majeur, maar laat een korte mineurstemming horen als de vader beseft hoe teer dat geluk is en een traan laat vallen: 'Und eine Trän' aus Herzensgrund fällt ihm auf seines Kindes Mund.'

De ballades van **Robert Schumann** hebben meestal geen sprookjesachtige, magische elementen. *Die beiden Grenadiere* lijkt zelfs propaganda te maken voor Napoleon. Twee soldaten keren terug van een verloren oorlog, maar hun keizer blijven ze trouw. Op de triomfantelijke tonen van de *Marseillaise* beloven zij hun keizer tot in hun graf te blijven beschermen, maar zo glorieus is het natuurlijk niet. Een kort maar treurig naspel laat dit pijnlijk duidelijk horen. Ook in *Belsazar* klinkt aanvankelijk een groot en triomfantelijk vertrouwen in de macht van de heerser. Tot deze heerser, de koning van Babylon, de spot drijft met de joodse god. Hemel en aarde keren zich tegen hem. Een onzichtbare hand schrijft een boodschap op een muur die niemand begrijpt. Of toch wel? Want nog diezelfde nacht wordt de koning vermoord. En du moment dat de koning in doodsangst naar die woorden kijkt, is zijn melodielyn - als ware het een leitmotiv - voor de laatste keer te horen. De koning was eigenlijk al dood. *Der Schatzgräber* beschrijft eveneens de ondergang van een mens, in dit geval geen koning of soldaat, maar een avonturier. Obsessief zoekt de schatgraver naar zijn schat. De pianopartij laat steeds de schop de grond ingaan en aarde wegwerpen. Steeds dieper graaft de schatgraver zich in. Engelen zorgen in het tweede couplet nog voor verlichting tijdens het graven, maar uiteindelijk stort alles in elkaar. De engelenzang in de pianopartij smelt samen met het motief van het graven, tot de muziek wegsterft. De schatgraver heeft zijn eigen graf gegraven.

Der Tannenbaum van **Richard Wagner** is een klaaglied vol smart. De dubbele vooraankondiging van de dood stemt de dennenboom somber, zo legt hij de jongen aan zijn voeten uit. Want binnenkort zal een bijl hem vellen, om het hout te leveren voor de doodskist van de jongen.

Eenzelfde melancholisch besef van de tijd die voorbij is en nooit meer terugkomt, klinkt door in *Der Dichter spricht* - het tedere slotdeel van pianocyclus *Kinderszenen* van **Robert Schumann**.

In de 19e eeuw ontstond naast het lied en de ballade ook het melodrama, een geheel nieuw genre met een gesproken tekst op een pianobegeleiding. Door de tekst te reciteren, was het nog beter mogelijk om een verhaal te vertellen. Natuurlijk deed zich wel onmiddellijk de vraag voor in hoeverre dit genre met al zijn nadruk op declamatie met muziek te verenigen is. Zijn tekst en muziek niet als olie en water, zoals Eduard Hanslick het verwoordde? Of is de muziek - aldus Goethe - een zee waarop een artistiek gedecoreerde boot gedragen wordt?

Franz Liszt was overtuigd van het laatste. In het melodrama *Der traurige Mönch* verkende hij in de pianopartij bovendien nieuwe harmonische wegen die doen denken aan de impressionistische werken van Debussy een paar decennia later. Met harmonieën die alleen in een heletonstoonladder passen, tekende Liszt in de pianopartij het bovennatuurlijke tijdens de laatste rit van een oude monnik en zijn paard. Of iedereen deze 'sombere dissonanten' zou begrijpen, vroeg Liszt zich af in een van zijn brieven aan zijn muze Emilie Genast? De tijd zou het leren. In zijn ballade *Die Vätergruft* schept Liszt een atmosfeer die tegelijkertijd duister, spookachtig en mysterieus is, maar ook verheven. Een oude ridder komt naar een kapel waar de graven van zijn voorouders staan. Uit de diepte stijgt een wonder-schoon lied op, met een prachtig tussenspel van de piano. Eén graf staat open. Als de ridder hierin gaat liggen met zijn schild als deken, daalt de piano in de diepte en verstommen de stemmen van de geesten. Het verhaal is verteld.

Susan Dorrenboom

www.degroenewinkel.nl

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **MAANDAG 20 MEI 2023**

- 10.15 - 12.45 UUR **MASTERCLASS RODERICK WILLIAMS**
MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
- 10.15 - 12.45 UUR **MASTERCLASS ROGER VIGNOLES**
MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20
- 14.00 - 16.30 UUR **MASTERCLASS ROGER VIGNOLES**
MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
- 14.00 - 16.30 UUR **MASTERCLASS RODERICK WILLIAMS**
MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20
- 17.00 - 18.00 UUR **EEUWIGE VERHALEN UIT ARMENIË**
LEZING / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20
DÉSIRÉE KRIKHAAR, KUNSTHISTORICUS
Eeuwige verhalen uit Armenië: het land van Noach en de ark.
- 19.30 - 20.45 UUR **MUZIKAAL VERHAAL**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12
UTRECHTS JEUGDKOOR O.L.V. THEA BAKKER / **KLEINKOOR STICHTSE VRIJE SCHOOL**
O.L.V. SVEN BOOGERT / **MINKO HULSCHER**, PIANO / **MATTHEW PRYYMAK**, ELEKTRISCHE GITAAR / **TIMEN DE BRUIJNE**, CELLO / **WENDEL DE BRUIJNE**, VIOOL / **BAS VERHEIJDEN**, PIANO / **NATASJA DOUMA**, PIANO / **ANITA VAN SOEST**, PRESENTATIE
Luister naar jongeren die samen met professionele musici op het podium staan. Want verhalen geef je door!

MUZIKAAL VERHAAL

GROTE KERKZAAL / 19.30 - 20.45 UUR

UTRECHTS JEUGDKOOR O.L.V. THEA BAKKER
KLEINKOOR STICHTSE VRIJE SCHOOL
O.L.V. SVEN BOOGERT
MINKO HULSCHER, PIANO
MATTHEW PRYYMAK, ELECTRISCHE GITAAR
TIMEN DE BRUIJNE, CELLO
WENDEL DE BRUIJNE, VIOOL
BAS VERHEIJDEN, PIANO
NATASJA DOUMA, PIANO
ANITA VAN SOEST, PRESENTATIE

MINKO HULSCHER, PIANO

Frédéric Chopin (181-1849)
Nocturne in e-mineur op. 9/2

MATTHEW PRYYMAK, ELECTRISCHE
GITAAR

Bernth Brodträger (*1991)
Waterworks

Joe Satriani (*1956)
Thunder high on the mountain

UTRECHTS JEUGDKOOR
BAS VERHEIJDEN, PIANO

Sergej Rachmaninov (1873-1943)
Vocalise op. 34/14

Harold Arlen (1905 - 1986)
Somewhere over the Rainbow

Eric Whitacre (*1970)
The seal lullaby

Stephen Hatfield (*1956)
Las Amarillas

WENDEL DE BRUIJNE, VIOOL
NATASJA DOUMA, PIANO

Robert Schumann (1810-1856)
Sonate voor viool en piano
in a-mineur op. 105/1
I. Mit leidenschaftlichem Ausdruck

WENDEL DE BRUIJNE, VIOOL
TIMEN DE BRUIJNE, CELLO
NATASJA DOUMA, PIANO

Astor Piazzolla (1921-1992)
Oblivion

KLEINKOOR
STICHTSE VRIJE SCHOOL
BAS VERHEIJDEN, PIANO

Dan Forrest (*1978)
Vanitas Vanitatum
(uit: *Requiem for the living*)

Gabriel Fauré (1845-1925)
Cantique de Jean Racine

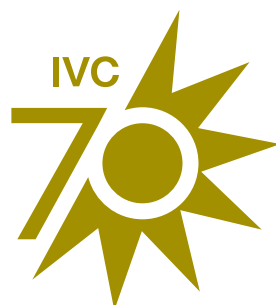
SAMENZANG JEUGDKOREN
EN PUBLIEK
BAS VERHEIJDEN, PIANO

Matthijs Overmars (*1962)
De passie van Zeist (*Heylema*)

Theater aan de Parade
's-Hertogenbosch

27 September –
5 October 2024

Opera Oratorio

celebrating
70 years

The jury consists of
Jury President Dame Gwyneth Jones (soprano)
Roberta Alexander (soprano)
Eva-Maria Westbroek (soprano)
Michael Chance (countertenor)
Rosemary Joshua (soprano - head Dutch National Opera Studio)
Pål Christian Moe (artistic administrator and casting consultant)
Karen Stone (director Opera Europa)
Monique Wagemakers (stage director)

ivc.nu

Muzikale verhalen

in nieuw
theaterseizoen

STADS
SCHOUW
BURG
NIEBUCH
UTRECHT
Hope - Soweto Gospel Choir

Let's go Paris | Julie Huard

Trakteer jezelf op een avond als in een Parijse nachtclub, waar je kunt luisteren naar swingende jazz, afgewisseld met zwoele chansons | 17 sep

In het wiel | Leo Alkemade en De Kopgroep

Met zijn band De Kopgroep zingt en vertelt Leo Alkemade in 'In het wiel' over de parallel tussen de wielersport en het leven | 29 sep

UMA | Untold en Black Harmony

Met dans en muziek brengen Untold en de muziekgroep Black Harmony verhalen tot leven over de strijd van Afrikaanse vrouwen tegen de slavernij | 10 okt

Hope | Soweto Gospel Choir

Nieuw concert van het wereldberoemde Soweto Gospel Choir dat al drie keer met een Grammy werd bekroond. Verwacht een swingende avond vol hoopgevende muziek en meeslepende samenzang | 20 dec

2 jun start kaartverkoop | ssbu.nl

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **DINSDAG 21 MEI 2023**

10.15 - 12.45 UUR

MASTERCLASS ROGER VIGNOLES

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

10.15 - 12.45 UUR

MASTERCLASS RODERICK WILLIAMS

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

14.00 - 16.30 UUR

MASTERCLASS RODERICK WILLIAMS

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

14.00 - 16.30 UUR

MASTERCLASS ROGER VIGNOLES

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

17.30 - 18.30 UUR

OPEN PODIUM II

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

Open Podium voor amateurzangers met aan de piano **BAS VERHEIJDEN**.

20.15 - 22.00 UUR

DE TROUBADOUR

RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

JUDITH VAN WANROIJ, SOPRAAN

MAARTEN KONINGSBERGER, BARITON

MAARTEN VAN DER GRINTEN, GITAAR

REGINA ALBANEZ, LUIT, THEORBE & BAROKGITAAR

De verhalen uit liederen van toen en de songs van nu zijn van alle tijden.

De Troubadour

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

JUDITH VAN WANROIJ, SOPRAAN
MAARTEN KONINGSBERGER, BARITON
MAARTEN VAN DER GRINTEN, GITAAR
REGINA ALBANEZ, LUIT, THEORBE & BAROKGITAAR

Johannes Brahms (1833-1897)
Schwesterlein (anoniem)

John Dowland (1563-1626)
Can she excuse my wrongs (Devereux)

Frans Ehlhart (*1946)
Jaloezie (Mulder)

Franz Schubert (1797-1828)
Seligkeit D 433 (Hölty)

John Dowland (1563-1626)
Come again (anoniem)

Erroll Garner (1921-1977)
Misty (Burke)

*Godinne wiens minne
(uit: Friesche Lusthof; Starter)*

Claudio Monteverdi (1567-1643)
Si dolce è il tormento (Milanuzzi)

David Gates (*1940)
If (Gates)

Michel Lambert (1610 -1696)
Vos mépris chaque jour

Nicholas Lanier (1588-1666)
Neither seighs, nor tears nor mourning

Barbra Streisand (*1942)
Evergreen (Streisand/Williams)

pauze

Henry Purcell (1659-1695)
Music for a while (Dryden)

Alessandro Scarlatti (1660-1725)
O Cessate di piagarmi (Minato)

Ruud Bos (1936-2023)
Het Huwelijk (Elsschot)

Francesco Paolo Tosti (1846-1916)
Ideale (Errico)

Michel Lambert (1610-1696)
Goutons un doux repos (anoniem)

Barbara (1930-1997)
Ma plus belle histoire d'amour c'est vous (Barbara)

Henry Purcell (1659-1695)
*If music be the food of love
(Shakespeare)*

I will give my love an apple (anoniem)

Bill Evans (1929-1980)
*You must believe in spring
(Bergman/Demy/Legrand)*

Lenny Kuhr (*1950)
De Troubadour (Hartsema)

DINSDAG 21 MEI TOELICHTING

Waar hij ook zit - aan de voeten van zijn dame of in de kroeg - de troubadour zingt over het leven. De middeleeuwse *Carmina Burana* stond er al vol mee en nog immer smachten wij naar het lied van de troubadour.

In de 19e eeuw dacht men de oude verhalen, ballades en liederen voor altijd te verliezen als men deze niet snel noteerde. Andreas Kretzschmer en Anton Wilhelm von Zuccalmaglio verzamelden zo maar liefst zevenhonderd liederen. Voor **Johannes Brahms** was dit een rijke bron voor zijn *Deutsche Volkslieder* WoO 33. In diens *Schwesterlein* vraagt broertjelief keer op keer aan zijn zusje wanneer ze nu eindelijk naar huis gaan. Eerst nog wat plezier maken, zegt zusje. De feestelijke sfeer verandert geleidelijk aan in mineurstemming: zusje is uit angst haar geliefde te verliezen te lang door gegaan en moet dat bekopen met de dood.

Met een heerlijk tempo nodigt **Franz Schubert** uit tot dansen in *Seligkeit*, want 'in de hal van de hemel bloeien ontelbare vreugden'. Daar wil je toch zijn? En 'een hemelse bruid lacht naar iedereen'. Wie wil dat nu niet? De ik-figuur! Want hem wacht hier op aarde zijn Laura bij wie hij eeuwig wil blijven.

Vaker is de bezongen liefde bitterzoet, zoals het overbekende *Come again* van **John Dowland**. De eerste verzen zijn nog gericht aan de geliefde, in bedekte termen wordt gesproken over de aangename uitkomsten van het samen: 'to die, with thee, in sweetest symphaty'. Maar al snel blijkt de vreugde van korte duur en in de rest van het gedicht beklagt de afgewezen minnaar zich bij zijn publiek. Maar de echte hoofse minnaar sterft graag voor die onbereikbare dame, is de teneur van de vele hoofse gedichten die ons zijn overgeleverd. Wie *Can she excuse my wrongs* dichtte, zullen we waarschijnlijk nooit meer achterhalen. Sommigen vermoeden dat het Robert Devereux, graaf van Essex, was die hier zijn woorden richtte aan Queen Elisabeth I met de onsterfelijke woorden:

Better a thousand times to die
Than for to live thus still tormented
Dear, but remember it was I
Who for thy sake did die contented

Deze Engelse troubadour zingt over gevoelens die diametraal staan tegenover de door afgunst verblinde dichter van *Jaloezie*. Hij beseft dat hij met zijn verlangen naar eeuwig samenzijn de geliefde van zich afdrijft. Juist door haar los te laten, zal ze weer dichterbij komen. Dankzij het internet zijn dichters tegenwoordig makkelijker te achterhalen dan vroeger. Want dit lied mag dan hét lied van Adèle Bloemendaal zijn, met een paar klikken op het internet is te achterhalen dat het cabaretier Frans Mulder was die deze breekbare tekst schreef op muziek van **Frans Ehlhart**.

Niet meer te achterhalen is of één van de grootste hits uit het begin van de barok, *Si dolce è il tormento*, inderdaad van **Claudio Monteverdi** is. Het staat wel als zodanig genoteerd in een 'greatest hits'-songbook uit 1623, maar nergens wordt dit bevestigd. Gebruikte de uitgever Monteverdi's naam als lokkertje, was het misschien een lied van zoon Francesco of was het echt van vader Claudio Monteverdi? De zangstem is van een onweerstaanbare eenvoud, heel veel meer dan een dalende lijn is het niet, maar in combinatie met de basso continuo licht melancholisch van het aangename soort. En een goede melodie is nooit te versmaden. Dat vond ook de schrijver, boekverkoper, rederijker en avonturier Jan Jansz. Starter die voor een oorspronkelijk Engels liedje - hij had Engelse roots - een nieuwe Nederlandse tekst schreef: *Godinne wiens minne*.

De Italiaanse componist **Paolo Tosti** vertrok na zijn studie aan het conservatorium van Napels naar Engeland waar hij al snel naam maakte bij de society en zelfs muziekles gaf aan de koninklijke familie. Ondertussen componeerde hij het ene lied naar het andere. Als een soort moderne Schubert laveerde hij daarbij het liefst tussen het volkslied en het belcanto.

Muziek is niet alleen het beste medicijn tegen liefdesverdriet. Het kan ieder gemoed bedaren, is portee van *Music for a while* dat **Henri Purcell** schreef als incidentele muziek bij het toneelstuk Oedipus, waarin de furie Alecto bedaad wordt. Subtiel laat Purcell nog horen hoe de slangen van haar hoofd vallen.

In de Franse barok ontwikkelde het hoofse minnelied van de middeleeuwse troubadour onder aanvoering van **Michel Lambert** zich tot de Franse 'air'. In dit liefdeslied is de bezongen dame niet langer onbereikbaar, maar een vrouw van vlees en bloed met haar mindere kant, van wie de Franse troubadour desondanks blijft houden in *Vos mépris chaque jour*. Want zoals drie eeuwen later **David Gates** in zijn *If* constateerde: 'there's no one home but you'.

O cessate di piagarmi is een aria uit de opera *Pompeo* van **Alessandro Scarlatti**. De zoon van een Romeinse generaal zingt dit lied tot de gevangene van zijn vader. De vrouw wil echter niets van zoonlief weten, ze wil terug naar haar eigen vaderland. Maar als het hoofd weet, dat de liefde niet wederzijds is en dat je haar beter kunt laten gaan, wil dat nog niet zeggen dat het hart dat ook zo vindt. Bitterzoet bezingt **Michel Lambert** deze constatering op voortdurende herhaalde dalende baslijn in *Goutons un doux repos*.

In een leven lang liefhebben kunnen vele bochtige wegen het tracé zijn, maar als de conclusie is *ma plus belle histoire d'amour c'est vous*, dan geeft dat ook niet meer. De beroemde chansonière **Barbara** schreef en zong dit lied zelf. Barbara droeg dit chanson op aan haar belangrijkste liefde, haar publiek. Zonder publiek ben je nergens als troubadour.

DINSDAG 21 MEI TOELICHTING

Niets van liefde klinkt nog door in *Het huwelijk*. De man zuigt met helse mond het merg uit het gebeente van zijn vrouw in een jarenlang voortslepend huwelijk. Hij denkt zelfs aan moord en brand, maar tussen droom en daad staan praktische bezwaren en - ja, daar komt toch nog een spoortje menselijkheid om de hoek kijken - ook weemoedigheid, die niemand kan verklaren. Met kale harmonieën laat **Ruud Bos** alle ruimte aan Elsschots tekst met zijn vele alliteraties.

Geheel tegengesteld hieraan is *Evergreen* dat **Barbra Streisand** schreef voor een film over een jonge vrouw die tegen de verwachtingen in liefde opvat voor een gewezen acteur. Zij groeit, zijn sterrendom blust uit, maar de liefde blijft. Daarvan lijkt in *Neither sighs* geen sprake meer te zijn, slechts minachting.

Nicholas Lamier was een zeer gewaardeerde musicus aan het hof van Charles I, maar zag zich na diens executie gedwongen Engeland te verlaten.

Totale overlevering aan de liefde klinkt door in *I will give my love an apple*, een wiegenliedje uit Schotland dat zijn weg heeft gevonden naar Amerika en inmiddels vele verschijningsvormen kent. Eenzelfde soort totale overlevering aan de liefde kent *If music be the food of love* van **Henri Purcell**. Deze beginregel komt uit Shakespeares komedie *Twelfth Night* over de verwarrende gevoelens die de liefde kan veroorzaken.

Misty was oorspronkelijk een instrumentaal nummer van **Bill Evans** waar Johnny Burke een paar jaar later een tekst voor schreef. Juist deze versie is wereldberoemd geworden en inmiddels door velen gecoverd. Hetzelfde geldt voor *You must believe in spring* dat zijn oorsprong kent in de Franse muziekfilm *Les Demoiselles de Rochefort*, maar wereldberoemd is geworden in de vertaling van Bill Evans en Tony Bennett.

Soms hoeft een lied niet eens vertaald te worden, om toch iedereen te raken. In 1969 won **Lenny Kuhr** het Eurovisiesongfestival met *De troubadour*. Een troubadour reist door het land, zingt voor ridders en monniken, voor vrouwen in het grijs, voor boeren aan de keukentafel en een drinklied in het café. De troubadour zit boordevol met leven, met ... muziek.

Susan Dorrenboom

Uitgesproken tijdloos

Waterigeweg 2
3703 CN Zeist
www.vantellingen.nl

**VAN
TELLINGEN**
INTERIEURS.

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **WOENSDAG 22 MEI 2023**

10.00 - 15.30 UUR

MASTERCLASS GELOOF, HOOP EN LIEFDE
ZELF ZINGEN / TORENLAAN THEATER,
TORENLAAN 38

Openbare masterclass voor amateurs o.l.v.
bariton **MAARTEN KONINGSBERGER**
en pianist **BAS VERHEIJDEN**.

10.00 - 13.15 UUR

MASTERCLASS RICHARD STOKES
MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

10.15 - 12.45 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL
MASTERCLASS / KOETSHUYS, ZUSTERPLEIN 2

14.00 - 15.30 UUR

MASTERCLASS RICHARD STOKES
MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

14.00 - 16.30 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL
MASTERCLASS / KOETSHUYS, ZUSTERPLEIN 2

20.15 - 22.00 UUR

CAN YOU TELL ME WHERE MY COUNTRY LIES?
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

OLIVIA VERMEULEN, MEZZOSOPRAAN
HANS EIJSACKERS, PIANO
PYNARELLO: RIENEKE BRINK, FLUIT / **JESSE FABER**,
KLARINET / **LAURA OOMENS**, VIOOL & ALTVIOOL
/ **JOEL SIEPMANN**, CELLO / **GONÇALO MARTINS**,
SLAGWERK / **RAMON LORMANS**, SLAGWERK /
ASTRID HARING, HARP
Een muzikale wereldreis langs de VS, de Balkan,
het Midden-Oosten en Zuid-Europa.

Can you tell me where my country lies?

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

OLIVIA VERMEULEN, MEZZOSOPRAAN

HANS EIJSACKERS, PIANO

PYNARELLO: RIENEKE BRINK, FLUIT / **JESSE FABER**, KLARINET /

LAURA OOMENS, VIOOL & ALTVIOOL / **JOEL SIEPMANN**, CELLO /

GONÇALO MARTINS, SLAGWERK / **RAMON LORMANS**, SLAGWERK /

ASTRID HARING, HARP

Theo Loevendie (*1930)

Six Turkish Folk Poems

Gaspar Cassadó (1897-1966)

Uit: Suite voor cello solo

I Preludio - Fantasia

III Intermezzo e Danza Finale

- a Jota

Manuel de Falla (1876-1946)

Siete canciones populares españolas

1. El paño moruno

2. Seguidilla murciana

3. Asturiana

4. Jota

5. Nana

6. Canción

7. Polo

Béla Bartók (1181-1945)

Roemeense Volksdansen Sz. 56

Luciano Berio (1925-2003)

Folk Songs

1. Black Is the Colour (*Niles, VS*)

2. I Wonder as I Wander (*Niles, VS*)

3. Loosin yelav (*Armenië*)

4. Rossignolet du bois (*Frankrijk*)

5. A la femminisca (*Sicilië, Italië*)

6. La donna ideale (*Berio, Italië*)

7. Ballo (*Berio, Italië*)

8. Motettu de tristura (*Sardinië, Italië*)

9. Malurous qu'o uno fenno

(*Auvergne, Frankrijk*)

10. Lo fiolairé (*Auvergne, Frankrijk*)

11. Azerbaijan Love Song

(*Azerbeidzjan*)

pauze

mede mogelijk gemaakt door:

**VAN
TELLINGEN**

INTERIEURS.

WOENSDAG 22 MEI TOELICHTING

Zing een volkslied en ik weet waar je vandaan komt. In volksliederen is het karakter van elke regio ingebakken. Al kunnen we de tekst niet direct verstaan, toch herkennen we de herkomst van de muziek, en dan vooral aan haar ritmes en de melodielijnen. Dat we het niet verstaan, is niet erg. Want heel veel volksliedjes gaan uiteindelijk toch over dat ene dat echt belangrijk is: de liefde. Het was precies de liefde die **Theo Loevendie** ertoe bracht een serie Turkse volksgedichten te bewerken tot een liedcyclus voor (mezzo)sopraan, fluit, klarinet, harp, piano, slagwerk, viool en cello. Bij een van zijn tournees in de jaren 50 kwam hij door Turkije, waar niet alleen de Turkse volksmuziek grote indruk op hem maakte. Hij vond er ook zijn eerste grote liefde.

Bij beluistering van *Six Turkish Poems* zal men echter niet direct de associatie met Turkse volksmuziek leggen. De teksten komen weliswaar uit een collectie van maar liefst drieduizend *mâni* (kwatrijnen), de muziek is niet gestoeld op bestaande Turkse volksmuziek. Loevendie maakte wel gebruik van bepaalde toonopvolgingen en ritmes die gebruikelijk zijn in de Turkse muziek, maar op een zo geabstraheerde manier dat van 'Turkse muziek' eigenlijk geen sprake meer is.

Ook voor **Luciano Berio** was het de liefde die hem dreef tot de compositie van maar liefst elf volksliederen, *Folksongs*. De liefde voor volksmuziek zat er al van kinds af aan in; zoals hij zelf zegt, is hij altijd op zoek naar een manier om deze oude muziek en zijn eigen muzikale ideeën met elkaar in overeenstemming te brengen. Berio schreef deze liederen niet voor de standaard bezetting van zangstem en piano, want dat gaf hem 'een onbehaaglijk gevoel', maar voor zangstem, fluit, klarinet, harp altviool, cello en percussie.

Berio schreef de cyclus in 1964 op verzoek van Mills College in Californië, waar hij toen les gaf. Bij zijn keuze voor de volksliederen liet hij zich niet beperken tot één land. Hij begint zijn cyclus met twee liederen uit zijn gastland Amerika, geschreven door volksliederenverzamelaar Johan Jacob Niles. In navolging van Bartók trok Niles met opnameapparatuur door het Amerikaanse platteland. Soms wist men nog maar een paar regels van een lied, zoals *I wonder as I wander*. Voor *Black is the color* schreef Niles een nieuwe melodie, want zijn vader vond het origineel 'downright terrible'.

Het derde lied *Loosin yelav* is eigenlijk een eerbetoon aan de Armeense voorvaders van mezzosopraan Cathy Berberian, zijn toenmalige echtgenote.

Het is een dromerige lied over de tocht van de maan langs de bergtoppen. In het Franse *Rosignol* du bois wordt raad gevraagd aan een nachtegaal hoe een meisje lief te hebben. Het advies is eenvoudig: zing haar een serenade, twee uur na middernacht, en zeg haar 'La belle, C'est pour vous réjouir'.

In het Siciliaanse *A la femminisca* bidt een vrouw om goed weer voor haar man op zee. De slagwerkslag en de doordringende triestheid van de vrouw doen vermoeden dat haar gebed niet zal worden verhoord.

Het fundament voor deze cyclus had Berio al veel eerder gelegd. De liederen *La donna ideale* en *Ballo* had hij al in 1947 geschreven, op basis van anonieme teksten uit Genua en Sicilië. *La donna ideale* fungeert als een boodschappenlijstje,

als memo voor de man waar op te letten wanneer hij een vrouw trouwt. Maar eigenlijk is dat nutteloos - zo laat *Ballo* horen - de liefde maakt gek, met perpetuum mobilebewegingen in het ensemble als een dolgedraaide geest. In *Motettu de tristera* maakt de nachtegaal wederom zijn opwachting, maar nu op een bed van spookachtige strijkersklanken, om de ik-figuur te troosten als hij dood is.

Meer dan dertig jaar werkte Joseph Canteloube aan *Chants d'Auvergne*, een cyclus van 27 liederen voor sopraan en orkest, waarvoor hij gedurende lange tochten de muziek en het dialect van deze Zuid-Franse streek vast gelegd had. Berio koos twee liederen uit Canteloubes collectie, maar maakte nieuwe orkestraties. *Malurous qu'o uno fenno* verhaalt over de onontwarbare knoop van de liefde. Beklagenswaardig is de man die een vrouw heeft, beklagenswaardig is de man die geen vrouw heeft. Gelukkig is de vrouw die een man heeft en nog gelukkiger is de vrouw die geen man heeft. *La fiolaré* laat horen dat het allemaal niet zo ellendig hoeft te zijn. Het herdersmeisje geeft de herder niet één maar twee kusjes.

Het slotlied van *Folksongs* heet weliswaar *Azerbaijan love song*, maar waar het precies over gaat, is tot op heden onbekend. Berio gebruikte een melodie die Cathy Berberian op een 78-toerenplaat met Azerbeidzjaanse liederen vond en op gehoor had genoteerd, zonder enige kennis van het Azerbeidzjaans. Maar de ritmische voorstuwing zegt genoeg, de liefde geeft energie.

Spanje als land bestaat niet, zegt men weleens. Het is een conglomeratie van diverse regio's met elk een heel eigen cultuur, dialect en ook muziek. **Manuel de Falla** groeide op in Andalusië en maakte tijdens zijn studie in Madrid wel kennis met volksmuziek, maar pas toen hij in Parijs terecht kwam en merkte hoezeer men daar in de Spaanse culturen geïnteresseerd was - het was de tijd van Ravels *L'heure espagnole*, *Rapsodie espagnole* en Debussy's *Ibéria* - kon hij met frisse blik naar zijn culturele achtergrond kijken. Vlak voor hij terugkeerde naar Spanje, schreef hij *Siete canciones*, waarvoor hij een virtuele rondtocht door Spanje maakte. Vaak probeerde Manuel de Falla de suggestie van een gitaar op te wekken in de pianobegeleiding, zoals in *El paño moruno*, een lied uit Murcia. Ook *Seguidilla murciana* komt daar vandaan en laat in zijn opzwepende ritmiek iets van de flamenco horen. In *Asturia*, een lied uit Noord-Spanje, huult een boom mee met de protagonist. Eveneens uit het noorden, uit Aragon, komt *Jota* waarin gitaarspel weer een belangrijke rol speelt. Het wiegelied *Nana* zou De Falla van zijn moeder geleerd hebben. Opvallend zijn de melodische wendingen die oriëntaals aandoen. *Cancion* was bekend door heel Spanje en gaat over een ontrouwe liefde met bittere uitroepen 'Madre', een woord dat in de geïmproviseerde flamenco-cultuur niet per se een relatie hoeft te hebben met de rest de tekst. De Falla sluit af met het Andalusische *Polo*. Het is een zogenaamde zapateado, een Spaanse dans vol met flamencoritmies en voetgetrappel in de pianopartij en gepassioneerde, lange melisma's op het woord 'ay' in de zangstem.

Toen Pablo Casals de negenjarige **Gaspar Cassadó** cello hoorde spelen, nam hij hem direct onder zijn hoede. Later studeerde Cassadó ook nog compositie bij Ravel en Manuel de Falla. Zijn *Cellosuite* is niet alleen een hommage aan de cellosuites van Johann Sebastian Bach, maar ook aan enkele typisch Spaanse dansen. Met een speels gemak combineert Cassadó in deze suite de Spaanse ritmes met elegant vloeiende lijnen die de invloed van Ravel en andere Franse componisten uit die tijd verraden. Het eerste deel is een zarabande, afgeleid van de barokke sarabande. Het derde deel 'Intermezzo e danza finale' wisselen een improviserend gedeelte en een jota elkaar voortdurend af. De jota is een dans uit Aragon met een kenmerkend ritme, Cassadó laat onmiskenbaar de castagnetten in zijn muziek doorklinken.

De naam van **Béla Bartók** is al eerder gevallen. Samen met Kodály was hij de belangrijkste onderzoeker van volksmuziek. Zijn manier van werken, het ter plaatse luisteren naar en noteren van volkszang, was nieuw. Het heeft velen op de wereld geïnspireerd de oude, veelal alleen mondeling overgeleverde muziekcultuur van eigen streek te noteren. Toen dit veldwerk door de Eerste Wereldoorlog onmogelijk werd, verwerkte Bartók volksmuziek uit Transsylvanië tot *Zes Roemeense Volksdansen*. Later volgden arrangementen voor viool en piano en voor orkest. De muziek laat zich kenmerken door veel onregelmatige ritmes en eenvoudige, maar wel rijk versierde melodieën.

Susan Dorrenboom

*Persoonlijk
en dichtbij.*

Den Dolder

Pleineslaan 14
Tel: 030 228 2 229
weterings@electroworld.nl

De Bilt

Hessenweg 194 D
Hoevelaken
Westerdorpsstraat 20

Ook voor
installatie
reparatie en
onderhoud

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **DONDERDAG 23 MEI 2023**

10.15 - 12.45 UUR

MASTERCLASS BERNARDA FINK

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

10.15 - 12.45 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL

MASTERCLASS / KOETSHUYS, ZUSTERPLEIN 2

10.15 - 12.45 UUR

MASTERCLASS HANS EIJSACKERS

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

14.00 - 16.30 UUR

MASTERCLASS BERNARDA FINK

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

14.00 - 16.30 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL

MASTERCLASS / KOETSHUYS, ZUSTERPLEIN 2

14.00 - 16.30 UUR

MASTERCLASS HANS EIJSACKERS

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

17.00 - 18.00 UUR

MYTHOLOGIE EN DE BALLADES VAN LOEWE

LEZING / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

Musicoloog **RICHARD STOKES** over Carl Loewe:
de grootste componist van balladen.

20.15 - 22.00 UUR

SCHÖNE WELT, WO BIST DU?

RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

MARIE SEIDLER, MEZZOSOPRAAN

TONI MING GEIGER, PIANO

Liederen over oorlog, het universele verlangen
naar vrede en hoop op een betere wereld.

Schöne Welt, wo bist du?

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

MARIE SEIDLER, MEZZOSOPRAAN
TONI MING GEIGER, PIANO

Franz Schubert (1797-1828)
Die Götter Griechenlands D 677
(Schiller)

Lori Laitman (*1955)
She died
(uit: *Four Dickinson Songs* nr. 3;
Dickinson)

Henriëtte Bosmans (1895-1952)
Le regard éternel
(uit: *Dix mélodies* nr. 2; *Fort*)
Le diable dans la nuit
(uit: *Dix mélodies* nr. 5; *Fort*)

Modest Moessorgski (1839-1881)
Liederen en dansen van de dood
(*Golenitsjev-Kutusov*)
1. Wiegelied
2. Serenade
3. Trepak
4. De veldmaarschalk

pauze

Viktor Ullmann (1898-1944)
(uit: *Die Weise von Liebe und Tod des*
Cornets Christoph Rilke)
2. Reiten, reiten, reiten

Gustav Mahler (1860-1911)
(uit: *Des Knaben Wunderhorn*)
9. Wo die schönen Trompeten blasen
5. Das irdische Leben

Henri Duparc (1848-1933)
Au pays où se fait la guerre (*Gautier*)

Maurice Ravel (1875-1937)
Trois beaux oiseaux du Paradis
(uit: *Trois chansons* nr. 2; *Ravel*)

Rudolph Escher (1912-1980)
On voit mourir (uit: *Chants du désir*,
4 sonnets de Louise Labé nr. 2)

Roger Quilter (1877-1953)
Weep you no more
(uit: *Seven Elizabethan Lyrics* nr. 1)
Go lovely rose (uit: *Five English Love*
Lyrics nr. 3; *Waller*)

Ivor Gurney (1890-1937)
(uit: *Five Elizabethan Lyrics*)
4. Sleep (*Fletcher*)

Roger Quilter (1877-1953)
(uit: *Seven Elizabethan Lyrics*)
6. By a fountainside (*Jonson*)

Franz Schubert (1797-1828)
Sehnsucht D 636 (*Schiller*)

De titel van dit recital - *Schöne Welt, wo bist du?* - is ontleend aan de openingszin van *Die Götter Griechenlands*. **Franz Schubert** laat de betreffende vraag uit Schillers tekst meerdere keren weerklinken, steeds voorafgegaan door desolate mineur-akkoorden (later hergebruikt in het Rosamunde strijkkwartet). Bij de vervolgzin 'Kehre wieder Holdes Blüthenalter der Natur' past Schubert een favoriet stijlmiddel toe: een plotse verschuiving van mineur naar majeur, waardoor een intens verlangen naar vervlogen tijden onmiddellijk voelbaar wordt.

Vervlogen is ook elk contact met een gestorvene in *She died* van de Amerikaanse componiste **Lori Laitman**. Zelfs op het kerkhof is geen spoor meer van haar te vinden, ze moet dus wel door engelen zijn meegevoerd, aldus de poëzie van Emily Dickinson. Evenals Schubert creëert Laitman een scherp contrast in de muziek, hier echter niet door mineur/majeur verschuivingen, maar door de lyriek van de zangstem te omlijsten met bespiegelend pianospel.

Uit *Dix mélodies* van **Henriëtte Bosmans** klinken twee liederen op tekst van de Franse veelschrijver Paul Fort, die in Frankrijk begin vorige eeuw de titel 'Prince des Poètes' toegemeten kreeg. *Le regard éternel* begint met zeer duistere akkoorden, en niet voor niets: ze leiden een boze droom in. De dromer ziet zijn geliefde dood in een graf liggen, dan ervaart hij dat hij er zelf naast ligt. Dit is een ware nachtmerrie, of toch niet? De geliefden zijn immers verenigd in het graf met een eeuwige blik op elkaar.

Hamerende, fel dissonante akkoorden openen *Le diable dans la nuit*. Het is de duivel die muizen aan zijn riek rijgt om er soep van te koken voor hen die hij ingepalmd heeft. 'Bien déclamé' noteerde Bosmans in de partituur. De duivelse streken moeten dus bovenal goed verstaanbaar blijven boven het percursieve pianospel uit.

Acht *Liederen en dansen van de dood*, op gedichten van Arseni Golenisjtsjev-Kutusov had **Modest Moessorgski** in gedachten. Voordat hij dit project kon voltooien, kwam de dood zijn zwaar benevelde brein al halen. Het mag een wonder heten dat de componist in de ontluisterende toestand van permanente dronkenschap nog vier liederen wist te voltooien. Er bestaan verschillende orkestraties van de *Liederen en dansen van de dood*, hier worden ze echter in de oorspronkelijke versie voor zangstem en piano uitgevoerd. Moessorgski voorzag de teksten van een ongepolijste, onheilspellende muzikale context. De bezwerende kracht die daarvan uitgaat is onontkoombaar, de dood zegeviert altijd! In het *Wiegelied* probeert een uitgeputte moeder haar zieke kind tot rust te brengen, de dood neemt dit werk uit haar handen. Hoe hard de moeder ook smeekt, tegen het bezwerende lied van de dood dat het kind eeuwige rust zal geven, is de moeder kansloos. In *Serenade* is het een zieke jonge vrouw die in de prille lente onder het raam wordt toegezongen door een onbekende minnaar. Verleidelijk is zijn lied, nog verleidelijker zijn omarmingen, maar het blijkt wel de omarming van de dood. Onstuimig is de Oekraïense *Trepak*, onsterfelijk geworden als dans in Tsjaikovski's *Notenkraker*. Moessorgski laat de dood de

Trepak dansen met een oude dronken boer. De boer is verdwaald in de bossen en de dood 'ontfermt' zich over hem, legt hem te rusten in de sneeuw waarna een wervelwind van sneeuwvlokken (let hier op tollende pianobegeleiding) hem zal begraven: de sporen van de boer zijn definitief uitgewist. Rivieren van bloed vloeien er in een veldslag in *De veldmaarschalk*. Wanneer de kruitdampen optrekken blijkt er maar één winnaar te zijn: de dood. De wrange constatering is dat al het bloedvergieten voor niets is geweest: voor de dood is iedereen immers gelijk. Wat rest voor alle gevallen is verzinking in vergetelheid. De wrangste akkoorden heeft Moessorgski bewaard voor dit laatste lied.

Op meerdere fronten is de oorlog ook aanwezig in *Reiten, Reiten, Reiten*, het tweede van de *Zwölf Stücke für Sprecher und Orchester oder Klavier* van **Viktor Ullmann**, op basis van Rilkes *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets*. Ullmann schreef dit expressionistische werk in gevangenschap in Theresienstadt, luttele maanden voor hij in Auschwitz vermoord zou worden. Met deze wetenschap wordt dit melodrama - in de kern al een vertelling over de zinloosheid van oorlog - nog beklemmender.

Trompetten in de verte klinken onmiskenbaar in de piano-inleiding van *Wo die schönen Trompeten blasen* van **Gustav Mahler**. Terwijl die trompetten de soldaat naar het front roepen, klopt hij nog eenmaal aan bij zijn liefde. Zij laat hem binnen en er ontstaat een conversatie: hij spreekt in tweedelige en zij spreekt in driedelige maatsoort. De roep van de trompetten wordt luider, de soldaat moet gaan, en het meisje voorvoelt dat zijn vertrek voorgoed zal zijn. De tekstbron van dit lied is de verhalenbundel *Des Knaben Wunderhorn*, alwaar Mahler veelvuldig uit zou putten. *Das irdische Leben* is ook uit deze bundel afkomstig. De urgentie waarmee het kind zijn moeder om brood vraagt om zijn honger te stillen, is diep in de muziek verankerd. De moeder probeert keer op keer het kind gerust te stellen: morgen zal er brood zijn, maar morgen blijkt te laat.

Henri Duparc werkte twee decennia aan een operaproject dat nooit gerealiseerd zou worden. Veel materiaal ervoor vernietigde hij, maar gelukkig is dat lot *Au pays où se fait la guerre* bespaard gebleven. Dit hoog dramatische lied op tekst van Théophile Gautier is een miniopera over een vrouw die tegen beter weten in hoopt op de terugkomst van haar geliefde uit de oorlog. Muziek die een Mahleriaanse sfeer ademt, maar ontstond nog voor Mahler de eerste serieuze noot op papier had gezet.

Trois beaux oiseaux du Paradis van **Maurice Ravel** behoort tot een set van drie werken voor koor a-capella op eigen teksten, geschreven als reactie op het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, het Franse renaissance chanson als model. Eenvoud, klare lijnen en een strofisch karakter kenmerken dit lied, waarin drie paradijsvogels elk een kleur aan een jonge vrouw brengen: rood, wit en blauw: de kleuren van de Franse vlag, Een teken dat haar geliefde is gevallen voor het vaderland.

De muziek van **Rudolph Escher** is en blijft zoekende in *On voit mourir*. Het is het lichaam dat de uitgetreden geest vraagt terug te keren, en mocht dat niet mogelijk blijken (de zanger is hier in zijn diepste bereik), om dan in elk geval een milde blik aan het dodenmasker te schenken.

De liederen van **Roger Quilter** en **Ivor Gurney** in dit recital zijn gebaseerd op teksten uit *Elizabethian times*. Twee liederen hebben meer gemeen: Quilters *Weep you no more* en Gurneys *Sleep* proberen met wiegende, bijna hypnotiserende bewegingen slaap op te roepen om met zachte dromen de tranen en nare gedachten te verdrijven. Gurney raakte een paar jaar nadat hij *Sleep* geschreven had ernstig gewond en getraumatiseerd in de Eerste Wereldoorlog en had zelf dergelijke helende slaap hard nodig.

Go lovely rose is waarschijnlijk Quilters meest geliefde lied. Met gulle lyriek schildert hij de opdracht van een roos die aan een geliefde gezonden wordt: laat degene die hij liefheeft, zich niet langer verschuilen. Het leven is vergankelijk en te kort om langer te wachten. *By a fountain's side* refereert aan het onbereikbare, het onaanraakbare, zoals het lot van Narcissus.

Franz Schubert opende niet alleen dit programma, maar besluit het ook, en wederom met een zoektocht van Schiller. Waar in *Die Götter Griechenlands* een intens verlangen naar een onbereikbaar verleden doorklonk, klinkt in *Sehnsucht* de onstuitbare drang richting een betere wereld elders door. Weerstand en moeilijkheden zijn er te overwinnen, zoals ook muzikaal te ervaren is. Moed en durf zijn nodig om die betere wereld te bereiken. Alleen een wonder kan het verlangen bevredigen, vertrouw er dus op dat wonderen bestaan, zo laat Schubert ons tot besluit voelen. Een mooier einde aan een recital is nauwelijks denkbaar!

Robert Andriessen

bulthaup zorgt voor de details zodat u
geniet van een harmonieuze woonomgeving.

**TORENLAAN
THEATER**

Een intiem theater in een oud kerkje
in het centrum van Zeist

vrijdag **GOED GENOEG**
17 MEI
20.00
Twee jonge kleinkunstenaressen

vrijdag **GRACIAS GARCIA**
7 JUNI
20.00
Een muzikale pelgrimstocht

zondag **TANGO DIVERGENTE**
30 JUNI
15.00
Eigenzinning tango-orkest

zaterdag **CHRISTIAN PIELICH**
7 SEPT
20.00
Het best bewaarde cabaretgeheim

zondag **JAZZ CLUB ZEIST**
8 SEPT
14.30
Elke maand jazz oude stijl

bekijk onze volledige agenda op
TORENLAANTHEATER.NL
en meld je aan voor onze nieuwsbrief

Restaurant MIDO

'Where East meets West'.
Op het menu vindt u klassieke Westerse
gerechten en delicatessen
gecombineerd met de
Aziatische keuken.

Het Rond 5
3701 HS Zeist
Utrecht

030 7857077
www.restaurantmido.nl

Wij creëren de omgeving voor úw momenten. Bezoek ons in Zeist.
Ik, Gijsbert, en mijn team willen graag met u in gesprek komen.

Keukenarchitectuur Zeist B.V., Het Rond 5c, 3701 HS Zeist
Tel. +31 30 6977700, zeist.bulthaup.nl

bulthaup
Zeist

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **VRIJDAG 24 MEI 2023**

10.00 - 16.00 UUR **OPENBARE MASTERCLASS GELOOF,
HOOP EN LIEFDE**
ZELF ZINGEN / KOETSHUYS, ZUSTERPLEIN 2

Openbare masterclass voor amateurs o.l.v.
bariton **MAARTEN KONINGSBERGER**
en pianist **BAS VERHEIJDEN**.

10.15 - 12.45 UUR **MASTERCLASS BERNARDA FINK**
MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

10.45 - 11.45 UUR **HANS EN DE DRAAK**
SCHOLENPROJECT PRESENTATIE /
GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

Presentatie van het scholenproject voor de groepen 5
t/m 8 van het primair onderwijs in Zeist en omstreken
o.l.v. koordirigent **ANNEMIEK VAN DER VEN**,
met verteller **ERIC BORRIAS**
en **MATTHIJS OVERMARS** aan de piano.

12.15 - 14.15 UUR **MASTERCLASS HANS EIJSACKERS**
MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

14.00 - 16.30 UUR **MASTERCLASS BERNARDA FINK**
MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

14.30 - 16.30 UUR **MASTERCLASS HANS EIJSACKERS**
MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

17.00 - 17.45 UUR **DE VERTELKUNST VAN ROBERT HOLL**
GOED GESPREK / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

HANS HAFFMANS (NPO Klassiek) in gesprek met
bas-bariton **ROBERT HOLL** over lied- en vertelkunst.

20.15 - 22.00 UUR **MYTHEN EN SAGEN**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

RAOUL STEFFANI, BARITON
SHOLTO KYNOCH, PIANO
SUZE VAN DER POLL, LETTERKUNDIGE EN VERTELLER
Liederen over Griekse mythen en Scandinavische
sagen en mythische wezens.

Mythen en sagen

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

RAOUL STEFFANI, BARITON

SHOLTO KYNOCH, PIANO

SUZE VAN DER POLL, LETTERKUNDIGE EN VERTELLER

Franz Schubert (1797-1828)

Die Götter Griechenlands D 677
(*Schiller*)

Dithyrambe D 801 (*Schiller*)

Lied eines Schiffers an die Dioskuren
D 360 (*Mayrhofer*)

Fahrt zum Hades D 526 (*Mayrhofer*)

Wilhelm Stenhammar (1871-1927)

Orfeus med sin lutas klang

(uit: *Fem Sångar nr. 5; Shakespeare*)

Florez och Blanzeflor op. 3 (*Levertin*)

pauze

Jean Sibelius (1865-1957)

Drömmen op. 13/5 (*Runeberg*)

Var det en dröm? op. 37/4 (*Wecksell*)

Demanten på marssnön op. 36/6
(*Wecksell*)

Den första kyssen op. 37/1 (*Runeberg*)

Flickan kom ifrån sin älsklings möte
op. 37/5 (*Runeberg*)

Edvard Grieg (1843-1907)

En Svane op. 25/2 (*Ibsen*)

Med en Vandlilje! op. 25/4 (*Ibsen*)

Våren op. 33/2 (*Vinje*)

Jeg elsker dig op. 5/3 (*Andersen*)

Agathe Backer-Grøndahl (1847-1907)

Aftnen er stille, timerne trille op. 3/1

(*Bjørnson*)

Lyse nætter op. 17/5 (*Drachmann*)

Til mit hjertes dronning op. 1/3 (*Caralis*)

Midden 18e eeuw nam de belangstelling voor de cultuur van de Oude Grieken weer hand over hand toe, vooral na publicatie van Joachim Winckelmans boek over de Griekse kunst. Zo schreef Schiller een lang gedicht over de Griekse goden - hetgeen nog tot oproer leidde, want men betichtte Schiller naar aanleiding van dit gedicht van atheïsme. Het ging Schiller niet om religie, maar om de kunst; kunst was de dochter van de vrijheid. In Schillers geïdealiseerde wereld van de Oude Grieken raakten de goden en de natuur met elkaar vermengd, was iedereen altijd jong, prachtig en machtig. De zon was niet langer louter een ster, maar een gloedvolle god die zijn wagen elke dag langs de hemel joeg en de mensen op aarde leefden in harmonie met de goden, onschuldig als kinderen. Levend in een wereld waarin materialisme steeds belangrijker leek te worden, treurde Schiller om die verloren wereld van de Oude Grieken.

Juist het vers waarin Schiller smeekt om die verloren wereld terug te brengen, heeft **Franz Schubert** op muziek gezet. In *Die Götter Griechenlands* legt Schubert de nadruk op de vraag waar die mooie wereld is gebleven: 'wo bist du'. Hij herhaalt die zin een paar keer, telkens omgeven door enkele maten piano, alles in mineur. En hij vindt die ideale wereld terug: de zinssnede 'in dem Feenland der Lieder' verschuift van mineur naar majeur. Echt uitgelaten vrolijkheid laat Schubert echter pas horen in *Dithyrambe*, eveneens een gedicht van Schiller. In *Lied eines Schiffers an die Diokuren* bidt een schipper tot de Dioskuren, ofwel de zonen van Zeus, te weten Castor en Pollux, om een behouden thuiskomst. Het is een stil en bedachtzaam lied met een machtige maar stille zee op de achtergrond. Alleen aan het begin van het tweede vers doorbreekt Schubert het plechtige karakter, als de zeeman denkt aan de storm waar hij doorheen moet varen. Hij belooft zijn roeispaan te schenken bij behouden aankomst. *Fahrt zum Hades* laat eenzelfde statigheid horen, maar met een enorme, onderhuidse wanhoop. De dichter steekt de Styx over, ziet allerlei narigheden en vraagt zich vertwijfeld af wanneer dit zal ophouden. Deze persoon zal niet meer terugkeren, alleen Orpheus mocht terugkeren naar de aarde. Hoe hij met zijn muziek alles en iedereen wist te bewegen, van de bergtoppen tot aan de zee, bezingt **Wilhelm Stenhammar** in *Orfeus med sin lutas*.

Stenhammar was een van de belangrijkste componisten rond 1900 in Zweden en zijn ruim honderd liederen getuigen van een grote liefde en eerbied voor zijn gekozen dichters. Zelf verklaarde hij over zijn liederen: 'Wat is een lied behalve gesproken melodie? De woorden zullen je de melodie geven, je moet er niet iets bij willen "verzinnen", vervolgens groeit uit de melodie dan vanzelf de pianopartij. Zo staat dan de muziek geheel in dienst van het gedicht: verdiepend, verhelderend.'

Precies zo wordt op het ritme van de tekst van *Florez och Flanzefor* de muziek na een kalme opening steeds intenser. De ik-figuur droomt op een mooie dag in mei over het middeleeuwse liefdespaar Floris en Blanche fleur: de jeugd van het

stel passeert, hun huwelijk, hun heerschappij en tot slot hun dood. Dan keert de kalme openingsmuziek terug en de ik-figuur realiseert zich dat door de komst van de lente alles opnieuw begint.

Jean Sibelius en tijdgenoot van Stenhammar was weliswaar in Finland geboren, maar de Zweedse overheersing maakte dat hij met de Zweedse taal en cultuur opgroeide. Door zijn vriendschap met de Finse Armas Järnefelt kreeg Sibelius echter oog voor zijn eigen Finse achtergrond. Hij veranderde zijn voornaam van Johan in Jean, maar nog belangrijker: hij ging de Finse volksmuziek bestuderen. En hij ging liederen schrijven op teksten van de belangrijkste Finse dichter in die tijd: Johan Ludvig Runeberg. In *Drömmen* komt dit alles samen. Het lied lijkt verwijzingen naar Finse volksliederen te bevatten. Sibelius schreef het toen hij in Wenen studeerde, met heimwee naar de grootste liefde van zijn leven. Zag hij wellicht een autobiografische hint voor zichzelf in dit gedicht?

De jaren rond de eeuwwisseling was Sibelius heel productief. Hij had inmiddels aardig naam gemaakt als componist, hij werkte aan zijn *Tweede Symfonie* en schreef heel wat liederen, waaronder degene die verzameld zijn in opus 36 en opus 37. *Demanten på marssnön*, een lied over de maartse sneeuw uit opus 36, is van Josef Julius Wecksell. Naast Runeberg was hij de meest geliefde dichter van Sibelius, al schreef Wecksell wel in het Zweeds. De liederen in opus 37 laten meer magie en de kleuren van de romantiek horen. *Var det en dröm* is een herinnering aan een verloren liefde, terwijl *Den första kyssen* een dialoog is tussen een meisje met zwaar gemoed en de Avondster. Het meisje vraagt wat men in de hemel denkt van een eerste kus. De verlegen Avondster gaat eerst mee in het geluk van het meisje, maar de sfeer keert ten ene malen als de reactie van de dood wordt gememoreerd.

Ook in de ballade *Flickan kom ifrån sin älsklings möte* begint het goed, het klinkt zelfs een beetje heroïsch als een meisje terugkomt van de uitjes met haar geliefde. Maar dan keert ze lijkleek terug. Ze heeft de ontrouw van haar geliefde ontdekt.

Volgens de Noorse legende zingt een zwaan pas als hij sterft. De zwaan van Henrik Ibsen glijdt door stil water zoals alleen zwanen dat kunnen. Sierlijk, elegant, geen beweging te veel. Weergaloos hoe **Edvard Grieg** deze zwaan op muziek zette.

Med en Vandlilje! is in eerste instantie een vredige beschrijving van een waterlelie, rustig drijvend op het water. Maar dan klinkt in het derde vers opeens de angst door voor wat er zich onder die waterlelie schuil houdt. In korte frases komt de angst naar boven drijven in de pianopartij.

In *Våren* blikt de dichter terug en vooruit naar de lente, Grieg laat met een subtiele begeleiding alle aandacht uitgaan naar de tekst.

Jeg elsker dig is een vroeg lied van Grieg; zijn latere echtgenote Nina Hagerup was zijn belangrijkste inspiratiebron. Van haar leerde Grieg de expressiviteit en nuancering van de menselijke stem kennen. Bovendien was zij volgens Grieg, bevooroordeeld door zijn liefde voor haar, zijn beste vertolkster van liederen.

VRIJDAG 24 MEI **TOELICHTING**

Agathe Backer-Grøndahl studeerde bij Hans von Bülow en bij Liszt en was goed bevriend met Edvard Grieg. Met hem toerde ze als pianist regelmatig door Europa en bracht enkele van zijn werken in première. Een huwelijk stond haar carrière niet in de weg, een lot dat veel andere vrouwelijke musici in die tijd wel trof. Haar overkwam een ander noodlot: haar gehoor ging achteruit, ze zou uiteindelijk doof worden en moest haar carrière als pianist opgeven. Op latere leeftijd ging zij zich weer meer op het componeren richten. Haar eerste composities dateerden al uit haar kindertijd. Backer-Grøndahl componeerde makkelijk, het was ook haar manier om stoom af te blazen. Het lied *Til mit hjertes dronning* is een van de meest uitgevoerde romances in Noorwegen, waar haar werk altijd repertoire heeft gehouden. Het rustige *Aftnen er stille, timerne trille* beschrijft allerlei metaforen voor de gemoedstoestand van de dichter: een vredige avond als hij zich afvraagt of zijn geliefde nog zal komen, de winter als hij vreest dat zij niet meer durft te komen en tot slot de zee als hij zijn innerlijke noodzaak om haar te zien niet meer kan bedwingen. Later ontwikkelde Backer-Grøndahl een iets vrijere stijl, zoals in *Lyse nætter*, waarin haar muziek meer gekleurd wordt door chromatiek. De oceaan was haar meest geliefde thema.

Susan Dorrenboom

wilgehof
sodaar+ laten zien waar jij
warm voor loopt,
dat is waar wij
goed in zijn ...

wilgehofsodaar.nl | 06 212 88 306
CREATIEVE COMMUNICATIE VOOR CULTURELE
ORGANISATIES EN BETEKENISVOLLE PROJECTEN

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA **ZATERDAG 25 MEI 2023**

12.00 - 14.00 UUR **PRESENTATIERECITAL MASTERCLASS**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

Deelnemers masterclass: een week lang werken professionele duo's aan hun samenspel. Tijdens dit recital laten zij het resultaat van hun inspanningen horen.

14.30 - 15.30 UUR **PRESENTATIE LATER ALS IK GROOT BEN**
PRESENTATIE ZELF ZINGEN / KLEINE KERKZAAL,
ZUSTERPLEIN 20

Presentatierecital van de masterclass voor amateur-liedduo's (zanger-pianist) o.l.v. zangdocent **ANNELIES VAN GERVEN** en pianist **LIDWIEN BOUMANS**.

16.00 - 18.00 UUR **WINNAARSRECITAL**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

Jong en aanstormend talent brengt nieuwe werken en vernieuwende programma's.

Winnaars Young Artist Platform 2022

YUE WANG, SOPRAAN

SARA PAVLOVIC, PIANO

Winnaars Young Artist Platform 2023

TOMAS KILDIŠIUS, BARITON

ANI TER-MARTIROSYAN, PIANO.

20.15 - 22.15 UUR **VERHALEN UIT DUIZEND-EN-EEN-NACHT**
RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

CAROLYN SAMPSON, SOPRAAN

JOSEPH MIDDLETON, PIANO

Liederen over de noodzaak tot het vertellen van verhalen.

ZATERDAG 25 MEI **LIEDRECITAL**

Winnaarsrecital

GROTE KERKZAAL / 16.00 - 18.00 UUR

ECHOES OF ENCHANTMENT

Storytelling through Songs

Winnaars Young Artist Platform 2022

YUE WANG, SOPRAAN

SARA PAVLOVIC, PIANO

Robert Schumann (1810-1856):

Sieben Lieder von Elisabeth Kulmann op. 104

1. Mond, meiner Seele Liebling
2. Viel Glück zur Reise, Schwalben!
3. Du nennst mich armes Mädchen
4. Der Zeisig: Wir sind ja, Kind, im Maie
5. Reich mir die Hand, o Wolke
6. Die letzten Blumen starben
7. Gekämpft hat meine Barke

Uit: *Liederkreis* op. 39

3. Waldesgespräch (*Eichendorff*)

Clara Schumann (1819-1896):

Die Lorelei (*Heine*)

Hugo Wolf (1860-1903):

Uit: *Mörike-Lieder*

Nixe Binsefuss

Elfenlied

Auf eine Christblume I 'Tochter des Walds'

Auf eine Christblume II 'Im Winterboden schläft'

Viktor Ullmann (1898-1944)

Uit: *Gesänge nach Gedichten von Friedrich Hölderlin*

3. Abendphantasie

Hermann Reutter (1900-1985)

Uit: *Drei Lieder nach Gedichten von Friedrich Hölderlin* op. 67

2. Die Nacht

Een klein altaartje voor een jong gestorven dichteres, zo kun je de *Sieben Lieder von Elisabeth Kulmann* van **Robert Schumann** beschouwen. Elisabeth Kulmann was de Russisch-Duitse dichteres in kwestie, een hoogbegaafde jonge vrouw die meer dan tien talen beheerste, diverse literaire werken vertaalde en daarnaast excelleerde in uiteenlopende disciplines, zoals wiskunde en tekenen. Toen zij op zeventienjarige leeftijd(!) stierf liet ze meer dan duizend gedichten na. Verzameld werk van haar werd in 1835 in Duitsland postuum uitgegeven en daarna diverse keren herdrukt. Schumann bezat een exemplaar ervan en beschouwde Kulmann als een wonderkind dat een plek in de geschiedenis verdiende. Daartoe creëerde hij een soort auditieve biografie. Elk van deze zeven liederen voorzagt hij van een geschreven toelichting.

Het is geen hoogdravende poëzie, wel klein en verfijnd en de muziek sluit daar naadloos op aan. In het strofische lied *Mond, meiner Seele Liebling* vindt een meisje dat zorgt voor haar zieke moeder, troost bij de maan. In *Viel Glück zur Reise, Schwalben!* vliegt een zwaluw naar het warme zuiden op een lichtvoetige dans. Het meisje, dat hem een goede reis wenst, zou wel mee willen. Zij zou echter ook altijd weer terugkomen naar het vaderland, precies zoals de zwaluw dat ook doet.

De beschouwer wordt een spiegel voorgehouden in *Du nennst mich armes Mädchen*. 'Je noemt mij arm, maar dat ben ik niet', zegt het meisje met licht opvlammende pathos in de muziek, 'het is maar hoe je naar de wereld om je heen kijkt'. *Der Zeisig* is een kinderlied dat door Schumann een canon-achtige structuur is gevangen: speels, licht en klein. In groot contrast hiermee staat *Reich mir die Hand, o Wolke*, een gedicht waaruit een intens gemis spreekt: vele familieleden waren Kulmann op jonge leeftijd al ontvallen. Een drama dat Schumann erg karig uitwerkte, alsof hij zich er geen raad mee wist. Met de beschreven vergankelijkheid in *Die letzten Blumen starben* weet de componist dan weer veel beter raad. Een treurige, vocale lijn en sober begeleiding in tweekwartsgang vol toonsherhalingen, creëren een slepende gang die nauw aansluit bij de thematiek.

Met de dood in de ogen schreef Kulmann *Gekämpft hat meine Barke*.

De dichteres beseft geen keuze te hebben en zal gedwongen wegzeilen richting een oever die ze nooit meer zal verlaten. Daar aangekomen zal zij echter omkijken en de hand reiken naar de moeder die ze achterlaat. Schumann doet hier iets opmerkelijks: ondanks het harde, onvermijdelijke lot kiest hij een positieve toonsoort (Es-groot) die contrasteert met de voorgaande liederen. Gekoppeld aan de ritmische energie van de achtsten in de rechterhand, krijgt het lied en daarmee de cyclus een energiek einde. De dood klinkt hier als een bevrijding, hetgeen naar alle waarschijnlijkheid ook terug te voeren is op Schumanns eigen geestelijke gesteldheid op het moment van componeren.

Sprookjes en mysteriën zijn de verbindende factor in de nu volgende vier liederen: *Waldesgespräch* uit *Liederkreis* opus 39 is zo'n parel die in amper twee minuten een hele wereld weet op te roepen. De jeugdige pracht van een jonge bruid te paard straalt in de muziek. De Rijnheks Lorelei, die met schmierende beweging en kwaadaardig genot de jongeling tegemoet treedt. De doodsschrik wanneer de jongeling de heks - uiteraard te laat - herkent, en het venijn waarmee de heks het lot van het slachtoffer bezegelt. Op onnavolgbare manier weet Schumann alles kernachtig samen te brengen in dit noodlotslied. Heines versie van de Lorelei-legende werd door **Clara Schumann** verklankt in een gejaagd lied dat in snelle twaalfachtste maat regelrecht op het onvermijdelijke afstormt: Lorelei zal met haar zang wederom een schipper te gronde richten.

Met een parelende dans op het ijs presenteert **Hugo Wolf** de waternimf in *Nixe Binsefuss*. De nimf plaagt de visser, die nu toch niks vangen kan, maar kwaadaardig is ze niet: zij schenkt zijn dochter ook een bruidsschat. Alles is licht en sprankelend als ijskristal in dit eerste van vier Mörike-liederen die hier klinken. Nog lichtvoetiger verklankt is het geestige Elfenlied: een elfje wordt gewekt uit een diepe slaap (laagste regionen van de vertolker) door de roep van een nacht-waker. Slaapdronken daalt het elfje af naar het dal en denkt daar een helder verlicht venster te zien. Nieuwsgierig wil het elfje naar binnen kijken en stoot dan hard het hoofd: het licht blijkt niet uit een raam te komen, het zijn glimwormen op een steen die het licht verspreiden.

Mörikes dubbelgedicht *Auf eine Christblume* (I-II) kan op verschillende niveaus geïnterpreteerd worden. Oppervlakkig beschouwd is het de kerstroos, winter-bloeier bij uitstek, waaraan een ode gebracht wordt. Dieper beschouwd is het een metafoor voor Christus, en is de ode aan hem gericht. De verstild zoekende muziek, vol verrassende wendingen schept een mystieke sfeer en geeft een antwoord op Wolfs duiding van het gedichtenpaar.

Alleen al de wetenschap dat *Abendphantasie* het laatste lied is geweest dat **Viktor Ullmann** schreef voordat hij vanuit Theresienstadt op de trein naar Auschwitz gezet werd, doet je de rillingen over het lijf lopen. Los van dit feit zal de enorme expressiviteit van Ullmanns muzikale 'lezing' van dit gedicht over diepe eenzaamheid niemand onberoerd laten. De thematiek uit *Abendphantasie* is ook terug te vinden in *Die Nacht*, en er is ook een parallel tussen Ullmanns lied en dit lied van **Hermann Reutter**. Beide liederen ontstonden vrijwel gelijktijdig. Tegenover Ullmanns expressionistische beelden zet Reutter (om in de termen van de schilderkunst te blijven) een magisch realistisch beeld neer.

Robert Andriessen

ZATERDAG 25 MEI **LIEDRECITAL**

Winnaarsrecital

GROTE KERKZAAL / 16.00 - 18.00 UUR

THOUSANDS OF STORIES

Winnaars Young Artist Platform 2023

TOMAS KILDIŠIUS, BARITON

ANI TER-MARTIROSYAN, PIANO

Johannes Brahms (1833-1897)

Uit: *Die schöne Magelone* op. 33 (Tieck)

Sulima

Ruhe, Süßliebchen

Sind es Schmerzen, sind es Freuden

Verzweiflung

Henriëtte Bosmans (1895-1952)

Uit: *Vier liederen op Franse tekst*

3. Le sultan (*Prévert*)

1. Mon rêve familial (*Verlaine*)

2. La Comtesse Esmerée (*Moréas*)

Viktor Ullmann (1898-1944)

Liederbuch des Hafis (*Bethge*)

1. Vorausbestimmung

2. Betrunknen

3. Unwiderstehliche Schönheit

4. Lob des Weines

Het was een nieuwe literaire vorm die Ludwig Tieck in 1797 introduceerde met *Die wundersame Liebesgeschichte der schönen Magelone und des Grafen Peter von Provence*: de romantische novelle. Een fantastische vertelling, een liefdes-geschiedenis waarin proza en poëzie met elkaar vervlochten worden. **Johannes Brahms** werd gegrepen door de taal van Tieck en selecteerde uiteindelijk vijftien gedichten uit de novelle om ze van muziek te voorzien. Zo ontstond de cyclus *Die schöne Magelone*. De vijftien liederen vormen geen doorlopend verhaal en dat creëert meteen een uitvoeringsprobleem. Wanneer je de cyclus integraal uitvoert (een veeleisende missie voor zanger en pianist), mis je nog steeds de context van het verhaal. Het was echter helemaal niet de opzet van Brahms om een sluitend verhaal te presenteren. Sterker nog: hij was helemaal geen voorstander van de integrale uitvoering van de cyclus. De liederen konden prima op zichzelf staan aldus de componist. Een selectie zoals hier gepresenteerd wordt, zou dus geheel naar de zin van Brahms zijn.

In *Die schöne Magelone* is graaf Peter vaak zelf aan het woord, maar in *Sulima* is de dochter van de Sultan aan zet. Peter leeft in gevangenschap van de Sultan, zijn dochter is hevig verliefd geworden op Peter en plant een vlucht per schip met hem. Hij moet op een signaal van haar op het strand verschijnen. Het lied van Sulima is het afgesproken signaal. Het lied kent acht strofen, waarvan steeds twee door melodische herhaling gepaard zijn. De hartstocht van de prinses en de opwinding van de geplande vlucht zijn het hele lied voelbaar aanwezig. *Ruhe, Süßliebchen* is eerder in de vertelling te vinden. Ook hier is Peter op de vlucht, maar dan met zijn geliefde Magelone. Na een urenlange rit te paard is Magelone zeer vermoeid. Ze stijgen af, en Peter laat zijn lief rusten in zijn schoot, met een slaaplied laat hij haar de ogen sluiten. Hij maant zelfs de vogels tot rust om de slaap van zijn geliefde niet te verstoren. De muziek flakkert plotseling op wanneer de liefde voor de slapende extase bij Peter oproept, maar komt ook weer tot rust zonder Magelone te wekken. Veel eerder in de cyclus vinden we *Sind es Schmerzen, sind es Freuden*, namelijk op het moment dat Peter Magalone, dochter van de koning van Napels, na een toernooi ter ere van haar, voor het eerst echt ontmoet heeft. Peter is overmand door haar schoonheid en gratie en na afscheid van haar te hebben genomen zingt hij dit lied. Brahms creëerde op het gedicht een soort minicantate, een parel op zich, waarin de verschillende gemoedstoestanden van Peter intens voelbaar worden. Een hemels lyrische piano-inleiding leidt naar de eerste twee strofen van het gedicht, waarin Peter de melodie overneemt en zijn gevoelens van verliefdheid probeert te ordenen en duiden. Dan, met plotse verandering van toonsoort en timbre, slaat de vertwijfeling toe. Donkere gedachten komen bovendien, en leiden tot momenten van wanhoop. Trage staccatonoten onderstrepen hier de vallende tranen en het bedroefd kloppende hart. Maar Peter herpakt zichzelf al even onverwacht ineens weer, natuurlijk zal hij strijden voor zijn liefde! Want, 'Ach! nur im Licht von Ihrem Blick Wohnt Leben und Hoffnung und Glück.' Deze omslag naar het strijdbare maakt Brahms met een Subito Vivace in 6/8 maat tot een ware belevenis.

Met *Verzweiflung* belanden we weer veel verderop in het verhaal. Door eigen schuld is Peter verwijderd geraakt van de slapende Magelone en bevindt hij zich nu in een bootje op een steeds woester wordende zee. Peter vervloekt zichzelf terwijl je de golven in de piano hoort beuken. Even lijkt de woeste zee te temperen, dat is het moment dat Peter zich realiseert dat hij zijn geliefde nooit meer in de ogen zal kijken. Alles lijkt verloren en Peter zweept de zee op om hem te pletter te laten slaan, dus gaat de woeste pianobegeleiding weer los.

Niet woest, maar wel filmisch dreigend is de sfeer meteen in *Le Sultan* van **Henriëtte Bosmans**. De tekst van Jacques Prevert, een luguber sprookje, verhaalt over een Sultan in de bergen van Kashmir die een stel onderdanen over de kling heeft gejaagd. In een droom wordt hij lastig gevallen door de geesten van de doden, en gillend wordt hij wakker. Daarop geeft hij de beul opdracht om dan maar iedereen uit te moorden: zonder levenden zijn er ook geen doden is zijn gedachte. Alle levende wezens moeten er aan geloven, mens en dier. Als alleen de koning en de beul nog over zijn, geeft de koning de beul de opdracht hem te doden wanneer hij in slaap mocht vallen. Zo zeker van zijn zaak was de koning dus ook weer niet ... De suspence in de pianopartij is onmiskenbaar, de absurdistische tekst wordt door flarden 'sprechgesang' theatera la extra aangezet.

Drie decennia eerder schreef Bosmans *Mon rêve familier* op een tekst van Paul Verlaine. Een gedicht dat niet gespeend is van het nodige romantische sentiment. De muziek sluit nauw aan bij de klank van het gedicht, en staat daarmee in scherp contrast met 'de taal' van het vorige lied, al is de sfeer in beide liederen duister.

Verlaine was een van de boegbeelden van het symbolisme, een term die door Jean Moréas gemunt is. Deze Griekse dichter - zijn echte naam is Papadiamantópoulos - kwam in de jaren '70 naar Parijs en stond zeker in die beginjaren onder invloed van Verlaine. Het gedicht *La comtesse Esmérée* stamt uit die periode en lijkt te verwijzen naar middeleeuwse Arthur-romans, waarin jonkvrouw Esmérée gered wordt door een onbekende ridder. Deze ridder komt bij Moréas vol overtuiging aan galoppeerd, zoals ook Bosmans aan het begin laat horen. Maar naarmate het gedicht vordert, wijzigt het perspectief.

De vier liederen van **Viktor Ullmann** die dit recital besluiten kun je oppervlakkig beschouwd wel cabaretesk noemen. Het zijn liederen naar gedichten van de grote, Perzische, veertiende-eeuwse dichter Hafez. In vertaling van Hans Bethge goot Ullmann de niet van zelfspot gespeende teksten van Hafez over drank en liefde in een zeer aansprekende muzikale mengvorm van stijlen. Arnold Schönberg en Alexander von Zemlinsky waren evenzeer van invloed op die mengvorm als ook de wereld van de jazz en cabaret. Ullmann maximeerde het theatrale effect van de teksten met felle ritmische en dynamische accenten en venijnige akkoorden, daarmee voegde hij er tegelijk ook een diepere laag aan toe.

Robert Andriessen

Verhalen uit Duizend-en-één-nacht

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.15 UUR

CAROLYN SAMPSON, SOPRAAN
JOSEPH MIDDLETON, PIANO

Robert Schumann (1810-1856)
Aus den östlichen Rosen
(uit: *Myrten* op. 25; Rückert)

Franz Schubert (1797-1828)
Suleika I D 720 (*Willemer*)

Felix Mendelssohn Bartholdy
(1809-1847)
Reiselied op. 19/6 (*Ebert*)
Neue Liebe op. 19/4 (*Heine*)
Andres Maïenlied op. 8/8 (*Hölty*)

Henri Duparc (1848-1933)
L'invitation au voyage (*Baudelaire*)

Maurice Ravel (1875-1937)
Shéhérazade (*Klingsor*)
1. Asie
2. La flûte enchantée
3. L'indifférent

pauze
met wijnproeverij, verzorgd door
De Witte Os

Cheryl Frances-Hoad (*1980)
Star Falling

Six songs of Melmoth (*Rashbrook*)
1. The Painting (Narrator) 1816
2. Shipwreck Gossip
(Old Biddy Brannington) 1816
3. Elinora's Letter (Some salt-water
damage to the text) 1516
4. City of Song-Ghosts
(Narrator reprise)
5. Deliverance
6. Melmoth's Serenade (2020)

Clara Schumann (1819-1896)
Die Lorelei (*Heine*)

Robert Schumann (1810-1856)
Waldeggespräch
(uit: *Liederkreis* op. 39; Eichendorff)

Gabriel Fauré (1845-1924)
La fée aux chansons (*Silvestre*)

Ernest Chausson (1855-1899)
Dans la forêt du charme et de
l'enchantement (*Moréas*)

Hector Berlioz (1803-1896)
L'île inconnue (*Gautier*)

Het aanspreken van de verbeelding is een diep menselijke behoefte en het vertellen van verhalen is daar een uitmuntend middel voor. Natuurlijk speelt ook in het liedrepertoire de vertelling een belangrijke rol, waarbij muziek vaak een intense extra dimensie aan het plot weet toe te voegen. Sopraan Carolyn Sampson en pianist Joseph Middleton prikkelen in dit programma uw voorstellingsvermogen.

Gezien bovenstaande wekt het wellicht enige verbazing om dit recital te beginnen met *Aus den Östlichen Rosen* van **Robert Schumann**, een - uiteraard aan Clara gerichte - charmante liefdesverklaring. Dit gedicht komt echter uit Rückerts bundel *Östlichen Rosen*, waarin de dichter zich openlijk uitliet over zijn inspiratiebron: zijn veertiende-eeuwse, Perzische vakgenoot Hafez. Daarmee begeven we ons meteen in de wereld van Duizend-en-een-nacht.

Niet alleen Rückert, maar ook Marianne von Willemer en haar geliefde Goethe lieten zich inspireren door de poëzie van Hafez en de door hem gebruikte metaforen, zoals de winden als berichtendragers. In *Suleika I* van **Franz Schubert** kringelt de oostenwind speels in de piano, de zwoele wind voert duizend groeten van een verre geliefde mee. Terwijl de wind als boodschapper verder trekt, is de passie bij de ontvanger aangewakkerd.

Boven de noten van *Reiseli* van **Felix Mendelssohn** staat 'Presto agitato'. Ook dit is een galop, maar dan veel gejaagder. De spreker heeft zijn geliefde achtergelaten en moet voort, maar de wind en het water, alles stroomt krachtig terug naar daar waar de verteller vandaan kwam. Terugkeer is echter geen optie, voort moet hij. Alleen bij de gedachten aan de zoete momenten samen zijn er korte rustmomenten, daarna razen de noten weer verder. Uit dezelfde bundel komt ook *Neue Liebe*. Ook hier is het tempo hoog (Presto), maar de sfeer is speelser en sprookjesachtiger dan in het vorige lied. De verteller zag elfen in het bos dansen, hun hoorns en klokjes duidelijk hoorbaar. Op witte paarden raasden ze voorbij, terwijl de elfenkoningin glimlachend omkeek. Wat was de boodschap in haar blik? De aankondiging van een nieuwe liefde (het hoge tempo stukt even), of is het de aankondiging van de dood?

Het tempo blijft onveranderd hoog, nu weer zeer gejaagd in *Andres Maie*lied, ofwel het *Hexenlied* naar een gedicht van Hölty. Het is niet pluis in deze sprookjeswereld, zo wordt uit tekst en muziek duidelijk.

Hoe anders is de gedachtewereld van Beaudelaire in *L'invitation au voyage*. Hij had zich geen betere duider van zijn tekst kunnen wensen dan **Henri Duparc**. De imaginaire reis waar in het gedicht toe uitgenodigd wordt, roept de componist subtiel maar zeer krachtig op in de begeleiding van de lyrische zanglijn. Duparc wilde geraakt worden door muziek zei hij eens, dat is hemzelf in dit lied op een uitmuntende manier gelukt.

De wereld van *Shéhérazade* van **Maurice Ravel** sluit nauw aan op Duparc's lied. De mysterieuze sfeer vol verlangen die door de gedichten van Klingsor wordt opgeroepen, hebben van Ravel een betoverende extra glans gekregen. *Asie* is een betoverende lokroep van de Oosterse wereld, van Perzië tot China. In een mijmering wordt een imaginaire reis langs deze verre oorden afgelegd. Een dromerig ideaalbeeld dat in onweerstaanbare muziek is gevangen. 'Afstand scheidt lichamen, niet de geesten', zei Erasmus al eens. Zo brengt een kwinkelerende fluit in *La flûte enchantée* een liefdesgroet aan een verre geliefde. Intieme tederheid over grote afstand, die intens invoelbaar gemaakt wordt door de noten van Ravel. *L'indifférent* tenslotte handelt over de ondefinieerbare, maar zeer aanwezige aantrekkingskracht van een schone uit een andere, onbereikbare cultuur.

Een sprong naar de hedendaagse muziek in dit programma is *Star Falling*, een kort bespiegelend werk voor piano solo uit 2004. Een volstrekt intuïtief stuk, geschreven in een opwelling aldus componiste **Cheryl Frances-Hoad**.

Melmoth in Frances-Hoad's *Six Songs of Melmoth* is een mythisch personage, dat zijn ziel aan de duivel verkocht heeft en daardoor gedoemd is om rusteloos over de aarde rond te trekken. Inspiratiebron was onder meer de 'gothic novel' *Melmoth the Wanderer* uit 1820 van Charles Maturin. Gelijk de verschillende verhaallijnen in het boek, bevatten de liederen elk een link naar Melmoth, maar is het perspectief telkens anders. Librettist Rashbrook omschrijft de cyclus als een muzikale matroesjka (een Russisch poppetje waar steeds weer kleinere poppetjes in verstopt zitten). Frances-Hoad schreef de liederen in opdracht van het Oxford International Song Festival, waar Carolyn Sampson en Joseph Middleton ze in 2020 in première brachten.

In *The Painting* ziet een student bij zijn stervende oom een oud portret van een man met priemende ogen. Op de vraag aan de oom wie het is, antwoordt deze dat het Melmoth is, een eeuwenoud verdoemd familielid. De oom wijst naar de vloer en zegt: 'Kijk, hij is net vertrokken'. Op de vloer zijn nog verse voetafdrukken te zien.

Old Biddy Brannington is de samenzweerderige verteller in *Shipwreck gossip*. Ondersteund door mechanische tollende bewegingen in de piano vertelt hij het verhaal van Melmoth. Hoe Melmoth wordt verdoemd, nadat hij het schip met daarop zijn bruid heeft zien stukslaan op de rotsen. De oude brief waarin dit alles is opgetekend, biedt de verteller te koop aan voor slechts drie goudstukken.

In *Elinora's letter* komt de bruid zelf aan het woord. Hoe zij op het schip, tijdens een steeds heftiger storm (duidelijk hoorbaar in de piano) diverse malen bezoek kreeg van een schaduw, die 'ga je met me mee' zong. De sfeer wordt in dit lied allengs dreigender, de zang van de schaduw steeds vileiner, totdat de piano plots zwijgt en Elinora alleen achterblijft.

In *City of Song-Ghosts* en *Deliverance* volgen we de zoektocht van Melmoth naar degene die zijn dolende taak na eeuwen kan overnemen.

Vervolgens beleven we zijn extase wanneer hij in 'de zangstem van vloeibare melancholie' (gebotteld leed van geesten) het juiste slachtoffer vindt. Het publiek - u dus - wordt in *Melmoth's serenade* tenslotte rechtstreeks aangesproken. Melmoth de dolende is Melmoth de troubadour van het leed geworden, en u wordt uitgenodigd om zich aan die stem over te leveren.

Met *Waldeggespräch* uit *Liederkreis* opus 39 van **Robert Schumann** zijn we terug in de romantiek. Dit is zo'n parel die in amper twee minuten een hele wereld weet op te roepen. De jeugdige pracht van een jonge bruid te paard straalt in de muziek. Schmierend en met kwaadaardig genot treedt de Rijnheks Lorelei, de jongeling tegemoet. De doodsschrik wanneer de jongeling de heks - uiteraard te laat - herkent is invoelbaar, evenals het venijn waarmee de heks tot slot het lot van het slachtoffer bezegelt.

Clara Schumann verklankte Heines versie van de Lorelei-legende in een gejaagd lied dat in regelrecht op het onvermijdelijke afstormt: Lorelei zal met haar zang wederom een schipper te gronde richten.

Sprankelend en licht is juist *La fée aux chansons* van **Gabriel Fauré**. Een fee leert de vogels in het voorjaar hun liederen zingen, zelfs met hardleerse pubers weet ze raad. Wanneer ze in de herfst ontdekt dat haar gevleugelde vrienden vertrokken zijn, is ze bedroefd (en houdt de parelende muziekstroom even in). De winter gebruikt ze om nieuwe liederen te componeren, vol ongeduld wacht ze op de lente.

Chaussons Dans la forêt du charme et de l'enchantement begint in de sfeer van de prachtige droomwereld die de verteller als kind ervoer. De realiteit heeft die droomwereld laten desintegreren. Dat laat **Ernest Chausson** letterlijk horen, maar het verlangen naar die mooie dromen van weleer blijft.

L'île inconnue is het laatste lied uit *Les nuits d'été* van **Hector Berlioz**, een cyclus waarvoor zijn goede vriend Théophile Gautier de poëzie leverde. De latere orkestraties zijn veel bekender dan de originele versie voor zangstem en piano, maar ook hier sprankelt het Allegro spiritoso met zuidelijke flair. Een jonge schone wordt de vraag gesteld waar ze heen wil zeilen, naar Noorwegen, de Pacific, of Java misschien? Nee, antwoordt ze, naar de kust waar trouwe liefde leeft. De kust die nagenoeg onbekend is in het land der liefde ...

Robert Andriessen

VAN DAG TOT DAG

PROGRAMMA ZONDAG 26 MEI 2023

12.30 - 13.45 UUR

PRESENTATIE MIJN VERHAAL

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL,
ZUSTERPLEIN 20

Presentatierecital Mijn Verhaal van de masterclass voor
amateurs

o.l.v. **ANNELIES VAN GERVEN**, **HENRIETTE SCHENK**,
LIA MULDER, **MANUELA OCHAKOVSKI**, zangdocenten
en **GILBERT DEN BROEDER** en **HELEEN VEGTER**,
pianisten.

14.00 - 14.30 UUR

MUZIEK UIT ARMENIË

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / GROTE KERKZAAL,
ZUSTERPLEIN 12

Het Festivalkoor zingt Muziek uit Armenië o.l.v.
koordirigent **INGE VAN KEULEN** en m.m.v.

FRED ABBINGH op accordeon en piano
en **MADAT JEREMIAN** op dhol (Armeense handtrom).

15.00 - 16.00 uur

PRESENTATIE GELOOF, HOOP EN LIEFDE

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL,
ZUSTERPLEIN 20

Presentatierecital Geloof, hoop en liefde: masterclass
voor amateurs

o.l.v. bariton **MAARTEN KONINGSBERGER**
en pianist **BAS VERHEIJDEN**.

16.30 - 17.30 UUR

SAMEN ONDERWEG

RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

Samen onderweg m.m.v.

TIBBE ALKEMADE, contratenor,

VITTO VAN LEEUWEN, piano,

FLEUR OVERBEEK, viool,

MAARTJE VAN ASSEMA, viool,

ANNA VÁRDY, altviool,

JANKO WIEBENGA, cello,

STUDENTENKOOR INTONACATORE

o.l.v. **THEA BAKKER**,

BAS VERHEIJDEN, piano,

SATU HOOGEVEEN presentatie.

ZONDAG 26 MEI **LIEDRECITAL**

SAMEN ONDERWEG

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

TIBBE ALKEMADE, contratenor,
VITTO VAN LEEUWEN, piano,
FLEUR OVERBEEK, viool,
MAARTJE VAN ASSEMA, viool,
ANNA VÁRDY, altviool,
JANKO WIEBENGA, cello,
STUDENTENKOOR INTONACATORE
o.l.v. **THEA BAKKER**,
BAS VERHEIJDEN, piano,
SATU HOOGEVEEN presentatie.

VITTO VAN LEEUWEN, PIANO
FLEUR OVERBEEK, VIOOL
MAARTJE VAN ASSEMA, VIOOL
ANNA VÁRDY, ALTVIOOL
JANKO WIEBENGA, CELLO

Dmitri Sjostakovitsj (1906 – 1975)
Pianokwintet in g-mineur op. 57
I. Prelude: Lento
II. Fugue: Adagio
III. Scherzo: Allegretto

TIBBE ALKEMADE, CONTRATENOR
VITTO VAN LEEUWEN, PIANO

Claude Debussy (1862 – 1918)
Uit: Deux Romances
Les cloches (Bourget)

Roger Quilter (1877 – 1953)
Weep you no more (anoniem)
(Uit: Seven Elizabethan Songs
op. 12/1)

STUDENTENKOOR INTONACATORE
O.L.V. **THEA BAKKER**
BAS VERHEIJDEN, PIANO

Pärt Uusberg (*1986)
Muusika (Liiv)

Sinéad O'Connor (1966 – 2023)
In this heart

Ives Graystone (*1948)
Name that tune

Arthur Sullivan (1842 – 1900)
The long day closes (Chorley)

Hartelijk welkom in het centrum van Zeist!

Bezoek de verrassende
winkels, gezellige cafés
en restaurants.

Bekijk wat er te doen is
op www.centrumzeist.nl

BIOGRAFIEËN

Henk Neven / bas-bariton - artistiek leider - jury Young Artist Platform

Henk Neven is een van de meest bevoegen liedvertolkers van zijn generatie. In 2009 ontving hij een Borletti-Buitoni Fellowship en nam deel aan het prestigieuze BBC Radio 3 New Generation Artists Scheme. In 2011 ontving hij de Nederlandse Muziekprijs, de hoogste onderscheiding die door het ministerie van OCW aan een musicus werkzaam in de klassieke muziek wordt uitgereikt. Neven werkt samen met gerenommeerde orkesten en ensembles, vertolkte verscheidene grote operarollen en brengt liedrecitals met vooraanstaande pianisten als Imogen Cooper, Joseph Middleton en zijn vaste pianist Hans Eijsackers. Sinds 2011 staat hij onder contract bij het platenlabel Onyx. Zijn opnames met deze maatschappij krijgen lovende kritieken. Sinds 2022 vormt hij samen met pianist Hans Eijsackers de artistieke leiding van het festival.

Hans Eijsackers / piano - artistiek leider - jury Young Artist Platform - docent masterclass

Hans Eijsackers studeerde aan het Conservatorium van Amsterdam en de European Mozart Academy in Kraków. Zijn docenten waren Gérard van Blerk, Jan Wijn en György Sebök. Hij won prijzen bij het Europees Pianoconcours en ontving de Zilveren Vriendenkrans van het Concertgebouw. Momenteel is hij professor aan de Robert Schumann Hochschule in Düsseldorf, waar hij aan de wieg stond van de Master Liedgestaltung. Eijsackers treedt veelvuldig op als solist, kamermusicus en liedbegeleider en vormt een bevoegen liedduo met Henk Neven. Daarnaast is hij als jurylid en masterclassdocent regelmatig te gast in binnen- en buitenland en is artistiek leider van het Internationaal Studenten LiedDuo Concours in Groningen. Sinds 2022 vormt hij samen met Henk Neven de artistieke leiding van het festival.

Elly Ameling / beschermvrouwe

Elly Ameling won in 1956 cum laude de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch en in 1958 de eerste prijs op het Concours International de Musique de Genève. Het was de start van een opmerkelijke carrière. Met de juiste mix van talent, ambitie en vastberadenheid werd zij een van 's werelds grootste liedzangeressen en een uiterst fantasierijke en tegelijk trouwe vertolkster van het liedrepertoire. Elly Ameling gaf wereldwijd recitals en werkte samen met vooraanstaande pianisten, orkesten en dirigenten. Vermaard werd zij met haar interpretaties van met name Frans- en Duitstalige liederen. Haar talrijke cd's en radio-opnamen - meermaals bekroond - zijn allemaal online te vinden. Na haar afscheid van het concertpodium in 1996 stelde het Concertgebouw Amsterdam de 'Elly Ameling Ring' in, die zij direct doorgaf aan Robert Holl. Samen gaven zij de ring in 2023 door aan sopraan Lenneke Ruiten.

Robert Holl / bas - beschermheer - docent masterclass

Na zijn studie groeide Robert Holl uit tot een van de meest succesvolle liedzangers van onze tijd. Hij won diverse prijzen en werkte samen met gerenommeerde dirigenten met wie hij optrad in binnen- en buitenland. Naast zijn engagements bij verschillende operahuizen maakte hij ook naam als concertzanger met een grote voorliefde voor Duitse en Russische liederen. Holl ontving diverse hoge onderscheidingen, waaronder in oktober 2021 het erelidmaatschap van het Wagner Genootschap en in 2022 een oeuvre-Edison. Holl wordt geroemd om de expressiviteit van zijn interpretaties en de intimiteit die hij bij zijn toehoorders weet op te roepen. Daarnaast is hij een geliefd en veelgevraagd docent. Al sinds 1998 is hij professor voor lied en oratorium aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen. In 2016 werd hij bij de oprichting artistiek leider van het Internationaal Lied Festival Zeist. In mei 2022 gaf hij het stokje door aan bas-bariton Henk Neven en pianist Hans Eijsackers. Dit jaar doceert hij voor het achtste jaar aan de masterclass van het festival.

Roderick Williams / bariton - jury Young Artist Platform - docent masterclass

Roderick Williams is een van de meest geliefde baritons van dit moment. Hij vertolkt een breed repertoire - van barok tot hedendaagse muziek - en treedt wereldwijd op als operazanger en solist in concertzalen en op festivals. In 2023 trad hij op tijdens de kroningsplechtigheid van Charles III in de Westminster Abbey. Behalve uitvoerend musicus, is hij ook een gevestigd componist. Zijn werken gingen in première tijdens concerten en liveoptredens op de Britse radio. Dit jaar componeert Williams het verplichte werk voor het Young Artist Platform, waar hij ook plaatsneemt in de jury. In 2022 trad hij voor het eerst op tijdens het festival en was ook in dat jaar docent aan onze masterclass. Zijn manier van werken met jonge musici stal toen al de harten van studenten en publiek. Momenteel is Williams singer-in-residence voor Music in the Round in Sheffield, waar hij concerten verzorgt en leidinggeeft aan dynamische en innovatieve leer- en participatieprojecten die amateurzangers van alle leeftijden kennis laten maken met het uitvoeren van klassiek liedrepertoire.

Fred Abbingh / accordeon

Fred Abbingh studeerde schoolmuziek aan het Utrechts Conservatorium, maar legde zich gaandeweg toe op wereldmuziek. Hij is dansbegeleider, accordeonist, pianist en koordirigent met een breed repertoire. Zo speelt hij muziek uit de Balkan, tango's, Griekse 'blues' en Latijns-Amerikaans volksmuziek. Overal waar gezongen wordt vindt hij inspiratie. Abbingh is koordirigent van Wereldvrouwen-koor Bianca C. en gemengde wereldmuziekkoor Cantaremos uit Utrecht. Met Laura Hassler - oprichter en directeur van Musicians without Borders - organiseerde hij uitvoeringen van het *Armeens Oratorium* van Avedisian en *Canto General* van Neruda en Theodorakis. Daarnaast is hij te horen in concerten met uiteenlopende ensembles.

Regina Albanez / luit - theorbe - barokgitaar

Regina Albanez studeerde klassiek gitaar, cello en compositie aan de Universidade Estadual de Campinas in Sao Paulo. Aansluitend studeerde ze renaissance- en barokluit, theorbe en barokgitaar aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Inmiddels is Albanez een van de meest actieve luit- en theorbespelers van Nederland. Ze werkte samen met onder meer het Nederlands Kamerorkest, het Nederlands Kamerkoor, de Nederlandse Bachvereniging en Combattimento, maakt deel uit van verscheidene ensembles. Ze was te horen in het Netwerk voor Oude Muziek, festivals voor oude muziek en verscheidene concertseries over de hele wereld en werkte mee aan radio- en cd-opnames. Verder begeleidt zij regelmatig zangers en geeft cursussen in Brazilië en Nederland, geeft celloles bij het Leerorkest in Amsterdam en gitaarles in Den Haag. Daarnaast is zij talentvol componiste.

Annett Andriesen / mezzosopraan - jury Young Artist Platform

Annett Andriesen studeerde zang bij onder meer Jos Burcksen, Meinard Kraak en Ré Koster. In 1975 was zij een van de prijswinnaars van de International Vocal Competition in 's-Hertogenbosch, waar zij van 2007 tot en met 2018 directeur zou zijn. Na haar studie vertolkte zij operarollen in producties in binnen- en buitenland en zong in premières van opera's van Nederlandse componisten. Andriesen was docent aan het Conservatorium van Amsterdam, maakte deel uit van diverse jury's tijdens internationale concoursen, waaronder Dutch Classical Talent en de IVC, en is regelmatig panellid voor het NPO Radio 4 programma Diskotabel. Daarnaast is zij bestuurslid van diverse culturele stichtingen, actief als producent, adviseur van de Raad voor Cultuur en adviseur van de Commissie Kunsten van de Provincie Fryslân.

Thea Bakker / koordirigent

Thea Bakker studeerde kerkmuziek, koordirectie en zang aan het Utrechts Conservatorium, met als bijvakken piano en orgel. Gedurende en na haar studie specialiseerde zij zich in kinderkoorzang, solozang en koordirectie tijdens masterclasses in binnen- en buitenland. Momenteel volgt zij lessen zang volgens de

Lichtenberger® Methode, de opleiding Klankwerk en een cursus koorregie. Als dirigent en specialist in stemvorming is zij verbonden aan diverse koren. Daarnaast geeft zij les in haar eigen zangpraktijk en op de - door haar opgerichte - Zangschool Utrecht, waar zij kinderen de mogelijkheid biedt op hoog niveau te musiceren met hun stem.

Eric Borrias / verteller

Eric Borrias had al jong een voorliefde voor het vertellen van verhalen en toneel-spel. Op de middelbare school richtte hij een eigen cabaretgroep op en speelde in een amateurtoneelgezelschap. In de jaren 90 ontwikkelt Borrias zich tot full-time verhalenverteller en sluit zich uiteindelijk aan bij Het Verteltheater, waar hij met bewerkingen van beroemde kinderboeken veel succes oogst. Daarnaast was hij te horen op grote vertelfestivals in Europa. Sinds de solovoorstelling *Binnen de Poorten* over Jules Schelvis - overlever van vernietigingskamp Sobibor - treedt hij regelmatig op bij herdenkingen, symposia en tentoonstellingen over de Tweede Wereldoorlog. Voor *Binnen de Poorten* ontving hij de Rachel Borzykowski-penning, een blijk van waardering van de Stichting Sobibor. Inmiddels is Borrias steeds vaker actief als vertelcoach, regisseur en stemacteur.

Lidwien Boumans / pianodocent

Lidwien Boumans studeerde piano aan het Utrechts Conservatorium bij Herman Uhlhorn en liedbegeleiding bij Thom Bollen. Met zangeres Annelies van Gerven won ze de prijs voor het beste Nederlandse duo bij het Internationaal Liedbegeleiders Concours. Zangles kreeg zij bij Michel de Kort. Boumans was correpetitor bij Meinard Kraak, haar grote mentor en inspirator in poëzie en muziek. Ze werd een veelgevraagd liedbegeleidster bij concerten en concoursen. Zij bedacht de Liedklas voor amateurduo's. In haar eigen muziekbedrijf De Toetsenhoek geeft ze pianoles en coacht liedduo's. Daarnaast zingt ze in Huis van de Weemoed door haarzelf vertaalde Portugese fado en eigen Nederlandstalig werk.

Gilbert den Broeder / piano

Gilbert den Broeder specialiseerde zich in het begeleiden en coachen van zangers. Hij werkte samen met onder andere het Koninklijk Concertgebouworkest en is actief bij De Nationale Opera en Ballet, De Nederlandse Reisopera, The Dutch National Opera Studio en het Opera Forward Festival. Voor het Internationaal Theater Amsterdam coachte hij de acteurs Ramsey Nasr en Gijs Scholten van Aschat. Daarnaast is hij pianist voor diverse concoursen als de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch. Verder werkt hij als pianist mee aan verschillende radio- en televisieprogramma's en begeleidde hij de masterclassweek van Thomas Quasthoff voor jonge, talentvolle zangers voor de serie Grote Zangers.

Tamar Brüggemann / mededirecteur Wonderfeel - jurylid Young Artist Platform

Tamar Brüggemann kreeg de liefde voor (oude) muziek met de paplepel ingegoten en speelde bugel in de dorpsfanfare. Ze studeerde Nederlands en Muziekwetenschappen in Utrecht en Berlijn. Al tijdens haar studie werkt ze voor het Festival voor Oude Muziek Utrecht waar ze in de loop van de jaren een groot aantal functies bekleedt. Van 2013 tot 2016 is zij zakelijk directeur van Holland Baroque. In die periode ontstaat het idee voor een meerdaags openluchtfestival met klassieke muziek, maar met de sfeer van een popfestival zoals Lowlands. In 2015 vindt de eerste editie van Wonderfeel plaats, waarvan zij vanaf de oprichting mededirecteur is.

Phyllis Ferwerda / piano

Phyllis Ferwerda studeerde bij Gérard van Blerk aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en aansluitend bij Jan Wijn. Al snel werd haar grote affiniteit met en artistieke voor kamer- en vocale muziek herkend. Diverse grote zangers nodigen haar uit als begeleider voor hun masterclasses en cursussen, waaronder Elisabeth Schwarzkopf, Elly Ameling en Robert Holl. Daarnaast was zij als correpetitor actief aan onder andere de de Britten/Pears School of Advanced Musical Studies, de Reisopera en de International Vocal Competition in 's-Hertogenbosch.

Daarnaast speelde en acteerde Ferwerda in muziektheaterproducties voor kinderen en was te horen in recitals met onder meer Miranda van Kralingen, Barbara Hannigan, Tania Kross en Barbara Kozelj. Ze vormt sinds 2016 een duo met Jan-Willem Schaafsma.

Bernarda Fink / mezzosopraan - docent masterclass

Bernarda Fink is een veelgevraagd zangeres die wordt geroemd om de veelzijdigheid van het repertoire dat zij brengt en dat uiteenloopt van oude muziek tot 20^e-eeuwse werken. Ze werkte samen met vooraanstaande orkesten als het Koninklijk Concertgebouworkest en met dirigenten als Daniel Barenboim, Riccardo Chailly en Nicolaus Harnoncourt. Daarnaast vertolkte ze verscheidene operarollen bij de belangrijkste operahuizen in Europa en geeft regelmatig liedrecitals. In 2016 gaf ze een gedenkwaardig recital tijdens de eerste editie van het festival. Veel van de cd-opnamen waaraan zij haar medewerking verleende vielen in de prijzen.

Fink geeft ook masterclasses aan onder andere de Wiener Meisterkurse en aan het Franz-Schubert-Institut in Baden bei Wien. Verder was ze jurylid bij diverse concoursen.

Toni Ming Geiger / piano

Toni Ming Geiger studeerde aan de conservatoria van Keulen en Parijs en werd in zijn artistieke ontwikkeling gesteund door onder andere het Britten Pears Young Artist Programme en de Lied Akademie des Heidelberger Frühling. Hij wordt

geroemd om zijn aanpassingsvermogen, muzikaliteit en verbeeldingskracht. Ming Geiger ontwikkelde een eigen benadering van het liedgenre, waarin zijn persoonlijke relatie met een werk belangrijk is. Daarbij overschrijdt hij graag grenzen tussen culturen en kunstdisciplines en voegt zo een eigen stem en extra facetten toe aan een intieme uitvoering van kamermuziek. In zijn programma's benadrukt hij graag de veelzijdigheid van het lied door klassieke en hedendaagse composities naast elkaar te programmeren.

Annelies van Gerven / zangdocent

Annelies van Gerven studeerde zang aan het Conservatorium van Utrecht. Tijdens het tweede Internationaal Concours voor Liedbegeleiders in 1988 behaalde zij samen met pianiste Lidwien Boumans de prijs voor het beste Nederlandse duo. Voor Van Gerven is lesgeven een grotere passie dan zelf op het podium te staan. Zij geeft les aan jong en oud in zowel klassiek- als musicalrepertoire. Bij het KunstenHuis Idea afdeling muziek in Zeist leidde ze bijna dertig jaar Het Zang-theater. Voor haar geldt dat er niets leukers is, dan van je hobby je vak maken.

Femke de Graaf / piano

Femke de Graaf begon al jong met musiceren en soleerde op vijftienjarige leeftijd al in het Eerste Pianoconcert van Beethoven. Zij behaalde haar master aan het Conservatorium van Amsterdam waar zij studeerde bij Mila Baslawskaja. Naast haar opleiding tot solo-pianist specialiseerde zij zich in liedbegeleiding bij Rudolf Jansen en opera coaching bij Han Louis Meijer en volgde masterclasses bij onder anderen Roger Vignoles, Kelvin Grout, Graham Johnson en Thomas Quasthoff. Sinds haar studietijd vormt zij een duo met Francis van Broekhuizen en is regelmatig te horen in recitals met bekende zangers. Daarnaast heeft De Graaf een eigen lespraktijk, is repetitor bij koren en masterclasses en is verbonden aan de afdeling educatie van De Nationale Opera, waar zij workshops geeft aan middelbare scholieren.

Maarten van der Grinten / gitaar

Maarten van der Grinten studeerde cum laude af aan het Hilversums Conservatorium en vervolgde zijn studie in New York aan de Manhattan School of Music. In de jaren 90 richt hij het Maarten van der Grinten - Benjamin Herman Quartet en ensemble DIG d'DIZ op. Van der Grinten is bekend om zijn expressieve, creatieve en intieme spel. Alhoewel hij vaak wordt aangeduid als jazzgitarist heeft hij een grote liefde voor mooie liedjes en zoekt daarom graag crossovers tussen verschillende stijlen.

Hij trad op met bekende zangers als Greetje Kauffeld, Mathilde Santing, Rita Reys en Cristina Branco en bekende ensembles als het Jazz Orchestra of the Concertgebouw, het Metropole Orkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het Willem Breuker Kollektief.

Hans Haffmans / presentator

Hans Haffmans studeerde theologie in Nederland en de Verenigde Staten, woonde twee jaar in Jordanië voor zijn Arabische taalstudie en studeerde klassiek gitaar aan het Conservatorium van Amsterdam. Sindsdien werkt hij voor NPO Klassiek. Voor de Wereldomroep presenteerde hij ruim tien jaar het wekelijkse programma Live at The Concertgebouw dat in de Verenigde Staten via ongeveer tweehonderd FM-stations werd uitgezonden.

In 2010 won hij met het programma *Viertakt Vroeg* de Zilveren Reissmicrofoon, de jaarlijkse radioprijs van de Nederlandse mediajournalisten. Momenteel presenteert hij voornamelijk radio- en televisieprogramma's voor de NTR. Daarnaast verzorgt hij concertinleidingen, publieke interviews en cursussen voor Het Koninklijk Concertgebouw.

Irene Hoogveld / sopraan

Irene Hoogveld haalde cum laude haar bachelor aan de ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten bij sopraan Claudia Patacca. In 2019 studeerde zij eveneens cum laude af aan de Guildhall School of Music & Drama in Londen als Guildhall Artist Master in Performance. Ze won verscheidene prijzen waaronder de Vriendenprijs van de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch.

Hoogveld vertolkte diverse operarollen bij onder andere de National Opera en creëerde in 2021 haar eigen opera-initiatief *Eer(s)t de Dame*: een serie Nederlandstalige monodrama's met eigentijdse thema's.

Gedreven door een passie voor moderne, Nederlandse muziek zong Hoogveld een groot aantal premières voor diverse Nederlandse componisten. Zij vormt een duo met pianiste Maxime Snaterse.

Cas Jönsthövel / taalkundige

Cas Jönsthövel is specialist op het gebied van uitspraak en interpretatie van het gezongen Duits. Al tijdens zijn studie Duitse Taal en Letteren legde hij zich toe op uitspraak, drama en poëzie. Naast een jarenlange leservaring bouwde hij een brede muzikale ervaring op als koor- en ensemblezanger en deed hij theaterle ervaring op als speler.

Hij werkte mee aan liedinterpretatieklassen met onder anderen Margreet Honig, Frans Huijts, Maarten Koningsberger, Henk Guittart en Robert Holl. Daarnaast was hij enkele jaren docent bij de Gesangssommer Ins van Margreet Honig en verleent jaarlijks zijn medewerking aan festival Vocallis. Van 1998 tot 2021 was hij werkzaam bij Codarts Rotterdam.

Inge van Keulen / koordirigent

Inge van Keulen studeerde zang aan het conservatorium Helicon bij Mariola Niedzielska, en volgde daarnaast lessen bij Christiaan Boele en Rebecca Stewart. In 2016 voltooide ze de applicatieopleiding koordirectie voor vakmusici aan het Utrechts Conservatorium, waar zij les had van Fokko Oldenhuis en Rob Vermeulen.

Vanuit de wens om zichzelf uit te dagen en door zingen dieper tot de kern te komen en anderen aan te moedigen dat ook te doen, volgde zij diverse lessen en cursussen in onder meer solozang, barokmuziek, methodiek lichte muziek en muziekfenomenologie. Inge is onder meer actief als zangeres, koordirigent en organiseert meezingochtenden in theaters.

Tomas Kildišius / bariton

Tomas Kildišius wordt sinds zijn schooltijd omringd door muziek en stond al op dertienjarige leeftijd voor het eerst als solist op het podium. In 2020 rondde hij zijn bachelor aan de Robert Schumann Hochschule Düsseldorf af en studeert sindsdien verder voor zijn master bij Konrad Jarnot en Hans Eijsackers. Al tijdens zijn opleiding vertolkte hij verscheidene operarollen, volgde masterclasses en trad op met diverse orkesten en operagezelschappen. Hij verzorgde van meerdere werken de wereldpremière in de genres lied en muziektheater. In 2023 won hij met pianist Ani Ter-Martirosyan het Young Artist Platform en de Grand Prix van het Concours international de Chant-Piano Nadia et Lili Boulanger met Gustas Raudonius.

Maarten Koningsberger / bariton

Maarten Koningsberger studeerde onder meer bij Max van Egmond, Elisabeth Schwarzkopf en Margreet Honig. Inmiddels heeft hij een internationale reputatie verworven als concertzanger, operazanger en liedvertolker. Die grote verscheidenheid aan stijlen is dan ook kenmerkend voor hem. Zijn recitals als liedzanger, met pianisten als Irwin Cage en Graham Johnson, voerden hem naar prestigieuze zalen over de hele wereld.

Geroemd om zijn warme stemgeluid en beeldende tekstbehandeling is Koningsberger zeer geliefd om zijn liedrecitals, waarin hij naast het traditionele liedrepertoire het experiment niet schuwt. Zijn discografie omvat zo'n dertig cd's opgenomen met repertoire dat loopt van Dowland tot Jazz. Daarnaast was hij docent aan conservatoria in Amsterdam en in Parijs.

Désirée Krikhaar / kunsthistorica

Désirée Krikhaar studeerde Kunstgeschiedenis aan de Universiteit in Nijmegen met de vakken Oosterse Theologie en Liturgie en Slavistiek. Ze specialiseerde zich vervolgens in vroegchristelijke, middeleeuwse, Byzantijnse en Oosters-orthodoxe iconografie. Van 1986 tot 1995 was zij verbonden aan Bureau Hodegon in Den Haag als specialist in Byzantijnse en orthodox-christelijke kunst. Na deze periode verzorgde zij als freelancer onder meer lezingen, cursussen, excursies en reizen naar landen met een Byzantijnse erfenis waaronder Armenië.

Zij maakte deel uit van keuringscommissies van grote antiekbeurzen en verleende medewerking aan de samenstelling van verscheidene exposities in onder meer Museum Catharijneconvent in Utrecht en het Ikonenmuseum in Kampen. Krikhaar publiceerde meerdere boeken, schrijft artikelen en werkte mee aan diverse radio- en tv-programma's, zoals 'In levenden lijve' en 'De Nieuwe Vermeer'.

Dinant Krouwel / musicoloog

Dinant Krouwel studeerde muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht met als specialisatie liedkunst. Hij is bedrijfsleider van muziekhandel Broekmans & van Poppel in Utrecht en werkt voor hun uitgeverij. Een aantal maal per jaar schrijft hij met grote kennis van zaken over nieuwe uitgaven van bekend en onbekend liedrepertoire in het ledenblad van de Vereniging Vrienden van het Lied. Als editor werkte hij mee aan de nieuwe uitgave van de liederen van Alphons Diepenbrock. Krouwel begeleidt diverse vocalisten aan de piano en geeft, samen met zangpedagogen, interpretatielessen. Daarnaast houdt hij lezingen op liedgebied.

Sholto Kynoch / piano

Sholto Kynoch is een veel gevraagd pianist, gespecialiseerd in kamermuziek en liedbegeleiding. Hij is oprichter en artistiek leider van het Oxford International Song Festival, dat geroemd wordt om haar brede en verdiepende programmering. Daarnaast ontving hij in 2018 de titel Fellow of the Royal Academy, die verleend wordt aan musici die een bijzondere bijdrage hebben geleverd aan het muzikale vak. Sholto Kynoch was te horen op de belangrijkste concertpodia en werkt samen met vele gerenommeerde zangers als Benjamin Appl, Robert Holl en Christoph Prégardien. Samen met violist Jonathan Stone en cellist Christian Elliott vormt hij het Phoenix Piano Trio. Hij nam verscheidene cd's op, waaronder de complete werken van Hugo Wolf.

Joseph Middleton / piano

Joseph Middleton heeft zich gespecialiseerd in liedbegeleiding en wordt alom bejubeld om zijn affiniteit met het repertoire. Opera Magazine omschreef hem als 'een waardig opvolger van de legendarische liedpianist Gerald Moore'. Hij was de eerste en tot nu toe enige liedpianist die de Royal Philharmonic Society's Young Artist Award won, de meest prestigieuze prijs die in het Verenigd Koninkrijk aan een musicus wordt toegekend.

Naast zijn optredens met vooraanstaande zangers op de belangrijkste concertpodia wereldwijd is hij artistiek leider van het Leeds Lieder Festival en fellow aan de Royal Academy of Music. Zijn passie voor het lied heeft er onder andere toe geleid dat hij hedendaagse componisten heeft gevraagd werken te componeren, waarvan hij de première verzorgde.

Lia Mulder / zangdocent

Lia Mulder studeerde aan het Sweelinck Conservatorium bij Lucienne van Dijk en Margreet Honig. Al tijdens haar studie trad ze op als soliste in Frankrijk en Duitsland, in uiteenlopende theatrale en concertante uitvoeringen van werken van onder anderen Bizet, Schönberg, Humperdinck en Hendrik Andriessen. Naast haar lespraktijk geeft zij recitals met liederen van onder anderen Brahms, Duparc, Stravinski en vele anderen. Zij werkt regelmatig samen met instrumentalisten in uiteenlopende kamermuziekprogramma's en werkt mee aan festivals zoals Gaudeamus.

Manuela Ochakovski / zangdocent

Manuela Ochakovski studeerde cum laude af aan de muziekacademie in Iași, Roemenië. Aansluitend op haar studie was zij als operazangeres verbonden aan de staatsopera van Timisoara. Concerttournees brachten haar naar de grote concertzalen in Italië, de Verenigde Staten, Canada, Oostenrijk, België, Luxemburg en Nederland. Op uitnodiging van de belangrijkste Roemeense symfonieorkesten verleende zij haar medewerking aan diverse radio- en tv-opnamen. Naast haar carrière als uitvoerend musicus is Ochakovski actief als zangpedagoge. Haar zangstudio Il Portamento heeft inmiddels een internationale reputatie opgebouwd en trekt zangers Europa en zelfs Canada. Zij coacht professionals en geeft ook les aan amateurs.

Waltraud Österreicher / performance coach - docent masterclass

De Oostenrijkse actrice Waltraud Österreicher is een veelzijdig persoon. Ze studeerde af als musicus en acteur en heeft verscheidene films en theateroptredens in binnen- en buitenland op haar naam staan. Haar passie voor mensen en haar brede achtergrond in muziek, theater en psychologie, leidden ertoe dat zij inmiddels een veelgevraagd coach voor musici is.

Ze verdiepte zich onder meer in stemgebruik, dictie, pantomime, houding en beweging en groepsdynamiek. Haar kennis en ervaring stellen haar in staat snel de unieke gaven en persoonlijke belemmeringen van een musicus te analyseren en hen te begeleiden op basis van haar eigen methode om professionele optredens succesvoller en interessanter te laten zijn.

Matthijs Overmars / piano

Matthijs Overmars studeerde schoolmuziek en koordirectie aan het Conservatorium van Utrecht. Tijdens zijn studie richtte hij met vier medestudenten de a capellagroep Intermezzo op, die uitgroeide tot een professioneel en internationaal gewaardeerd vocaal ensemble met een eigen concept en signatuur. De afgelopen jaren was Overmars werkzaam als koordirigent, docent muziek, koorzang, handvaardigheid en fluitenbouw aan de Zeister Vrije School. Eerder was hij ook verbonden aan Academie De Wervel, Hogeschool Helicon, het Zeister Kamerkoor en als docent aan de meerjarige dirigentenopleiding van het Utrechts Centrum voor de Kunsten. In 2010 startte hij het projectkinderkoor Spring.

Sara Pavlovic / piano

Sara Pavlovic studeerde cum laude af aan de Robert-Schumann-Hochschule in Düsseldorf waar zij les had van Paolo Giacometti. Vanwege haar grote liefde voor het lied studeerde zij verder aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe bij Hartmut Höll. Daarnaast volgde zij masterclasses bij onder anderen Thomas Hampson, Henk Neven, Hans Eijsackers en Christianne Stotijn. Pavlovic wist meerdere prijzen in de wacht te slepen waaronder het Young Artist Platform 2022 met sopraan Yue Wang. Al tijdens haar studie was zij actief als liedpianist op verscheidene

muziekfestivals. Inmiddels is zij een geliefd pianist wier spel wordt omschreven als expressief en gevoelig. Daarnaast is zij correpetitor bij masterclasses en zet zo haar muzikale expertise in bij de opleiding en ontwikkeling van jonge musici.

Suze van der Poll / taalkundige

Suze van der Poll is als universitair docent Scandinavische en Europese Letterkunde verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. In 2009 promoveerde zij op een dissertatie over de terugkeer van het realisme in de hedendaagse Noorse literatuur. Haar onderzoek richt zich op de hedendaagse Scandinavische literatuur - en dan met name op de verbeelding van het concept 'thuis'. Ook publiceert zij met regelmaat over het werk van een aantal klassieke Scandinavische auteurs als Henrik Ibsen.

Pynarello / ensemble

Pynarello is een rebellencollectief gesneden uit flexibel schuimrubber bestaande uit de grootste talenten van dit moment. Het wil klassieke muziek op vernieuwende wijze naar het publiek brengen: avontuurlijker, spontaner, directer, zonder dirigent en zonder bladmuziek.

In 2023 won Pynarello De Ovatie, de prijs die de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) uitreikt aan musici die een bijzondere podiumpresentatie hebben geleverd en daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan het Nederlandse klassieke muziekleven. De jury schreef in haar rapport over het programma *Vrijheid & Overwinning* - met onder andere de Negende Symfonie van Sjostakovitsj: 'Het resultaat is een bonte verzameling musici waar het spelplezier van afspat.'

Lenneke Ruiten / sopraan

Lenneke Ruiten ontwikkelde zich in korte tijd tot een van de meest gevraagde sopranen. Ze staat op de grootste Bühnen van de wereld en heeft een indrukwekkende internationale carrière in opera, concert en lied. Ze studeerde met onderscheiding af aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag bij Maria Rondel en Meinard Kraak en specialiseerde zich verder aan de operaopleiding van de Musikhochschule in München. Ze was te horen in oratoria en vertolkte vele operarollen in de grote operahuizen.

Ruiten heeft een grote passie voor het klassieke lied. Ze specialiseerde zich in het Duitse lied en de Franse mélodie bij vooraanstaande liedzangers en -pianisten als Robert Holl, Elly Ameling en Rudolf Jansen. Ruiten won meerdere prijzen op diverse concoursen, waaronder de 1e prijs, publieksprijs én persprijs tijdens de 44ste International Vocal Competition 's-Hertogenbosch. In 2023 ontving zij uit handen van Robert Holl de Elly Amelingring.

Leo Samama / musicoloog

Leo Samama studeerde muziekwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht en compositie bij Rudolf Escher. Hij was verbonden aan het Utrechts Conservatorium als docent muziek en cultuurgeschiedenis. Aansluitend werd hij docent muziek van de 20e eeuw aan de Universiteit Utrecht. Samama was tevens muziekrecensent bij De Volkskrant en NRC Handelsblad en staat bekend als dé Nederlandse expert op het gebied van moderne muziek en het muziekleven in Nederland. Hij schreef meerdere artikelen en boeken en geeft met grote regelmaat lezingen en gastcolleges met onder andere de relatie tussen muziek en poëzie als thema. Zijn hoorcolleges zijn te beluisteren op cd's voor Home Academy.

Carolyn Sampson / sopraan

Carolyn Sampson oogst grote successen als vertolker van liederen en diverse operarollen binnen het Verenigd Koninkrijk, Europa, de VS en Japan. Ze werkt daarbij samen met gerenommeerde orkesten en befaamde dirigenten als Riccardo Chailly, Philippe Herreweghe en Trevor Pinnock. Sampson geeft regelmatig liedrecitals in onder meer Wigmore Hall en tijdens festivals als het Oxford International Song Festival en het Leeds Lieder Festival. Ze vormt een vast liedduo met pianist Joseph Middleton met wie zij inmiddels zes cd's opnam, die bijzonder goed werden ontvangen.

Rosanne van Sandwijk / mezzosopraan

Rosanne van Sandwijk ronde haar studie cum laude af aan het Conservatorium van Rotterdam, waar zij les had van Roberta Alexander. Zij wordt gecoacht door onder anderen Anne Sofie von Otter en Margreet Honig. Van Sandwijk is laureaat van de Académie Européenne de Musique in Aix-en-Provence, waar zij meerdere liedrecitals gaf. Zij behaalde meerdere prijzen waaronder de oratoriumprijs tijdens het 48ste Internationaal Vocalisten Concours en de GrachtenfestivalPrijz. Als operazanger en solist werkte zij samen met gerenommeerde musici en orkesten met repertoire dat reikt van barok tot minimal music. Verder was ze te horen in liedrecitals, waarbij ze optrad met onder andere Malcolm Martineau, Julius Drake en Kristian Bezuidenhout.

Cécile van de Sant / alt-mezzosopraan

Cécile van de Sant ronde haar studie cum laude af aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam waar zij studeerde bij Cora Canne Meijer. Aansluitend vervolgde zij haar studie in New York. Ze vertolkte wereldwijd een grote verscheidenheid aan operarollen in werken van onder anderen Monteverdi, Händel, Gluck, Mozart, Wagner, Britten en Philip Glass.

Daarnaast was zij veelvuldig te horen in oratoria en met orkesten als het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Ter ere van de 90^e verjaardag van Pierre Boulez zong zij diens *Le Marteau sans Maître* met het Nieuw Ensemble onder leiding van Ed Spanjaard. Ook zong zij vele liedrecitals met pianisten als Thom Janssen, Thom Bollen, Nathalie Doucet en recenter met Kelvin Grout.

Jan-Willem Schaafsma / tenor

Jan-Willem Schaafsma studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en vervolgens aan de Dutch National Opera Academy. Na zijn studie vertolkte hij verscheidene operarollen bij onder meer De Nationale Opera, Opera Zuid en de Nederlandse Reisopera. Ook speelde hij producties van Barok Opera Amsterdam en Opera2Day en was te horen bij de NTR ZaterdagMatinee.

Schaafsma zong bij gerenommeerde orkesten als het Concertgebouworkest, het Noord Nederlands Orkest, het Orkest van de Achttiende Eeuw en de Nederlandse Bachvereniging. Daar werkte hij samen met vooraanstaande dirigenten als Ed Spanjaard, Edo de Waart, Kenneth Montgomery en Reinbert de Leeuw. Hij zong de aria's in de allereerste Matthäus Passion die De Leeuw ooit dirigeerde. Sinds 2016 vormt hij een liedduo met Phyllis Ferwerda.

Henriette Schenk / zangdocent

Henriette Schenk studeerde zang aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, waar zij les had van Charles van Tassel. Aansluitend vervolgde zij haar studie bij Margreet Honig. Schenk werkte mee aan verscheidene operaproducties, maar richtte zich later meer op de lichte klassieke muziek. Met kinderboekenschrijver Karel Eykman maakte zij een muziektheatervoorstelling voor kinderen.

Van 2007 tot 2012 woonde en werkte zij in Moskou, waar zij doorbrak toen zij in clubs liederen van onder andere Weill en Gershwin, chansons, jiddische en Russische liederen zong. Eenmaal terug in Nederland zong zij dit repertoire ook hier, waarbij zij met verschillende musici samenwerkte.

Lestari Scholtes / piano

Lestari Scholtes studeerde bij Jan Wijn aan het Conservatorium van Amsterdam. Inmiddels heeft zij een bloeiende concertpraktijk en gaf concerten op alle continenten, als solist en met haar ensembles. Met pianist Gwyllim Janssens vormt zij sinds 2003 het bijzonder succesvolle Pianoduo Scholtes & Janssens.

Daarnaast is Scholtes regelmatig jurylid bij (inter)nationale concoursen en geeft wereldwijd masterclasses. Met Janssens is zij ook oprichter van de Pianoduo Festival Academy, waar zij jonge, talentvolle duo's coachen. Zij is artistiek en zakelijk leider van de serie Vrienden van de Kamermuziek te Amsterdam, het Pianoduo Festival Amsterdam en het Kamermuziekfestival Schoorl. Sinds 2018 is zij ook programmeur bij het Grachtenfestival.

Marie Seidler / mezzosopraan

Marie Seidler behaalde haar master in Frankfurt am Main bij Hedwig Fassbender en studeerde aan de Royal Academy of Music in Londen, waar zij haar opleiding in 2013 met onderscheiding afsloot. In de jaren daarna won ze meerdere prijzen en in 2013 was zij Britten-Pears Young Artist.

Inmiddels heeft zij het predicaat 'young artist of the year' (German Opernwelt; 2018) ruimschoots waargemaakt en was zij te horen in diverse opera's en op

concertpodia en festivals wereldwijd. In 2020 maakte zij haar debuut op de Schubertiade in Schwarzenberg. In maart 2021 bracht zij met pianist Götz Payer haar debuut-cd *Tief von fern* uit, in januari 2022 gevolgd door een album met Schönbergs *Das Buch der hängenden Gärten* met Toni Ming Geiger.

Maxime Snaterse / piano

Maxime Snaterse begon op negenjarige leeftijd met pianolessen. Ze behaalde cum laude haar bachelor en master aan het ArtEZ Conservatorium waar ze studeerde bij Frank van der Laar. Recent behaalde zij - opnieuw met de hoogste onderscheiding - ook het masterdiploma van het Koninklijk Conservatorium in Brussel. Snaterse wist de afgelopen jaren meerder prijzen in de wacht te slepen bij nationale en internationale concoursen. Ze volgde zomercursussen en kreeg masterclasses van onder meer Boris Berman, Bernd Goetzke en Lars Vogt.

Momenteel vormt Snaterse met diverse musici vaste kamermuziekensembles en is ze met hen en als solist te beluisteren in binnen- en buitenland.

Met Irene Hoogveld vormt zij sinds kort een vast duo. Daarnaast werkte zij mee aan projecten met andere kunstdisciplines. Verder geeft ze les op verschillende academies in Brussel.

Anita van Soest / regisseur

Anita van Soest is een klassiek geschoolde trompettist en heeft zich ontwikkeld tot een veelgevraagd solist en ensemblemusicus. Haar werkterrein is veelzijdig. Behalve dat zij vele genres beheerst - van klassiek tot pop - organiseert ze graag theatrale concerten met bevriende musici en kunstenaars.

Daarnaast is Van Soest als docent Theater en Trompet verbonden aan Kunsten-Huis Idea en het Houtens Muziek Collectief. Ze regisseerde verscheidene amateurvoorstellingen waarbij zij muziek en toneel combineert en richtte in Den Dolder Tamar Muziektheater op, waar ze op eigen wijze invulling geeft aan het verbinden van muziek en toneel in sprankelende voorstellingen.

Raoul Steffani / bariton

Raoul Steffani studeerde summa cum laude af aan de conservatoria van Tilburg en Amsterdam en vervolgde zijn studie aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen. In 2023 ontving hij de Nederlandse Muziekprijs, de hoogste onderscheiding die door de Nederlandse staat aan een musicus kan worden uitgereikt. Eerder won hij onder meer in 2018 de GrachtenfestivalPrijs.

Daarnaast is hij lid van Equilibrium, het young artists program van Barbara Hannigan. Steffani is thuis in het oratorium- en operarepertoire, maar heeft een grote liefde voor het klassieke lied. Het Scandinavische repertoire kan daarbij op zijn bijzondere belangstelling rekenen. Hij bracht inmiddels drie cd's uit waarvoor hij samenwerkte met Gerold Huber, Magdalena Kožená, Barbara Hannigan en Camerata RCO.

Richard Stokes / musicoloog

Richard Stokes is professor aan de Royal Academy of Music en geeft regelmatig lezingen en masterclasses. Daarnaast is hij menigmaal jurylid bij internationale liedconcoursen. Richard Stokes vertaalde diverse opera's en heeft meerdere boeken op zijn naam staan over onder meer de cantates van Bach en is auteur van titels als *The Spanish Song Companion*, *A French Song Companion*, *The Book of Lieder*. Deze laatste bevatten honderden vertalingen van vele teksten uit het liedrepertoire. In 2012 kreeg Richard Stokes de Verdienstorden der Bundesrepublik Deutschland toegekend.

Ani Ter-Martirosyan / piano

Ani Ter-Martirosyan is een veelgevraagd pianist. Al tijdens haar opleiding nam ze deel aan diverse concoursen en was op verschillende festivals te beluisteren. Kenmerkend voor haar spel zijn haar lichte toucher en poëtische klank. Aan het Conservatorio di Musica Santa Cecilia di Roma bekwaamde zij zich op het bespelen van historische instrumenten als het klavecimbel en de fortepiano. Die mogelijkheid was van grote invloed op haar ontwikkeling als musicus. Behalve als solist is Ter-Martirosyan ook te horen als kamermusicus en liedpianist. Als lid van de Association of Young Armenian Composers and Performers is zij een warm pleitbezorger voor de uitvoering van werken van hedendaagse componisten. In 2023 won zij met bariton Tomas Kildišius het Young Artist Platform.

Robin Tritschler / tenor

Robin Tritschler studeerde aan de Royal Irish Academy of Music en de Royal Academy of Music in Londen. De lyrische tenor is geliefd bij zowel pers als publiek. Hij trad op met vooraanstaande orkesten als het Orchestre National de Lyon, het Orchestre de Radio France, het London Philharmonic Orchestra en het Bournemouth Symphony Orchestra. Tritschler is bekend van zijn recitals in bijvoorbeeld Wigmore Hall en het Concertgebouw en operarollen bij onder meer de Welsh National Opera, La Monnaie in Brussel en het Royal Opera House. Met pianisten als Graham Johnson en Malcolm Martineau nam hij een aantal lovend ontvangen cd's op.

Heleen Vegter / piano

Na haar hoofdvakstudie piano bij Frank van de Laar - aan het ArtEZ Conservatorium - bleef het lied een bijzondere aantrekkingskracht uitoefenen op Heleen Vegter. Ze volgde masterclass bij onder anderen Elly Ameling, Robert Holl en Julius Drake. Als Britten-Pears Young Artist werkte zij samen met onder anderen Angelika Kirchschlager, Anne Sofie von Otter en Kristian Bezuidenhout. Ze was te horen op internationale festivals en speelde in onder meer Muziekgebouw aan 't IJ en het Concertgebouw. Vegter is initiatiefnemer en artistiek leider van Stichting Leading Lied die het klassieke lied toegankelijk wil maken voor een breder publiek. Buiten haar goed-

gevulde concertagenda geeft ze pianolessen in haar privépraktijk in Arnhem en is medeorganisator en bestuurslid van de landelijke graadexamens van de European Piano Teachers Association (EPTA).

Annemiek van der Ven / koordirigent

Annemiek van der Ven rondde haar studie Docent Muziek, met als bijvak klassieke zang, af aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en behaalde cum laude het diploma koordirectie aan het Conservatorium van Amsterdam. Als eerste alt maakte ze een aantal jaren deel uit van het female a capella ensemble Wishful Singing. Vanaf haar studietijd leidde Annemiek diverse koren in verschillende genres. Zij was de vaste dirigent van het VUKoor en het vocaal ensemble The Gents. Van der Ven was als muziekpedagoog en dirigent verbonden aan Vocaal Talent Nederland. Momenteel volgt zij een PABO-opleiding en is werkzaam als leerkracht op de Zeister Vrije School.

Bas Verheijden / piano

Bas Verheijden heeft als concertpianist en kamermusicus een indrukwekkende staat van dienst. Hij won verscheidene prijzen en werd als eerste Nederlander ooit aangenomen aan de Accademia Pianistica in Imola. Verheijden is een eigenzinnig pianist die graag op zoek gaat naar vernieuwing en mogelijkheden voor variatie in zowel bekend als onbekend repertoire, zoals in zijn succesvolle kamermuziekserie Maestros van Dichtbij waarin hij bijzondere combinaties maakt met onbekend, onterecht vergeten repertoire in samenwerking met jong talent en bekende musici. Daarnaast is hij pianist van het Atlantic Trio, waarmee hij een aantal cd's opnam en werkt regelmatig samen met bariton Maarten Koningsberger en tenor Hans Pieter Herman.

Olivia Vermeulen / mezzosopraan

Olivia Vermeulen studeerde in Detmold en Berlijn, waar zij les had van Julie Kaufmann en volgde masterclasses bij onder meer Dietrich Fischer-Dieskau, Andreas Scholl, Thomas Quasthoff en Irwin Gage. Sindsdien maakte ze naam als een van de meest vooraanstaande zangers in de wereld van klassieke muziek. Ze wordt geroemd om de kleurenrijkdom van haar stem. Haar optredens - met een repertoire dat varieert van oude muziek tot hedendaagse werken - zijn bij publiek en pers bijzonder geliefd. Vermeulen is regelmatig te horen in opera's, werkte samen met gerenommeerde orkesten en dirigenten en wordt veelvuldig uitgenodigd op te treden tijdens grote festivals. Opnamen waaraan zij haar medewerking verleenden werden lovend ontvangen en de cd *Dirty Minds*, die zij met pianist Jan Philip Schulze uitbracht, werd bekroond met een Edison.

Roger Vignoles / piano - docent masterclass

Gedurende zijn bijna vijf decennia omspannende carrière is Roger Vignoles een van de meest gevraagde en geliefde liedpianisten van onze tijd geworden. Hij trad wereldwijd op alle belangrijke podia en festivals op met gerenommeerde musici als Florian Boesch, Bernarda Fink, Kiri te Kanawa en Mark Padmore.

Ook nam hij verscheidene cd's op.

Naast zijn volle concertagenda, is Vignoles ook een toegewijd docent en coach voor jonge zangers en pianisten. Hij geeft regelmatig masterclasses en workshops in Europa, Scandinavië en de VS. Dit jaar verleent hij ook zijn medewerking aan onze masterclass.

Aaron Wajnberg / piano - jury Young Artist Platform

Aaron Wajnberg is een veelgevraagd liedpianist en geliefd kamermusicus die geroemd wordt om zijn gevoel voor poëzie en artistiekeit. Hij werkte samen met gerenommeerde zangers als Ann Murray, Ian Bostridge en Sophie Karthäuser en met aanstormende talenten als Jeanine De Bique. Zijn interpretaties van hedendaagse muziek - waarvan hij vele wereldpremières verzorgde - worden alom geprezen.

Naast zijn drukke concertagenda is Wajnberg een toegewijd coach voor jonge zangers en pianisten. Hij geeft masterclasses en workshops in New York, Parijs en Frankrijk en is docent lied en piano aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen. Verder is hij artistiek leider van Antwerp Liedfest.

Yue Wang / sopraan

Yue Wang studeerde aan het Shanghai Conservatory of Music bij de Chinees-Amerikaans bariton Zhou Zheng. Al tijdens de bachelorfase van haar studie vertolkte zij verscheidene operarollen in onder meer *Dido en Aeneas*, *The Fairy Queen* en gaf diverse concerten in binnen- en buitenland. Inmiddels studeert zij bij Hartmut Höll en Mitsuko Shirai aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe. Naast opera heeft Wang ook een grote liefde voor het lied.

Judith van Wanroij / sopraan

Judith van Wanroij studeerde bij Margreet Honig aan het Conservatorium van Amsterdam en De Nederlandse Opera Academie. In 2003 won zij de eerste prijs bij de Erna Spoorenberg Vocalisten Presentatie en in 2005 nam ze deel aan de Jardin des Voix 2005, de zangacademie van Les Arts Florissants en William Christie. Van Wanroij staat bekend om haar 'intens dramatische interpretaties van herontdekte en minder bekende opera's' en wordt geprezen om de verbazingwekkende manier waarop ze alle kleurschakeringen van poëzie weet over te brengen. Ze vertolkte een grote verscheidenheid aan operarollen in toonaangevende operahuizen in Europa en de VS en beheerst een breed repertoire dat varieert van Franse en Italiaanse barokmuziek tot Mozart en romantische werken.

Dana Zemtsov / altviool

Dana Zemtsov werd geboren in een bijzonder muzikale familie die - afgezien van wat violisten, een componist en een zanger - uitsluitend altviolisten kent. Haar eerste muzieklessen kreeg zij dan ook van haar oma en ouders. Later studeerde ze bij altvioolvirtuoos Michael Kugel. Zemtsov won vele prijzen, waaronder de prestigieuze Kersjesprijs.

Inmiddels is zij een van de meest veelbelovende altviolisten van haar generatie, wier spel wordt geroemd om de klankrijkdom. Zemtsov treedt als solist en kamermusicus wereldwijd op in de grote concertzalen met gerenommeerde musici en orkesten en heeft vijf cd's op haar naam staan.

Daarnaast geeft zij regelmatig les aan onder andere de Davidsbündler Muziek-academie in Den Haag en organiseert samen met familieleden jaarlijks de Zemtsov Altviool Masterclasses.

Olga Zuiderhoek / actrice

Olga Zuiderhoek studeerde aan de Amsterdamse Toneelschool. Nadat zij jarenlang verbonden was aan het Werkteater, werkte ze onder andere bij toneelgezelschappen Orkater en De Mexicaanse Hond. Daar speelde zij vooral in nieuwe stukken van eigen bodem, die soms voor haar geschreven werden. Zuiderhoek werk samen met bekende auteurs als Adriaan van Dis, Judith Herzberg, Paul Haenen, Wim T Schippers, Kees van Kooten en Alex van Warmerdam. Daarnaast speelt zij verschillende rollen in films en televisieseries. In samenwerking met journalist Ingrid Harms maakte zij het kookboek *Ongezouten Zuiderhoek*, dat werd geïllustreerd door Peter van Straaten. Met Gerard Bouwhuis brengt zij het muziektheaterstuk *Maar wat er ook gebeurt, er klinkt muziek*.

Giacomo Schmidt / bariton

Na zijn bachelor aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen, vervolgt Giacomo Schmidt nu zijn opleiding aan de Universität der Künste Berlin bij Joshua Whitener. Naast zijn studie verrijken masterclasses met inspirerende musici als Thomas Hampson, Rudolf Piernay, Susan Manoff, Hartmuth Höll, Graham Johnson, Wolfram Rieger en Gerold Huber zijn opleiding. Hij was te horen in operaproducties voor volwassenen en kinderen en is medeoprichter en lid van het ensemble van het studentenmuziektheatercollectief Operationderkuenste. Schmidt heeft een grote liefde voor het lied en vormt een liedduo met pianist Jong Sun Woo met hij wie verscheidene prijzen won, waaronder op de International Student LiedDuo Competition in Groningen.

Jong Sun Woo / piano

Na het afronden van haar pianostudie aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen kreeg Jong Sun Woo een beurs toegekend om verder te studeren bij Peter Serkin aan het Bard College in New York. Eenmaal terug in Londen studeerde ze met onderscheiding af aan de master 'piano accompaniment'. Momenteel bekwaamt zij zich als Samling Artist verder in liedbegeleiding. Woo wordt geroemd om haar poëtische en karaktervolle spel en de diepe expressiviteit van haar vertolkingen. Als solist en als liedpianist, gespecialiseerd in vocale en kamermuziek, won zij verscheidene prijzen, waaronder - met haar duo-partner Giacomo Schmidt - de eerste prijs en de prijs voor de beste uitvoering van werk in opdracht op de International Student LiedDuo Competition in Groningen.

David Ferreira / tenor

David Ferreira nam al jong zanglessen en trad als koorlid en solist op tijdens verschillende producties. Recent rondde hij zijn bachelor zang af aan de Hochschule für Musik in Basel. Al tijdens zijn studie vertolkte hij diverse operarollen, soleerde in oratoria en werkte samen met gerenommeerde orkesten. Sinds 2023 volgt hij de master zangpedagogiek aan de Zürcher Hochschule der Künste waar hij studeert bij Werner Gura. Ferreira is medeoprichter van operavereniging ahimè!. In 2021 leerde hij pianist Alexandra Kasatkina kennen en begonnen zij samen op te treden. Ze brengen graag een breed repertoire en duiken diep in de achtergronden daarvan om authentieke interpretaties te kunnen brengen.

Alexandra Kasatkina / piano

Alexandra Kasatkina voltooide haar studie piano aan de Centrale Muziekschool en het Tsjaikovski Staatsconservatorium in Moskou. Ze behaalde haar masterdiploma aan de Hochschule für Musik Basel waar ze lessen volgde bij Claudio Martínez-Mehner, Tobias Schabenberger en Jan Schultz. Gedurende haar tijd in Basel begon ze intensief samen te werken met zangers en richtte zich meer en meer op liedbegeleiding, waarin zij zich inmiddels specialiseert. Ze werkte als correpetitor mee aan verscheidene projecten, audities en concoursen en maakt deel uit van een aantal liedduo's. Met tenor David Ferreira werkt zij sinds hun kennismaking in 2021 intensief samen.

Anna Graf / sopraan

Anna Graf studeerde af aan het North-Caucasus State Institute of Arts met de hoofdvakken koordirectie en piano. Pas na haar verhuizing naar Duitsland legde zij zich toe op een studie zang aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen en volgde diverse masterclasses bij onder meer Ulrich Eisenlohr en Johannes Martin Kränzle. Graf vertolkte verschillende operarollen en werkte mee aan de cd-opname van de opera *Alpenkönig und Menschenfeind* van Leo Blech. Ook won zij diverse prijzen waaronder de Prijs voor 'beste Liedsängerin' op het liedconcours van de Hochschule für Musik und Tanz Köln.

Wan-Yen Li / piano

Na het behalen van haar bachelor in Taiwan, studeerde Wan-Yen Li verder aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen waar zij een master liedbegeleiding bij Ulrich Eisenlohr en een master Hedendaagse Pianomuziek bij Pierre-Laurent Aimard afrondde. Momenteel neemt zij deel aan twee masterprogramma's: piano solo aan de Hochschule für Musik und Darstellende Kunst in Frankfurt am Main en Liedbegeleiding aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen. Inmiddels heeft ze al naam gemaakt als solist, liedpianist, correpetitor, docent en vocal coach tijdens diverse operaproducties. Li won diverse prijzen voor haar spel tijdens liedrecitals.

Mitch Raemaekers / tenor

Mitch Raemaekers studeerde zang aan het Conservatorium van Maastricht en behaalde cum laude zijn master musicologie aan de Katholieke Universiteit in Leuven met een thesis over de opera *Francesca da Rimini* van Riccardo Zandonai. Raemaekers vertolkte diverse operarollen, was te horen in oratoria en werkte samen met vooraanstaande dirigenten als Sir Thomas Allen. Hij nam deel aan het Britten-Pears Young Artist Programme en volgde masterclasses bij onder meer Elly Ameling, Ann Murray, Roger Vignoles en Rosemary Joshua. Momenteel wordt Raemaekers gecoacht door sopraan Manuela Ochakovski.

Virgile Van Essche / piano

Virgile van Essche studeerde piano aan het Rimski-Korsakov Conservatorium in Sint Petersburg en de Royal Academy of Music in Londen bij onder meer Malcolm Martineau en James Ballieu. Hij behaalde diploma's voor hoofdvakken piano en pianoforte. Het bespelen van historische instrumenten heeft een grote invloed gehad op de ontwikkeling van zijn spel. Zijn grote belangstelling voor talen en de cultuur waarin die zijn ingebed is nauw verbonden met het repertoire dat hij brengt. Zelf spreekt hij naast zijn moedertaal Frans, vloeiend Russisch, Engels en beheerst ook het Nederlands, Duits, Italiaans en Spaans.

DEELNEMERS **YOUNG ARTIST PLATFORM** (in volgorde van optreden)

Helena Donie / mezzosopraan

Helena Donie groeide op in een muzikale familie en zong als kind al in kinderkoren waar zij ook solo's ten gehore mocht brengen. Ze studeerde af aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe en behaalde aan datzelfde instituut haar master Opera. Sinds 2021 specialiseert zij zich verder in het lied in de liedklas in Karlsruhe bij Mitsuko Shirai en Hartmut Höll. Tijdens haar studie ontstond een grote passie voor het zingen van chanson- en operetterepertoire. Donie ontving diverse beurzen en volgde masterclasses bij onder meer Barbara Frittoli, Stephan Herheim, Liv Solveig Wagner en Hans-Christoph Rademann. Met pianist Yeon Seo Ra werd zij uitgenodigd om deel te nemen aan de Udo Reinemann International Masterclass.

Yeon Seo Ra / piano

Yeon Seo Ra studeerde aan de Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Frankfurt am Main. Daarna specialiseerde zij zich in 'collaborative piano' aan de Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Mannheim en in liedgestaltung aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe, die zij met onderscheiding afsloot. Momenteel vervolgt zij haar studie in Karlsruhe voor het behalen van het concert-examen. Al tijdens haar opleiding werkte Ra samen met verscheidene zangers en pianisten met wie zij ook prijzen in de wacht sleepte. Masterclasses volgde zij bij onder meer Margreet Honig, Christoph Prégardien, David Selig en Wolfgang Holzmair. Met mezzosopraan Helena Donie werd zij uitgenodigd om deel te nemen aan de Udo Reinemann International Masterclass.

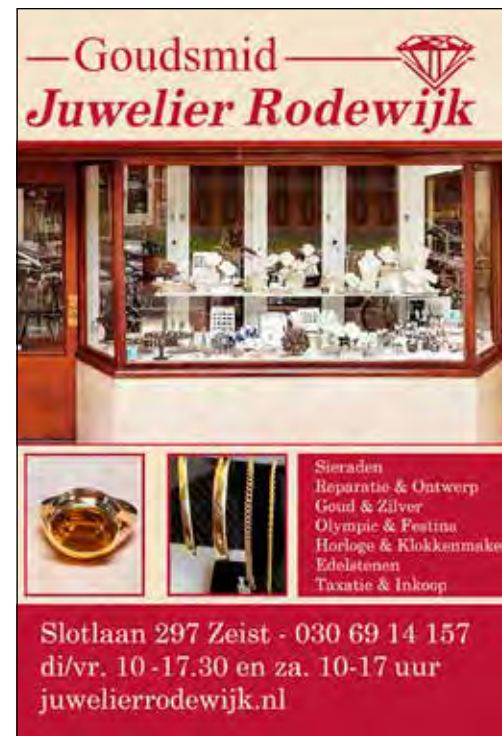
Florian Störtz / bariton

Florian Störtz studeerde af aan de Royal Academy of Music in Londen. Ook nam hij deel aan het Britten-Pears Young Artist Programma. Störtz won vele prijzen, waaronder al tijdens zijn opleiding in Londen voor zijn vertolkingen van opera- en liedrepertoire. In 2023 viel hij op tijdens de International Handel Singing Competition, de Helmut Deutsch Song Competition én - met pianist Mark Rogers - de International Voice-Piano Competition 'Lili et Nadia Boulanger' waar hij in de prijzen viel. Störtz is een veelbelovend musicus die te horen is in operaproducties, en recitals geeft in concertzalen en tijdens festivals in heel Europa.

Mark Rogers / piano

Mark Rogers voltooide zijn bachelor aan de Royal Conservatoire of Scotland en studeerde verder aan de Royal Academy of Music in Londen bij James Baillieu, Malcolm Martineau en Michael Dussek en specialiseerde zich in vocale en kamer-muziek. Masterclasses volgde hij bij onder meer Christian Gerhaher en Felicity Lott. Als liedpianist won hij verscheidene prijzen, waaronder - met bariton Florian Störtz - de Prix de Mélodie bij de International Voice-Piano Competition 'Lili et Nadia Boulanger'. Rogers is regelmatig te horen tijdens recitals in heel Europa waarbij hij samenwerkt met uiteenlopende musici. Daarnaast is hij correpetitor aan de Oxenfoord International Summer School en schrijft hij programmatoelichtingen voor Wigmore Hall.

—Goudsmid—
Juwelier Rodewijk

Sieraden
Reparatie & Ontwerp
Goud & Zilver
Olympie & Festina
Horloge & Klokkenmaker
Edelstenen
Taxatie & Inkoop

Slotlaan 297 Zeist - 030 69 14 157
di/vr. 10-17.30 en za. 10-17 uur
juwelierrodewijk.nl

Voor de smakelijke omlijsting van uw verjaardag,
receptie, high tea of ander evenement!!

**SMAAK
van
DAAN**

pure genieten

Taarten, lunch, high tea, confituren, lekkers, sappen en nog veel meer!

SMAAK VAN DAAN - Broederplein 13, Zeist
- T: 06-26682333 - www.smaakvandaan.nl

Invitation au voyage;
'La, tout n'est qu'ordre et beauté,
luxue, calme et volupté'
-Charles Baudelaire-

WIJNKOPERIJ

DE WITTE OS
www.dewitteos.nl

Mont Ventoux, le terroir, les grapes & l'hommes

DUO 1 Agnes Konnerth / mezzosopraan

Agnes Konnerth voltooide haar bachelor zang en zangpedagogiek aan de Hochschule für Musik in Detmold en de Universität der Künste in Berlijn. Daarnaast werd zij opgeleid tot koor- en ensembleleider met als major piano. Momenteel studeert zij voor haar master zang bij Anja Paulus aan de Robert Schumann Hochschule in Düsseldorf. De afgelopen jaren was Konnerth al te horen in diverse opera's en tijdens liedrecitals. Voor haar uitstekende prestaties in die disciplines ontving zij een aantal prijzen. Het repertoire dat zij brengt loopt van barokke tot klassiek moderne werken en werken van zelden uitgevoerde componisten als Nikolai Medtner. Sinds vorig jaar vormt zij met pianist Giuseppe D'Elia een liedduo.

Giuseppe D'Elia / piano

Giuseppe D'Elia volgde zijn eerste pianolessen op achtjarige leeftijd. In 2018 behaalde hij cum laude zijn bachelor aan het Conservatorio Statale di Musica 'Giovanni Paisiello' in Taranto, Italië. Begin dit jaar voltooide hij zijn masteropleiding met onderscheiding aan de Robert Schumann Hochschule in Düsseldorf. D'Elia volgde daarnaast diverse masterclasses bij pianisten als Enrico Pace, Konstantin Lifschitz en Anna Malikova. Na het winnen van verschillende muziekconcoursen gaf hij soloconcerten op festivals in heel Europa. Verder werkt hij ook samen met kamermuziekensembles en gerenommeerde orkesten waaronder het Sinfonieorchester Aachen en de Müncher Philharmoniker. Hij is medeoprichter van het Lorelei Trio. Sinds vorig jaar werkt hij intensief samen met mezzosopraan Agnes Konnerth.

DUO 2 Valerie Pfannkuch / mezzosopraan

Valerie Pfannkuch studeerde aanvankelijk schoolmuziek met hoofdvak viool aan de Hochschule für Musik und Theater in München om daarna te kiezen voor zang bij Friedenmann Röhlig aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe. Daar rondde ze recent haar master met onderscheiding af. Masterclasses volgde zij bij onder meer Hartmut Höll, Mitsuko Shirai, kammersängerin Regina Werner-Dietrich en Thomas Hampson. Pfannkuch was te horen in opera's en oratoria maar heeft ook een liefde voor het lied en chansons. Voor dit repertoire organiseert ze eigen recitals. Ze is laureaat van het Internationaler Gesangswettbewerb van Kammeroper Schloss Rheinsberg.

Jyri Mishukov / piano

Jyri Mishukov begon zijn studie piano aan het Conservatorium van Joensuu in Finland om die te vervolgen aan de Sibelius Academy in Helsinki. Als uitwisselingsstudent studeerde in dezelfde periode in Berlijn bij Pirgitta Wollenweber en Konrad Maria Engel aan de Hochschule für Musik 'Hanns Eisler'. Nadat hij zijn opleiding in Helsinki afrondde, specialiseerde hij zich in liedvertolking bij Hartmut Höll en Mitsuko Shirai aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe. Daarnaast verdiepte hij zich in het liedrepertoire tijdens masterclasses van onder andere Anne Sofie von Otter, Christoph Prégardien en Wolfgang Holzmair. Inmiddels heeft hij een grote passie voor het lied en werkt hij samen met diverse zangers.

DUO 3 Tamara Obermayr / mezzosopraan

De liefde voor muziek is Tamara Obermayr aangeboren. Vanaf haar vierde speelde zij piano, maar het was zingen dat haar professioneel aantrok. Na het behalen van haar bachelor aan het Mozarteum in Salzburg, behaalde zij daar ook een master in lied en oratorium. Zij vervolgde haar studie in München aan de Theaterakademie August Everding waar zij deze zomer een tweede master afsluit met als specialisaties muziektheater en opera. Obermayr vertolkt graag een breed repertoire dat al deze disciplines bestrijkt. Haar liefde voor barokmuziek resulteerde in een samenwerking met voor- aanstaande dirigenten en optredens in de belangrijkste concertzalen van Duitsland en Salzburg. Sinds 2022 vormt ze een liedduo met Hugo Peres.

Hugo Peres / piano

Hugo Peres studeerde aan de Escola de Música Óscar da Silva, het Conservatório do Porto en behaalde zijn bachelor aan de Escola Superior de Música e das Artes do Espectáculo waar hij lessen volgde bij Miguel Borges Coelho. Zijn master behaalde hij aan de Hochschule für Musik in Freiburg bij Gilead Mishory. Bij verscheidene concoursen sleepte hij prijzen in de wacht. Peres geeft regelmatig concerten als solist en kamer-musicus en tijdens festivals waarbij hij samenwerkt met verschillende musici. Momenteel studeert hij liedgestalt bij Matthias Alteheld aan de Hochschule für Musik in Freiburg.

DUO 4 Vera Talerko / sopraan

Vera Talerko heeft een grote passie voor het operarepertoire en kamer-muziek. Ze won diverse prijzen tijdens international concours, waaronder de Mozart Prijs van de Wilhelm Stenhammar International Music Competition en het Paula-Salomon Lindmann Liedwettbewerb. Van 2016 tot 2019 was Talerko artist-in-residence bij de Noorse Nationale Opera, waar haar vertolkingen van diverse operarollen met lof werden ontvangen. Sindsdien zong ze rollen in bekende opera's bij onder meer de Praagse Staatsopera, waar zij frequent gastsolist is. In het voorjaar van 2023 verleende zij haar medewerking aan de wereldpremière van *Venere e Adone* in de Staatsoper Hamburg. Naast haar optreden op het operapodium brengt Talerko kamermuziekprogramma's met pianist Gintare Elena Macijauskaite.

Gintare Elena Macijauskaite / piano

Gintare Elena Macijauskaite studeerde aan de Academie voor Muziek en Theater in Vilnius en de Ecole Nationale de Musique 'Alfred Cortot' in Parijs. Bij dat laatste instituut studeerde ze bij Guigla Katsarava en Paul Montag. Recent voltooide ze met de hoogste onderscheiding haar master vocale kamermuziek aan het Conservatorio Statale di Musica Giuseppe Verdi in Turijn bij Erik Battaglia en Antonio Valentino. Ze won diverse prijzen op diverse concoursen. Macijauskaite treedt op als solist en als lid van kamer-muziekensembles in de belangrijkste concertzalen van Europa. Daarnaast was ze te horen tijdens verscheidene festivals, waaronder het International Lied Duo Festival Vilnius.

DUO 5 Clara Barbier Serrano / sopraan

Clara Barbier Serrano studeerde eerder vreemde talen en muziektheorie, maar in 2022 ze studeerde af aan de Royal College of Music International Opera Studio. Barbier Serrano vertolkte een groot aantal operarollen, maar heeft ook een grote passie voor het lied. Ze is een Oxford Lieder Young Artist en nam deel aan het programma 'Jeunes Talents' van de Académie Jaroussky. Op dit moment studeert zij verder aan het Conservatoire de Paris waar zij zich verdiept in hedendaagse muziek. Interdisciplinaire producties en modern repertoire spelen een belangrijke rol in haar muzikale reis. Ze bracht verschillende werken in première en maakte deel uit van het kunstenaarsgezelschap Juliette Rahon & Co dat muziek van Bach en moderne dans combineert.

Lidia Fittipaldi / piano

Lidia Fittipaldi kreeg haar eerste pianolessen van haar moeder en won haar eerste pianoconcours toen ze zeven jaar oud was. Sindsdien volgden meer dan twintig eerste prijzen bij talrijke competities. Fittipaldi studeerde in Italië aan de Imola International Piano Academy, het Conservatorio Statale di Musica Giuseppe Martucci in Salerno en het internationale masterclass programma 'Talent Music Masters' in Brescia. Momenteel volgt zij een masterstudie aan Hochschule für Musik und Tanz in Keulen bij Anthony Spiri. In 2021 rondde Fittipaldi haar studie liedgestaltung bij Ulrich Eisenlohr af. Ze volgde talrijke masterclasses in heel Europa.

DUO 6 Alexandru Suci / bariton

Alexandru Suci groeide op in een familie met een lange traditie in de kunsten en muziek. Alhoewel hij een grote liefde heeft voor talen, komt zijn passie voor muziek op de eerste plaats. Na studies vergelijkende literatuurwetenschappen en Engels, vervolgde hij zijn opleiding aan de Gheorghe Dima National Music Academy in Cluj-Napoca, Roemenië. Daar behaalde hij drie bachelordiploma's, een master zang én een doctoraat. Hij volgde masterclasses bij gerenommeerde musici tijdens onder meer de Internationale Sommerakademie für Operngesang Deutschlandsberg en het Rossini in Wildbad festival. Suci was te horen in diverse opera's en in liedrecitals. Momenteel is hij assistent-docent aan de lerarenopleiding van de Gheorghe Dima National Music Academy.

Bianca Murariu / piano

Bianca Murariu studeerde af aan de Gheorghe Dima National Music Academy in Cluj-Napoca, Roemenië en voltooide een master pianoduo aan de Universität für Musik und Darstellende Kunst in Graz. Murariu sleepte verscheidene prijzen in de wacht en ontving onderscheidingen van de Roemeense regering en de Roemeense Vereniging in Canada. Masterclasses volgde ze bij onder meer Andreas Henkel, Peter Nelson, Marialena Fernandes, Axel Bauni en Elisabeth Askren. Murariu trad op als solist en kamermusicus in heel Europa en Canada. Momenteel is ze hoofddocent zang en muziektheater aan de Gheorghe Dima National Music Academy en is verbonden aan de Nationale Opera in Cluj-Napoca. Daarnaast geeft ze veelvuldig liedrecitals met bariton Alexandru Suci.

DUO 7 Cooper Kendall / tenor

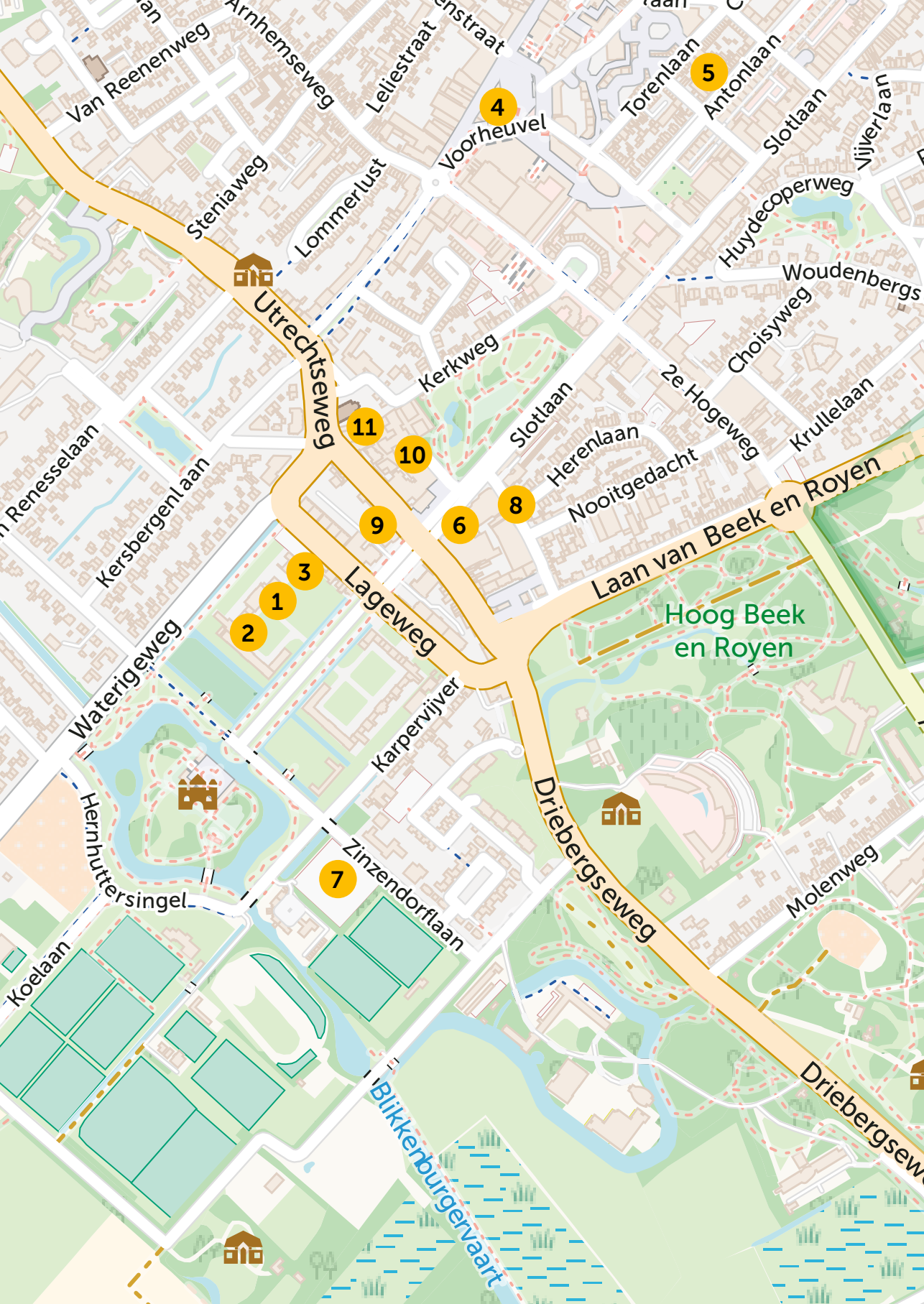
Cooper Kendall behaalde zijn bachelor aan The New England Conservatory of Music in Boston waar hij studeerde bij sopraan Jane Eaglen. Zijn master zang rondde hij af bij Arthur Levy en operacoach Anthony Manoli aan The Mannes College of Music in New York. Momenteel volgt hij de opleiding liedgestaltung bij Jan Schultsz aan de Musik-Akademie in Bazel. In 2023 nam hij deel aan de Academia Vocalis Lieder Masterclass in Kufstein met Robert Holl. Daarnaast volgde hij een masterclass bij Christoph Prégardien in het Beethoven Haus Bonn. Kendall nam deel aan het programma 'Classic Lyric Arts', was te horen tijdens het Aspen Music Festival en het SongFest van de Colburn School of Music in Los Angeles.

Semyon Berezin / piano

Semyon Berezin begon al op vijfjarige leeftijd met pianospelen. Hij studeerde aan het Tsjaikovski Conservatorium in Moskou waar hij lessen volgde bij Andrej Pisarev. Hij specialiseerde zich in kamermuziek en liedcompositie en studeert momenteel verder aan de Musik-Akademie in Bazel bij Claudio Martinez-Mehner en Zoltan Fejervari. Masterclasses volgde Berezin bij onder meer Aleksej Nasedkin, Hartmut Höll en Christoph Prégardien. Hij ontving een beurs van het Spivakov Fonds waardoor hij al tijdens zijn studie in Moskou veelvuldig concerten kon geven in de belangrijkste Moskouse concertzalen. Verder was hij trad hij als solist en kamermusicus op in Italië, Japan, Denemarken en Noorwegen.

DUO 8 Kris Ng / sopraan**Aaron Ormaza Vera / piano**

Kris Ng en Aarón Ormaza Vera leerden elkaar kennen tijdens hun studie aan het Conservatorium van Amsterdam. Sinds 2021 vormen zij een liedduo. Hun samenspel wordt geprezen om zijn gevoeligheid en spontaniteit en de aandacht die zij hebben voor detail en de structuur van de muziek. Voor hun programma's putten zij graag uit de volle breedte van het liedrepertoire. Kiezen voor werken in verschillende talen en van traditionele liederen tot hedendaagse muziek stelt hen in staat verhalen op te bouwen die divers zijn en diepgang hebben. Ze combineren ook graag minder bekende werken met bekend repertoire. Ng en Ormaza Vera zijn winnaars van de Internationaal Lied Festival Zeist Prijs 2023 van het International LiedDuo Concours in Groningen.

PRAKTISCHE INFORMATIE

LOCATIES

- 1. Grote Kerkzaal**
Evangelische Broedergemeente
Zusterplein 12, 3703 CB Zeist
- 2. Kleine Kerkzaal**
Evangelische Broedergemeente
Zusterplein 20, 3703 CB Zeist
- 3. Koetshuys**
Evangelische Broedergemeente
Zusterplein 2, 3703 CB Zeist
- 4. KunstenHuis Idea**
Markt 3, 3701 JZ Zeist
- 5. Torenlaantheater**
Torenlaan 38, 3701 VK, Zeist
- 6. Theater Figi**
Het Rond 2, 3701 HS Zeist
- 7. Parkeren (gratis)**
Brouwerij 9, 3703 CH Zeist
- 8. Parkeergarage Figi (betaald)**
Jufferstraat 42, 3701 AG Zeist
- 9. Hermitage**
Het Rond 7, 3701 HS Zeist
- 10. de Azijnmakerij**
Maurikstraat 20, 3701 HC Zeist
- 11. Lokaal Victoria**
1e Dorpsstraat 7, 3701, HA Zeist

KOM OP TIJD

Voorkom dat u zich moet haasten. Er zijn geen genummerde plaatsen. Bezoekers nemen plaats op volgorde van binnenkomst. Neem de tijd als u aan de zaal nog kaarten wilt kopen. LET OP: u kunt uitsluitend met pin betalen. De zaal en de kassa gaan een half uur voor aanvang open.

OPENBAAR VERVOER

Vanaf station Utrecht CS en station Driebergen-Zeist: Syntus lijn 50 en U-OV lijn 51 en 74. Uitstappen halte Het Rond. U loopt in vijf minuten naar de concertlocatie.

PARKEREN

U kunt gratis parkeren aan de Zinzendorflaan (7 op de kaart). Toets voor een juiste navigatie in: Brouwerij, Zeist. Ook kunt u betaald parkeren in de parkeergarage naast Theater Figi (8 op de kaart). Vanaf beide parkeerlocaties is het ongeveer 10 minuten lopen naar de concertlocatie.

ETEN EN DRINKEN

Op loopafstand vindt u een aantal gelegenheden (9, 10 en 11 op de kaart) waar u tussen de verschillende onderdelen van het festival kunt genieten van een hapje of een drankje. Houd er rekening mee dat u vooraf dient te reserveren om verzekerd te zijn van een tafel.

ZIEN WE U IN 2025 WEER?

Terwijl we nog volop genieten van de 8^e editie van Internationaal Lied Festival Zeist zijn wij de programmering voor 2025 al aan het vormgeven. Tegelijkertijd is het moment waarin we nu leven op zijn zachtst gezegd roerig en legt de actualiteit ons grote vragen voor de toekomst voor. Om ons heen, dichtbij en ver, woeden oorlogen en hongersnoden die tienduizenden slachtoffers eisen. Bovendien liggen er enorme uitdagingen aan de horizon op het gebied van klimaat en een leefbaar bestaan voor iedereen waar dan ook in onze wereld. Welke rol kan muziek, en voor ons in het bijzonder het lied, daarin spelen? Zit er muziek in de toekomst?

TOEKOMSTMUZIEK

Van Dale definieert 'toekomstmuziek' als volgt: 'mooie, maar (voorlopig) irreële verwachtingen, plannen'. Internationaal Liedfestival Zeist houdt van mooie plannen. En de laatste jaren bleken zelfs irreële plannen verrassend snel werkelijkheid te kunnen worden. Daarom denken we dat muziek en taal ons troost en hoop kunnen bieden in een wereld waarin chaos en zorgen zo nadrukkelijk aanwezig zijn. Dat is niet alleen iets van nu, maar van alle tijden. Want tijdens de hoogtijdagen van het lied, aan het begin van de 19^e eeuw, was er ook sprake van onderdrukking, oorlogsgeweld en onvrijheid voor velen. We durven zelfs te stellen dat alle grote componisten van wie we vandaag de namen nog kennen, vernieuwers waren. Met hun muziek richtten zij hun blik vooruit. Met die ogen kijken we vanuit het verleden naar een toekomst waar muziek in zit. Want zoals Søren Kierkegaard al zei: 'Het leven wordt voorwaarts geleefd, maar achterwaarts begrepen.'

VRIJDAG 16 T/M ZONDAG 25 MEI 2025: INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST

Voor 2025 kozen we daarom voor het thema *Toekomstmuziek*. Het is een thema dat uitnodigt om begrippen als 'toekomst' en 'tijd' op verschillende manieren te belichten. Wat betekent het dat de tijd verstrijkt? Kunnen wij 'onze tijd vooruit' zijn en onze toekomstdromen waarheid laten worden?

Van vrijdag 16 tot en met zondag 25 mei 2025 laten we horen hoe verleden, heden en toekomst met elkaar verbonden zijn met programma's waarin bekende composities naast hedendaagse werken klinken. U hoort werken van componisten wiens werk in hun eigen tijd een toekomst werd ontzegd, omdat hun kunst werd gebrandmerkt als 'entartet', omdat ze vrouw waren, niet wit of baden tot een andere god. En er is ruimte om met de traditionele vorm van het liedrecital te experimenteren. Ondertussen verstrijken er dan tien dagen vol schoonheid en toekomstmuziek.

NEXT GENERATION

En al klinkt het cliché: de jeugd heeft de toekomst! Ook volgend jaar maken we dus volop ruimte voor masterclasses voor jonge, professionele liedduo's, en wijzen veelbelovende talenten tijdens het Young Artist Platform, het Winnaarsrecital en theatrale showcases ons op de weg die voor ons ligt. Want zij zijn de uitvoerenden van morgen. En natuurlijk laten leerlingen van het primair en secundair onderwijs van zich horen. Want als we hen nu weten te boeien, zullen zij in de toekomst het lied omarmen.

Kom luisteren, want muziek heeft de toekomst!

Henk Neven en Hans Eijsackers

COLOFON

BESCHERMVROUWE/BESCHERMHEER

Elly Ameling, zangeres
Robert Holl, bas-bariton

ARTISTIEKE LEIDING

Henk Neven, bas-bariton
Hans Eijsackers, pianist

AMBASSADEUR

Maartje van Weegen, presentatrice

COMITÉ VAN AANBEVELING

Gerlach Cerfontaine, hoogleraar
Universiteit Utrecht en Universiteit
Maastricht
Huib van Dael, vm. directeur
Concertzaal De Doelen
Koos Janssen, vm. burgemeester Zeist
Maurice Lammerts van Bueren, pianist
Jard van Nes, zangeres
Alexander Rinnooy Kan, vm. lid Eerste
Kamer D66 en hoogleraar Universiteit
van Amsterdam
Jos Schillings, directeur HKU Utrechts
Conservatorium
Paul Schnabel, vm. lid Eerste Kamer
D66 en vm. kroonlid van de Sociaal-
Economische Raad
Ed Spanjaard, dirigent en pianist.

BESTUUR

Jef Oomen, voorzitter
Steven Matthijsen, vicevoorzitter
Wim Bekkers, secretaris
Frans Eggink, penningmeester
Marcel Jansen, artistieke zaken
Lucie Spreij, coördinatie vrijwilligers,
educatie en participatie

IN MEMORIAM:

Aat Klompenhouwer (1941-2020)
Spil en motor van het eerste uur

MEDEWERKERS

Wilgehof+Sodaar,
publiciteit, vormgeving en website
Robert Andriessen, Susan Dorrenboom,
programmatoelichtingen
Mel Boas, fotografie
Yara Deuss, zakelijk leider
Satu Hoogeveen, festivalproducent

TEKSTEN

Hans Eijsackers
Henk Neven
Marcel Jansen
Wilgehof+Sodaar

EINDREDACTIE

Wilgehof+Sodaar

DRUKWERK

Wilco Amersfoort

MET DANK AAN

Het Internationaal Lied Festival Zeist dankt de onmisbare vrijwilligers, partners, subsidiënten en sponsors.

PARTNERS: Oxford International Song Festival / Schubertiada Vilabertran / International Vocal Competition 's-Hertogenbosch / Vrienden van het Lied / KunstenHuis Idea / Evangelische Broeder-gemeente / Koninklijk Conservatorium Den Haag / International Student LiedDuo Competition

SUBSIDIËNTEN: Gemeente Zeist / Provincie Utrecht / Gemeente De Bilt

FONDSSEN: August Fentener van Vlissingen Fonds / Carel Nengerman Fonds / Dioraphte / Elise Mathilde Fonds / ELJA Foundation / Fentener van Vlissingen Fonds / kfHein Fonds / Cultuurfonds / Sena Performers Fonds / SOZW / Stichting Woudschoten / Van den Berch van Heemstede Stichting / Van Baaren Stichting / Truus und Gerrit van Riemsdijk Stiftungen / Zabawas en enkele fondsen die niet bij naam genoemd willen worden

SPONSOREN: Lisman en Lisman B.V. / Broekhuis Ford Zeist / Van Tellingen Interieurs

internationaal

Lied

Festival zeist

**16
25**

mei 2025

toekomstmuziek

met o.a. **Christoph Prégardien**
Hans Eijsackers **Henk Neven** **Katharine Dain**
Laetitia Gerards **Laurence Kilsby**
Malcolm Martineau **Sam Armstrong**
Simon Keenlyside **Susan Manoff**
Thomas Beijer en meer!

ilfz.nl